sendikalar ortak platformu

OKNOS

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ KÜTÜPHANESİ

Ekim · 1999 · Yıl:1 · Sayı:2

EMEK PLATFORMU

Yıldırım KOÇ
EMEK PLATFORMU

Aydın ÜNAL
EMEK PLATFORMU UMUT OLMAYA DEVAM EDECEK

Tayfun GÖRGÜN
EMEK PLATFORMU BİR İHTİYAÇTAN DOĞDU AMA İHTİYACI KARŞILAYAMADI

Bayram ZENGİN
EMEK PLATFORMUNUN ARKA PLANI

İsmail Hakkı ORTAKÖY
EMEK PLATFORMU SÜRDÜRÜLMELİDİR

Ömer TOKGÖZ
MEMUR-SEN EMEK DUYARLIKLI İŞBİRLİĞİNDEN YANADIR

Uğur BÜYÜKBALKAN
SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNDE SORUN: KAYIT DIŞI İSTİHDAM

TESK'TEN TEMMUZ TEPKİSİ: KEPENK VE KONTAK KAPATMA DAHİL HER TÜRLÜ DEMOKRATİK YÖNTEM...

BELEDİYE-İŞ'TE YENİ BAŞKAN YENİ DÖNEM: NİHAT YURDAKUL:

"Sınıfın öz çıkarların savunmak halk kitlelerinin toplumsal mücadelesinin öncü gücü ve sözcüsü olmak vazgeçilemez ilkedir."

TBMM KÜTÜPHANESİ

OKNOS

Ücret ve Sendikal Araştırmalar Dergisi

ISSN: 1302-2989

Ekim 1999

İGMEDYA YAYINCILIK

Adına Sahibi
İbrahim GÜLER
Sorumlu Yayın Yönetmeni

Bu Sayıya Katkıda Bulunanlar

Hasan T.BENLİ, TÜRK-İŞ
Aydın ÜNAL, HAK-İŞ
Tayfun GÖRGÜN, DİSK
İrfan KAYGISIZ, KESK
Bayram ZENGİN, KAMU-SEN
Ömer TOKGÖZ, MEMUR-SEN

Tasarım – Dizgi
R. Figen KURAL

Arka Kapak Fotoğrafı
Necdet UZMAN

Baskı
Başkent Matbaacılık

İGmedya
yayıncılık reklam araştırma

Fiyatı: 1.000.000.-TL
Şubat, Nisan, Haziran, Ağustos, Ekim, Aralık aylarında yayınlanır.
1999 Yarı yıl aboneliği:
Kurum: 10.000.000.-TL.
Kişi: 5.000.000.-TL.
2000 yılı aboneliği:
Kurum: 20.000.000.-TL.
Kişi: 10.000.000.-TL.

T.C Ziraat Bankası Bülbülderesi Şb.
841-141366 - İbrahim Güler

Dekontu açık adresinizle birlikte İGMEDYA Yayıncılık adresine gönderiniz.

2 **Emek Platformu, IMF ve Ekim Gündemi**
İbrahim GÜLER

5 **Belediye-İş: Yeni Başkan Yeni Dönem**
Nihat YURDAKUL

7 **Belediye İşçi Sendikaları**

10 **Öykü: Günlerden Bir Gün**
G.Garcia MARQUEZ

12 **Emek Platformu**
Yıldırım KOÇ

14 **Emek Platformu Umut Olmaya Devam Edecek**
Aydın ÜNAL

17 **Emek Platformu Bir İhtiyaçtan Doğdu Ama...**
Tayfun GÖRGÜN

19 **Emek Platformu'nun Arka Planı**
Bayram ZENGİN

25 **Emek Platformu Sürdürülmelidir**
İ. Hakkı ORTAKÖY

27 **Memur-Sen Emek Duyarlıklı İşbirliğinden Yana**
Ömer TOKGÖZ

30-38 **Emek Platformu -Belgeler**

39 **TESK'ten Temmuz Tepkisi**

42 **Sosyal Güvenlik Sisteminde Sorun: Kayıtdışı İstihdam**
Uğur BÜYÜKBALKAN

44 **SSK'nın Problemi Ne?**
Serhat SALİHOĞLU

47-57 **Sosyal Güvenlik Reformu -Belgeler**

58 **Bir Kitap: Kamu Hizmeti Ve Tahkim**

59 **Bir Kitap: MAI Anlaşması ve Yorumu**

60 **Memur Sendikaları ve Yüksek Yargı Tehdidi**

64 **TÜRK-İŞ'te Genel Kurul'a Doğru**

ADRES:
Bülbülderesi Cad. 15/5 Küçükesat / ANKARA
TEL&FAKS: 0 312 433 79 08

OKNOS'U KURTARMAK

İbrahim GÜLER
Yayın Yönetmeni

EMEK PLATFORMU, IMF VE EKİM GÜNDEMİ

Türkiye yaz aylarında son 20 yılın en sıcak gündemini ve günlerini yaşadı. Sonbahar ve kış ayları daha da sıcak günlere gebe görünüyor. Bitmek tükenmek bilmez IMF istekleri hükümet tarafından mevzuatımıza kazandırıldı. Sosyal Güvenlik "Reformu", uluslararası tahkim, memura sefalet ücreti, tüm halkı ayağa kaldırdı. Türkiye işçi sınıfı ve ücretliler 24 Temmuz'da Ankara'da Kızılay Meydanı'nda "bu ülke sahipsiz değil, biz buradayız" dediler. Tüm halk için umudun kıvılcımı oldular. Emek Platformu olarak umut kalmaya devam edecekler.

Emek Platformu, işçi sınıfı öncülüğünde tüm ücretli emekçilerin ulusal, bağımsız, birleşik iradesidir.

Emek Platformu ulusaldır.

Emek Platformu ulusaldır. İkili anlamda ulusaldır. Birinci anlamında, yerel yada bölgesel değil ulusal ve merkezi ölçekte örgütlenmiş bir harekettir. İkinci anlamında, ulusötesi mali sermayenin çıkarla çıkarlarının sözcüsü IMF'nin reçetelerine karşı bu ülkenin ulusal çıkarlarını savunacak biricik güç olduğu için ulusaldır.

Emek Platformu bağımsızdır.

Emek Platformu bağımsızdır. Herhangi bir siyasi partiden yada siyasi çizgiden bağımsız olarak tüm ücretli emekçilerin ortak sınıf çıkarlarını yada aynı şey demek olan ulusal çıkarları vurguladığı için bağımsızdır. Emek Platformu küresel anlamda "sağ"da yada "sol"da değildir. Yaşanan vahşi düzenin iradesine karşı kendisini alternatif bir irade tarzı olarak ortaya koyduğu için bağımsızdır.

Emek Platformu birleşik bir güçtür.

Emek Platformu birleşik bir güçtür. Kendisini oluşturan sendikalar ve meslek örgütlerinin nicel ve nitel olarak toplamından daha fazla bir şeydir. Daha fazla bir şey oluşu, farklı siyasi çizgi, farklı sendikal anlayış, farklı etnik, dinsel, mesleki özellikleri ortak sınıf çıkarları paydasında ulusal ölçekte bir araya getirebilmesinden kaynaklanır. Platform, farklılıkların, ayrılıklara değil birlikteliklere açılabileceğini göstermiştir. Emek Platformu, "bütün kendisini oluşturan parçalardan daha fazla bir şeydir." İlkesini eylem içinde gösteren birleşik bir güçtür.

Emek Platformu alternatif iradedir.

Emek Platformu'nun en önemli özelliği alternatif irade olmasında yatar. Yaşamı üretenler sendikal örgütleri öncülüğünde toplumsal - ulusal çıkarları savunduklarını ilkelerinde ortaya koymuşlardır. Bu ilkeler demeti toplumsal muhalefetin gerçek temsilcisinin Emek Platformu olduğunu göstermiştir. Türkiye genelinde ve 24 Temmuz 1999'da Ankara Kızılay Meydanı'nda 500 bin kişi ile yapılan ünlü basın açıklaması bu iradenin,bu ilkelerin, ete kemiğe bürünüşü, toplumsal beliriş tarzı olmuştur.

Teknik Komite Emek Platformu'nu değerlendirdi.

Bu sayımızda, Emek Platformu'nun ortak ilke belgelerini araştırmacıların bilgisine sunduk. Çok farklı sendikal anlayışlara ve siyasal çizgilere sahip örgütlerin sınıf çıkarları temelinde biraraya gelişinde, Emek Platformu'nun yaşama geçirilişinde olağanüstü çabalar harcayan teknik komite üyeleri bu sayımızda yorumlarıyla platform tarihine ve geleceğine ışık tuttular. Birlikteliği zorlayan farklılıkların neler olduğunu, hangi noktalarda anlaşmazlıklar yaşandığını, bu anlaşmazlıkların gelecekte nasıl çözüleceğini arkadaşlarımızın yazılarında bulacaksınız.

"Yerel Yönetim Reformu Yasa Tasarısı" üzerine

Dünya Bankası destekli "Yerel Yönetimler Reformu Yasa Tasarısı"nın Ekim ayında TBMM gündemine gelmesi bekleniyor. Küreselleşme ideolojisinin ulusal devleti çözücü, yerelleşme adı altında yerel kamu hizmetlerini özelleştirip ulusötesi mali sermayeye açıcı hedefler içeren yasalar birçok ülkede yürürlüğe konuldu. Bunların "demokratikleşme" yada "demokratik yerel yönetim" nidalarıyla kamuoyuna sunuldukları bilinmektedir. Özelleştirme ve taşeronlaştırmayı hızlandıracak, su, katı atık gibi temel yaşamsal hizmetleri ulusötesi mali sermayeye peşkeş çekecek bu "reform" tasarısına karşı tüm sendikalar ve özellikle Emek Platformu duyarlı olmak zorundadır. Belediye-İş Sendikası Genel Başkanlığı'na sınıf bilinçli bir sendika önderinin getirilmiş olduğunu görmek bizi mutlu etti. Sayın Nihat Yurdakul ile yaptığımız görüşmeyi bu sayımızda yayınlıyoruz. Yeni "Yerel Yönetimler Reformu Yasa Tasarısı"na karşı temkinli ve bilinçli yaklaşımı, toplumsal karşıduruş için bizleri umutlandırdı.

Sosyal güvenlikte birinci ayak tamamlandı. İkinci ayakta özel sağlık ve özel emeklilik sigortası var.

"Sosyal Güvenlik Reformu" adı altında sürdürülen IMF dayatmalarının olağanüstü toplumsal muhalefete rağmen, üstelik deprem acılarının yakıcı ortamında yangından mal kaçırırcasına parlamentodan geçirilişini ibretle izledik. Bu yasa tüm halkın kazanılmış haklarına yapılan topyekün saldırının yalnızca ilk adımı, ilk ayağıydı. Bu ilk adım başta SSK olmak üzere tüm sosyal güvenlik kuruluşlarının yıkımı yasasıydı. Kurulacak olan yeni sistemin yapı taşı olan yasalar Ekim ayı içerisinde IMF'ye verilen sözler doğrultusunda TBMM gündemine gelecek. Özel Emeklilik Fonları, Özel Emeklilik Sigortacılığı ve Özel Sağlık Sigortası gerek emekliliğin gerekse sağlık alanının özelleştirilerek serbest piyasanın kurallarına ve ulusötesi mali sermayenin fon piyasalarına açılacağının son adımları olacak. Kısacası sosyal devlet ilkesinin idam fermanı imzalanıp insanlarımızın sosyal güvenceleri piyasanın vahşi koşullarına terk edilecektir. Emek Plat

düşecek. Bu sayımızda "Sosyal Güvenlik Reformu"na ilişkin Temmuz ayında ESK'ya sunulan TÜRK-İŞ Raporu ve sendikaların ortak yasa değişikliği taleplerini belge olarak sunuyoruz. Bu konuya ilişkin iki arkadaşımızın yorumlarını veriyoruz.

Memura 2000 zammı %35. Yeni Devlet Memurları Kanunu geliyor. Kamu Çalışanları Sendika Yasası TBMM gündeminde.

Ekim gündemi hükümetin IMF ile görüşmelerinde hazırlanan reçeteler ve netleşen bütçe hedefleri doğrultusunda şekillenecek. Dar bir bütçe ve 2000 yılı için % 25 enflasyon hedefinin memurlar için ayrı bir anlamı var. Kimi uzmanlara göre % 20 + % 15 = % 35 2000 yılı için hedeflenen zam oranıdır. Petrole her hafta yapılan zamlar, temel gıda maddeleri fiyatında %100'ü aşkın artışlar hükümete göre "%25" enflasyon oranı demek.

Kamu çalışanlarının sendikal haklarına ilişkin yasal düzenlemeler yakın gelecekte TBMM gündemine inecektir. IMF'nin isteği kamu çalışanı sayısının fazla olduğu ve ücretlerinin mümkün olan en düşük düzeyde tutulması yönündedir. Devlet memurluğu kavramı yeniden tanımlanacak, çok dar bir bürokratik – oligarşik gruba yüksek maaş, geniş imtiyazlar sağlanacak, geniş memur kitleleri için iş güvencesi kaldırılacak ve sendikal haklar adı altında sendikasızlaştırmanın da yolları aranacaktır. Emek Platformu memur maaşları ve sendikal düzenlemeler konusunda yakın takipte bulunmalıdır.

"Hükümet Binnaz, Esnaf Ciguli' ye döndü."

Odalardan birinde görevli bir arkadaşın sözlerini aktarmak istiyorum. "Esnaf kızgın. Esnaf öfkeli. Esnaf şaşkın. Bir yanda işçide, memurda, piyasada para yok, öte yanda, vadesi geçmiş çek ve senet çok. Affedileceği söylenen vergi borçları faizleriyle beraber katlanarak geliyor. Çok uluslu hipermarketler gemi azıya almış. Bakkalı düşünen yok. İstanbul'da 10.000 bakkaldan 4.000'i iflas etmiş durumda. Esnaf hükümete güvenmek istiyorlar. Tam güvenebiliriz dedikleri anda yeni bir şok ile güvenlerini yitiriyorlar. Tümü günübirlik yaşama endekslenmiş durumda. Hiç kimse geleceğinden emin değil. Yani hükümet vereceğine Binnaz, esnaf Ciguli'ye dönmüş. Üst örgütlerinden kararlı ve ilkeli bir politika izlemesini bekliyorlar".

Toplumsal kural olarak, sağa, sola, ileriye, geriye sarkaç misali salınımı en yüksek sınıf küçük ticaret sermayesi ve zanaatkarlardır. Sayısal olarak güçlü olmalarına karşın, siyasal ve ideolojik olarak kararsız ve güçsüzdürler. Nerede yer alacaklarına karar veremezler. Son noktaya kadar pek sesleri çıkmaz. IMF reçeteleri en sonunda onları da çıldırttı. Sıcak Temmuz'da tepkilerini sert bir dille ifade ettiler. TESK Genel Başkanı Derviş Günday'ın basın açıklamasını özelikle yayınlıyoruz. Ağustos ve Eylül ayları yeni vergi düzenlemeleri nedeniyle TESK üyeleri için sakin geçse de hükümetin planladığı ve IMF onaylı "Deprem Vergisi" bir kez daha öfkelerine neden olacak gibi görünüyor. TESK gelecekte Emek Platformu ile birlikte hareket etmek zorunda olduğunu anlamalıdır.

Bu sayımızın konuları özetle bunlar. Gelecek sayımızda Emek Platformu'na sözcülük etmeye devam edeceğiz. Ayrıca Dünya Bankası ve IMF'nin Türkiye tarım sektörü için özel "reform" talepleri var. Tarım işkolu sendikaları, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, TZOB (Türkiye Ziraat Odaları Birliği) bu konuda yazarlarımız olacak. Ayrıca önemli bir konu var sorgulayacağımız: İşçi sınıfı ve ücretli emek için nasıl bir Anayasa ?

Oknos' u cehennemden kurtarmak için daha bir umutluyuz.

BELEDİYE - İŞ: YENİ BAŞKAN YENİ DÖNEM

Nihat YURDAKUL
Belediye-İş Genel Başkanı

Nihat YURDAKUL Kimdir?

1952 yılında Ordu'da doğdu. İlk ve ortaokula Ordu'da devam etti ve ortaokulu dışarıdan bitirdi. 1980 yılında Ordu Belediyesi'ne işçi olarak girdi ve 1984 yılında Belediye-İş Sendikası'nı örgütledi. 1986 yılında yapılan 1. Olağan Genel Kurul'da Şube Sekreteri, 1989 yılında yapılan 2. Olağan Genel Kurul'da Şube Başkanı seçildi. Belediye-İş Sendikasının 27-29 Ekim 1995 tarihlerinde yapılan 5. Olağan Genel Kurulu'nda sendikanın Araştırma ve Planlama Genel Sekreterliği'ne seçildi. 3-5 Eylül 1999 tarihlerinde yapılan 6. Olağan Genel Kurul'da Genel Başkan seçilmiştir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

OKNOS : Sayın Başkan, yeni görevinizden dolayı sizleri kutlayarak sözlerimize başlamak istiyoruz. Başkan seçilmeniz sendikalar dünyasında ileri unsurlar tarafından memnuniyetle karşılandı. İlk sorumuz, zor bir dönem geçirmekte olan sendikacılık alanının önündeki engelleri nasıl aşacağı ve işçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadele hattının nasıl oluşturulacağı konusunda olacak.

N.Yurdakul : Sendikaların varlık nedeni, işçi sınıfının en basitinden en karmaşığına kadar ekonomik ve sosyal haklarının kazanılması, korunması ve geliştirilmesidir. En bilinçli işçiler ile en sıradan işçilerin tümü bu temel sorun etrafında birleşirler. Bir işçi sendikaya kendi çıkarlarını savunacak bir örgüt olduğu için girer. Sendikalar üst düzeyde siyasal-toplumsal-ekonomik talepleri, bu yalın açık özel istek temelinde yürütür. Sendikaların kuruluş amacı, çıkarları ortak olan en geniş işçi kitlelerini kucaklamaktır. En geniş kitleler ortak sınıf çıkarlarının temelinde birleşir ve toplumsal gelişmenin motoru olurlar. Gerek sınıfın öz çıkarlarını savunmak gerekse işçi sınıfı dışında geniş halk kitlelerinin toplumsal hak mücadelesinin öncü gücü ve sözcüsü olmak sendikacılığın vazgeçilmez ilkesi olmalıdır.

Tüm çalışanlara olan inancı, emekçiye sevgiyle bağlanmayı, mücadeleyi her alanda dürüstlük ve açıklıkla sürdürmeyi bir an olsun elden bırakmamak gerekir. Sınıfın önderleri sendikalarda kolektif karar ve davranışı, sendika içi demokrasiyi ve açıklığı, tabanın söz ve karar sahibi olmasını ve alınan kararların uygulanmasında işçi sınıfına yakışır disiplin içinde bulunulmasını ilke edinmelidir. Bu ilkeler; sendikaların birliğine aynı zamanda işçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadelesine de ivme kazandıracaktır.

Dünya'da ve Türkiye'de içinde yaşadığımız vahşi kapitalizmin egemenleri işçi sınıfını bölmeye, sendikal hareketlerini parçalamaya ve sendikasızlaştırmaya yönelmişlerdir. Bu vahşi düzen hala varlığını sürdürebiliyorsa bunu işçi

sınıfı hareketlerini bölmekteki başarısına borçludur. İşçi sınıfının homojen olmayan yapısı, farklı meslek ve yetenek, farklı etnik köken, ırk, din ve inançtan kaynaklanan ayrımları sınıfı bölmek için kullanılmıştır. Ve kullanılmaktadır. İşçi önderleri temel sınıf çıkarları ekseninde bu farklılıklardan kaynaklanan çelişkileri çözmek ve işçi hareketinin birliğini sağlamak zorundadırlar.

İşçi sınıfının dışında kalınarak,mucizeler vaat ederek, ahkam kesilerek sınıfa öncü olunmaz. Sınıfın öncüsü sınıfın içindedir.

OKNOS : Uzunca bir süreden beri kamu oyunun gündeminde olan ve çeşitli hükümetlerce Meclis gündemine kadar getirilen bir türlü yasalaşamayan Yerel Yönetimler Reform Tasarısı, Ekim ayında TBMM gündemine girecek. Özellikle çok geniş işçi yığınları ve memurlardan oluşan çalışanlar ordusuna sahip olan yerel yönetimler doğrudan belediye işkolunda örgütlü işçi ve memur sendikalarının da yakın ilgi alanındadır. Bu nedenle Belediye-İş olarak bu yeni yasa tasarısı hakkında görüşlerinizi öğrenmek istiyoruz.

N.Yurdakul : Yerel Yönetimler Reform Tasarısı olarak adlandırılan tasarının Ekim ayında TBMM gündemine geleceğini biliyoruz. Hükümet bu Kanun'a ilişkin olarak bugüne değin sendikalardan görüş almamıştır. Unutulmaması gereken, Kanun'un en yakın muhatabı belediyeler ve diğer yerel yönetim kademelerinde çalışan, bu hizmetleri veren işçiler ve memurlardır. Varolan yasal düzenlemelerden en fazla mağdur olacak olanlar da bu kesimlerdir. Son bir yıl içinde sendikamıza üye 4000 işçi işten atılmıştır. Yerel demokrasi adına belediye başkanlarına derebeyi yetkisi verecek bir kanuna şiddetle karşıyız. Belediye hizmetlerinin özelleştirilip taşeronlaştırılması ile sendikasızlaştırma ve işten atmalara olanak verecek düzenlemelere sadece, Belediye-İş olarak değil TÜRK-İŞ Konfederasyonu, diğer işçi ve memur sendikaları ile birlikte karşı koyacağımız bilinmelidir. Bu nedenle hükümetin bu tasarıyı Komisyon gündemine almadan önce kamuoyunun görüşlerine açmasını, özellikle sendikalar, üniversite ve diğer meslek örgütlerinin görüşlerine başvurmasını isteriz.

OKNOS : Belediye-İş olarak yerel yönetimlerde örgütlü en büyük sendikasınız. Belediyelerden tahsil edemediğiniz işçi maaşları ve sendika aidatları büyük rakamlara ulaştı. Bu konuda bir rapor hazırladığınızı da biliyoruz. Bu konuda bilgi verebilir misiniz ?

N.Yurdakul : Belediye-İş olarak belediyelerden tahsil edemediğimiz işçi alacaklarımız, 25 trilyon TL., sendika aidatı alacağımız, 2,5 trilyon TL.'sıdır. Yürürlükteki yasa alacaklarımızı tahsil etmemizi engelliyor. Bir rapor hazırladık. 50 belediyeyi mahkemeye verdik. Mahkeme sonucuna göre icra işlemlerine başlayacağız. Fakat varolan yasalar alacakların İller Bankası düzeyinde kaynaktan kesme işlemine engel olmaktadır. Aylardır maaş alamayan işçilerimize bunu anlatmak mümkün değildir. Belediye başkanlarına tanınan derebeyi yetkileri sorunu bu noktaya taşımaktadır. Yeni yasada, sendikaların İller Bankası'ndan belediyelere ayrılan ödeneğe işçi alacaklarına karşılık olarak el koyabilme imkanı verecek madde eklenmelidir.

Burada Belediye Başkanları Anayasal suç işlemektedir. İşçilerin ücret verilmeden çalıştırılması "**angarya**"dır. Angarya anayasal bir suçtur. Sorun bu anlamda belediyeleri aşmıştır. Sendikaca hazırlanan detaylı rapor; Başbakan'a, Başbakan Yardımcıları'na ve hükümet üyelerine sunulacaktır. Çözüm önerileri tartışılmalıdır.

200.000'e yaklaşan üyesi ile Belediye-İş Türkiye'nin en büyük sendikalarından biri ve en organize olmuş yerel yönetim sendikasıdır. Tüm sendikalarla birlikte işçi alacaklarını tahsil konusunda kararlılığımızı mutlaka göstereceğiz.

OKNOS : Teşekkürler Başkan. Haklı mücadelenizde başarılar diliyoruz.

GENEL İŞLER İŞKOLU -Değerlendirme

BELEDİYE İŞÇİ SENDİKALARI

İşkolları Tüzüğü'ne göre belediyeler, 28 numaralı "Genel işler işkolu"nda yer almaktadır. Genel işler işkolunda üç büyük işçi sendikaları konfederasyonu birer sendika ile etkinlik göstermektedir.

- TÜRK-İŞ - Belediye-İş
- DİSK - Genel-İş
- HAK-İŞ - Hizmet-İş

İşçi sendikacılığı, tüm belediyelerin yarısında varlık göstermektedir. Belediye-İş bu alanın %63'üne, Genel-İş %20'sine ve Hizmet-İş %17'sine sahip durumdadır. Hizmet-İş ile Genel-İş'in ağırlıkları eşit görünürken, alanda ağırlık Belediye-İş Sendikası'ndadır.

Sendikaların Yetki Belgesi Aldıkları Belediye Sayısı

	1995		1997	
	Sayı	%	Sayı	%
Belediye-İş	528	%64,7	569	%58,8
Genel-İş	158	%19,4	220	%22,7
Hizmet-İş	130	%15,9	179	%18,5
TOPLAM	**816**	**%100,0**	**968**	**%100,0**

BELEDİYE-İŞ -Türkiye Belediyeler ve Genel Hizmetler İşçileri Sendikası

Belediye-İş, 24 Temmuz 1983'te kurulmuştur. Sendika, 1975 yılından bu yana etkinlik gösteren Türkiye Belediye Hizmetleri İşçi Sendikaları Federasyonu'nun (BİF) kendini feshetmesi üzerine kurulmuştur. Üye sayısı ve yetki belgesi sayısına göre işkolunun en büyük sendikası olan BELEDİYE-İŞ, aynı adla bir dergi çıkarmaktadır. Genel Başkanı Nihat YURDAKUL'dur. Sendika'nın tüzüğüne göre kuruluş amacı şöyledir:

"Üyelerine daha ileri haklar kazandırmak amacı ile faaliyette bulunan sendika; faaliyetlerinde devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü, Atatürk Devrimliliğinin sürekliliğini, demokratik sistem içinde ve sosyal hukuk Devleti ilkeleri ışığında faaliyette bulunur.

Türkiye Belediyeler ve Genel Hizmetler İşçileri Sendikası Belediye-İş'in Genel Hizmetler

TBMM KÜTÜPHANESİ

temel amacı yararlarını korumak ve geliştirmektedir. Sermaye karşısında emeği temsil eden Beledi e-İş insanın eşitliği düşüncesinin, hukukun üstünlüğü temelinde, demokrasiyi geliştirerek gerçekleştireceği inancına bağlı olarak:

İşverenler, Devlet Kurum ve Kuruluşları ve Beledi eler karşısında yasaların önünde, üyelerinin ve Sendikanın çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için mücadele eder.

Ulusal ve Uluslararası Sendikal kuruluşlarla özgürlük ve demokrasiden yana tüm güçlerle dayanışma içerisinde:

İşsizliğin, açlığın, yoksulluğun yenilmesi ve sosyal adalet insan hak ve özgürlüklerinin genişlemesi ve Modern teknolojinin insanlık yararına, doğal çevre tahribine neden olmadan kullanımı ve geliştirilmesi, gelecek kuşaklara temiz bir ye yaşanası bir dünya bırakmak için ödünsüz uğraş verir.

İşçi sınıfının sosyal ve kültürel düzeyinin yükseltilmesi ve geliştirilmesi için çalışır.

Belediye-İş Sendikası, sendika içi demokrasiyi sendikal bağımsızlığının üyeleri içindeki dil, din, ırk, cins, milliyet, meshep, inanç ve felsefi düşünce ,siyasi görüş ayrımı gözetmeyen çoğulculuğunun ve birliğinin sendika içi disiplin ve dayanışmasının temel ilkesi sayar.

Sendikal faaliyetin ve mücadelesinin her aşamasında tabanın katılımını sendikal demokrasinin vazgeçilmez unsuru olarak görür.

Yukarıdaki amaç ve ilkelere bağlı olarak Belediye-İş, işçi sınıfının bugüne kadar biriktirdiği mücadele deneyiminden yola çıkarak ve demokratik sosyal hukuk devleti içinde kalarak faaliyette bulunur."

GENEL-İŞ -Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sendikası

Genel-İş, 22 Nisan 1962'de kurulmuş ve TÜRK-İŞ içinde yer almıştır. 1976'da TÜRK-IŞ'ten ayrılarak DİSK' e katılan sendika, 12 Eylül 1980'e kadar etkinlik göstermiş, bu tarihte çalışmaları durdurulmuştur. Çalışmasına 1991 yılında izin verilen sendika, yeniden etkinlik göstermeye 1992 yılında başlayabilmiştir. Sendika ayda bir *Genel-İş Emek Gazetesi* ile *Emek Araştırma Dergisi* yayınlamaktadır. Genel Başkanı İsmail Hakkı ÖNAL'dır. Tüzüğe göre sendikanın amacı şöyledir:

"Kaynağını emeğin yüce değerinden, gücünü işçi sınıfından alan GENEL-İŞ SENDİKASI, demokratik, bağımsız bir sınıf ve kitle örgütü olarak sınıfının ortak ekonomik, sosyal, kültürel hak ve çıkarlarının, toplumcu, çoğulcu, katılımcı ve özgürlükçü temellere dayalı gerçek demokrasi ortamında kazanılıp geliştirilebileceğinin bilinci içinde, işçi sınıfı ve emekçi hâlka yönelik her türlü baskı ve sömürünün ortadan kaldırılmasını,

Evrensel temel hak ve özgürlüklere sahip çıkmayı,

Tüm uluslararası antlaşmalar, sözleşmeler ve Uluslararası Çalışma Örgütü sözleşme ve kararlarına dayalı sendikal hak ve özgürlükleri eksiksiz yaşama geçirmeyi, geliştirmeyi, güçlendirmeyi, çalışma ve yaşama koşullarını uygar ve çağdaş bir düzeye ulaştırmayı,

Üyeler arasında dayanışma ve birliği sağlamayı,

Uluslararası sendikal dayanışma içinde Türkiye işçi sınıfının ve emekçi halkın ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel gelişimini arttırıcı her türlü bilimsel ve eğitsel çalışmaya öncelik tanıyarak, işçi haklarına örgütlülük bilinci ile sahip çıkmayı, bu bilinç temeli üzerinde kalıcı sonuçlara ulaşmayı,

Demokratik yöntemler yoluyla toplumsal kalkınmayı hedef alan bir mücadeleyi sürekli kılmayı,

Henüz örgütlenmemiş, örgütlenme olanağına kavuşmamış emekçi sınıf ve tabakaların bu haklarını kullanmalarına yardım ederek örgütsel dayanışma kapsamı içine alınmalarını sağlamayı,

lamayı,

Sınıfın onursal görevi olarak, demokrasi dışı tüm yönetim biçimleri ve insanlık dışı uygulamalarla mücadele etmeyi, TEMEL AMAÇ; Irk, cins, inanç, mezhep, dil, düşünce ve etnik yapı ayrımı gözetmek- sizin, demokrasiye ve temel insan haklarına dayalı, özgür, eşit ve kardeşçe bir ortamda, aynı çatı altında barış içinde birlikte yaşamayı, değişik etnik kökenlerden kaynaklanan kültür çeşitliliğimizin ortak toplumsal kül- tür zenginliğimizi oluşturan bir mozaik, bir bileşke olarak benimsenmesini, tüm dünyada barışın ve dostluğun egemen kılınmasını,

Tüm çalışanların işyerlerinde, işkollarında, ulusal ve uluslararası düzeyde sendikaların çatısı altında örgütlenerek, birlik ve dayanışma içinde, her bakımdan insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyine ulaşmalarını,

Özelleştirmeye, taşeronlaştırmaya karşı mücadele etmeyi, Tüm sendikal çalışmalarda tabanın söz ve karar sahibi olmasını, demokrasinin ve demokratik hukuk düzeninin her alanda egemen kılınmasını TEMEL İLKE sayar."

HİZMET-İŞ -Tüm Belediye ve Genel Hizmet İşçileri Sendikası

Hizmet-İş, 24 Ocak 1979'da kurulmuştur. Sendika'nın etkinlikleri 12 Eylül 1980'de durdurulmuş, ancak yasak bir yıl sonra Şubat 1981'de kaldırılmıştır. Bu tarihten bu yana çalışmalarını sürdüren sendika, 1989 yılından bu yana Hizmet-İş adlı bir gazete / dergi çıkarmaktadır. Genel Başkanı Hüseyin TANRIVERDİ'dir. Hizmet-İş Sendikası'nın tüzüğüne göre sendikanın amaçları şunlardır:

"HİZMET-İŞ SENDİKASI insan haklarına, evrensel ilkelere, Anayasa ve Tabii hukuk ilkelerine saygıyı esas alır. Ülke bütünlüğüne içtenlikte inanır. Üyelerinin hak ve menfaatlerini çoğulcu ve özgürlükçü demokrasi anlayışı içinde en etkin bir şekilde korumayı ve geliştirmeyi ilke olarak benimser. İnsanı ve emeği yüce değer olarak kabul eder. Bu amaca ulaşmak için yenilikçi, ilkeli ve kararlı mücadeleyi kendisine temel görev sayar.

a) Üyelerine yaptıkları işe uygun ve insan haysiyetine yaraşır bir ücret temin etmek için çalışır,

b) Üyelerinin beden ve ruh sağlığını koruyup, gelişmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almayı,

c) Üyelerinin geleceğe güvenle bakmalarını sağlayacak ve hakları bakımından her türlü istismarı önleyecek tedbirleri almayı,

d) Üyelerinin vatandaş olarak kendilerine olan güven ve inançlarını kuvvetlendirmeyi,

e) Üyelerinin; mesleki ve teknik eğitimi ile nitelikli işgücünü geliştirerek bilgi çağına hazırlamayı, ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının gidermeyi,

f) Dil, ırk, cins, renk, aile, mezhep ve siyasi kanaat farkı gözetmeksizin kendi değerini, manevi mesuliyetini ve toplum hayatındaki görevini bilen bir işçi topluluğu meydana getirmek için hızlı ve güçlü sendikal teşkilatlanma, hür sendikacılık, Toplu İş Sözleşmesi ve Grev haklarının korunup geliştirilmesi yolunda çaba göstermeyi,

g) Yaşadığımız toplumsal çevre ile ilişkilerin geliştirilmesi, sendikal et kinliklerin işyeri sınırlarını aşarak tüm toplumu ve toplumsal sorunlar kuşatması, doğal çevrenin korunması, sivil toplum örgütleri ile ortak hedefler için güç birliği imkanlarının geliştirilmesini,

i) Toplumumuzun, tarihsel birikimini ve kimliğini yansıtacak, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel gelişmesini sağlayacak adaletli, özgürlükçü, çoğulcu bir demokratikleşme ile bunun gerektirdiği her alanda ve kurumsal düzeyde yeniden yapılanmasının sağlanmasını ilke olarak kabul eder ve bu yolda mücadele eder."

ÖYKÜ -Latin Amerika'da Bir Belediye Başkanı

Gabriel Garcia MARQUEZ
İspanyolca Metinden Çeviri : Mehmet Necati KUTLU

GÜNLERDEN BİR GÜN

Pazartesi günü ılık ve yağmursuz başlamıştı. Her zaman erken kalkan diplomasız dişçi Don Aurelio Escovar muayenehanesini saat altıda açtı. Vitrinden alçı kalıp üzerinde duran takma dişleri aldı ve bir avuç aleti, onları sergilercesine büyükten küçüğe doğru masanın üzerine sıraladı. Üzerinde çizgili yakasız bir gömlek vardı ve sarı metalden olan en üst düğmesi kapalıydı., pantolonu elastiki askılarla tutturulmuştu. İfadesiz ve kuru bir adamdı, bakışları sığırların bakışları gibi hemen hiçbir zaman değişmezdi.

Aletlerini masaya yaydıktan sonra frezeyi hasta koltuğuna doğru sürdü ve takma dişleri temizlemeye koyuldu. Aklı yaptığı işte değilmiş gibi görünüyordu ama inatla çalışıyor, kullanmadığı zamanlarda bile frezenin pedalını çevirmeyi sürdürüyordu.

Saat sekizi geçtiğinde pencereden gökyüzüne bakmak için bir ara verdi ve komşu evin çatısının birleşme yerinde güneşlenen iki tavuk gördü. Öğleden önce yine yağmur yağacağını düşünerek çalışmaya devam etti. Onbir yaşındaki oğlunun sıtma görmemiş sesiyle düşüncelerinden sıyrıldı.

– Baba !

– Ne?

– Belediye başkanı bir dişimi çeker mi? diyor.

– Ona burada olmadığımı söyle.

Altın bir dişi temizliyordu. Kolunu ileri doğru uzatarak ve gözlerini kısarak dişi inceledi. Bekleme odasından oğlunun sesi tekrar duyuldu:

– Burada olduğunu söylüyor, çünkü sesini duyuyormuş.

Dişi incelemeyi sürdürdü, onu biten işleri koyduğu masaya koyduktan sonra cevap verdi:

– Daha iyi ya !

Tekrar frezeyi çalıştırdı. Bitmemiş parçaları sakladığı karton bir kutunun içinden birkaç parçadan oluşan bir köprü çıkardı ve altını temizlemeye başladı.

– Baba !

– Ne?

Yüzündeki ifade hala aynıydı.

– Eğer dişini çekmezsen seni vuracağını söylüyor.

Hiç acele etmeden, son derece sakin bir şekilde pedal çevirmeyi bıraktı, frezeyi koltuktan uzaklaştırdı, masanın alt çekmecesini sonuna kadar açtı. Tabanca oradaydı.

– İyi öyleyse, söyle de gelip vursun bakalım.

Elini çekmecenin yanına dayadı ve yüzü kapıya dönecek şekilde koltuğu döndürdü.

Belediye başkanı eşikte göründü. Sol yanağı traşlıydı ama acıdığı anlaşılan ve şiş olan diğerinde beş günlük traş vardı. Dişçi, gözlerindeki bitkinliği ve çaresiz geceleri gördü. Çekmeceyi yavaşça kapattı ve yumuşak bir sesle :

– Oturun, dedi.

– Günaydın, dedi belediye başkanı.

– Günaydın diye yanıtladı dişçi.

Aletler kaynarken belediye başkanı başını koltuğa yasladı ve kendini daha iyi hissetti. Fakir bir muayenehaneydi, bir tahta sandalye, pedallı bir freze ve içinde seramik şişelerin durduğu bir vitrin. Sandalyenin önünde bir adam boyu yüksekliğe kadar kumaşla kaplı bir çerçeve vardı. Dişçinin yaklaştığını hissettiğinde belediye başkanı topuklarını bitiştirdi ve ağzını açtı.

Don Aurelio Escovar hastanın yüzünü ışığa doğru çevirdi. Çürük dişi inceledikten sonra çeneyi parmaklarının hafif bir hareketiyle ayarladı.

– Uyuşturmadan çekmem gerek, dedi.

– Neden?

– Bir apse var da ondan.

Belediye başkanı gözlerine baktı, "Tamam" dedi ve gülümsemeye çalıştı. Dişçinin dudakları kıpırdamadı. Kaynamış aletlerin içinde bulunduğu tencereyi masanın üzerine götürdü ve hiç acele etmeden soğuk maşayla boşaltmaya başladı. Tükürük çanağını ayağının ucuyla iterek lavobaya ellerini yıkamaya gitti. Tüm bunları yaparken belediye başkanına bakmadı ama başkan gözlerini ondan ayıramamıştı.

Çekilecek olan diş alt azı dişlerinden biriydi. Dişçi bacaklarını açtı ve sıcak kerpetenle dişi kavradı. Belediye başkanı koltuğun kenarına yapıştı, tüm gücünü bacaklarına doğru boşalttı, böbreklerinde dondurucu bir boşluk hissetti ama gıkı çıkmadı. Dişçi yalnızca bileğini oynattı. İçinde kin olmayan dahası acı bir şefkat dolu sesle :

– Bana yirmi papel borçlusun teğmen, dedi.

Belediye başkanı çenesinde bir kemik çatırtısı hissetti ve gözleri doldu. Ancak dişin çıktığını hissedene dek sesini çıkarmadı. O zaman gözyaşları arasında dişini gördü. Çektiği ağrılara hiç mi hiç benzemiyordu, önceki beş gece boyunca çektiği işkencelere anlam veremedi.

Tükürük çanağına doğru eğilerek, ter içinde ve nefes nefese ceketini düğmelerini çözdü ve el yordamıyla pantolon cebinde mendilini aramaya koyuldu. Dişçi ona temiz bir bez verdi.

– Gözyaşlarınızı silin, dedi.

Belediye başkanı söyleneni yaptı. Titriyordu. Dişçi ellerini yıkarken, dümdüz ve sonsuz gökyüzünü ve üzerinde örümcek yumurtaları ve ölü böcekler bulunan tozlu örümcek ağlarını gördü. Ellerini kurulayarak geri döndü. "Uzanın ve tuzlu suyla gargara yapın."dedi. Başkan ayağa kalktı ve baştan savma bir askeri selamla veda etti, ayaklarını silkerek ceketinin düğmelerini iliklemeden kapıya yöneldi.

– Bana faturayı yollarsınız, dedi.

– Size mi? Belediye ye mi?

Belediye başkanı ona bakmadı. Kapıyı kapattı ve telin ardından:

– İkisi de aynı halt, dedi.

EMEK PLATFORMU -Yorumlar

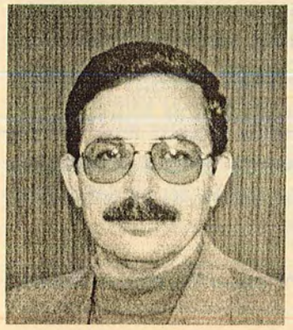

Yıldırım KOÇ
TÜRK-İŞ Genel Başkan Baş Danışmanı

EMEK PLATFORMU

14 Temmuz 1999 günü TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, Türkiye KAMU-SEN, MEMUR-SEN, Türkiye İşçi emeklileri Cemiyeti, Tüm İşçi Emeklileri Derneği, Tüm Bağ-Kur Emeklileri Derneği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türk Diş Hekimleri Birliği, Türk Eczacılar Birliği, Türk Tabibler Birliği, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ve TÜRMOB Genel Başkanları TÜRK-İŞ Genel Merkezinde bir araya gelerek, daha sonra Emek Platformu adını alacak olan gayri resmi birlikteliği oluşturdular. Bu birlikteliğin yaptıkları ve iç ilişkilerinde yaşanan sorunlar ayrıntılı olarak kaydedilmelidir. Bu ayrı ve uzun bir yazının konusudur. Ancak, Emek Platformu'nun Türkiye toplumsal tarihi içinde özel bir yeri vardır, siyasi tarihinde de benzer önemde bir yeri olacaktır. Kanımca, Emek Platformu, Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi tarihinde de bir dönüm noktasıdır.

İşçi sınıfı heterojendir. İşçiler veya ücretli çalışanlar, bağlı bulunulan statü (kayıt içi veya kaçak işçi, memur, sözleşmeli personel), meslek, iş kolu, çalışılan işyerinin büyüklüğü ve niteliği (küçük veya büyük işyeri, kamu veya özel kesim, yerli veya yabancı sermaye, taşeron, vb),ücret, eğitim, cinsiyet gibi yapılan işle ve kişinin becerisiyle bağlantılı etmenler nedeniyle farklılaşan çıkarlara göre bölünmüştür. Bu bölünmüşlüğün tarihsel klikleri de vardır, güncel nedenleri de. İşçiler veya ücretli çalışanlar, siyasal görüş, etnik köken veya mezhebe göre de farklılık gösterir. Emek Platformu, her iki ana neden grubuna bağlı farklılıkların aşıldığı tarihi bir dönüm noktasıdır. Kamuoyunda Emek Platformu'na duyulan sempati ve verilen destek, ücretli çalışanların halkımızın umudu ve öncüsü olduğunun somut bir kanıtıdır.

Türkiye'de ücretli çalışanların işçi ve memur statülerine göre bölünmesi özellikle 1926 yılında kabul edilen 788 sayılı Memurin Kanunu sonrasındadır. Hükümetler uyguladıkları son derece bilinçli politikalarla, ücretli çalışanların en eğitimli ve becerili kesimlerini ayrı bir statüde istihdam ettiler. Memur statüsünde istihdam edilenlere 1950'li yıllara kadar önemli maddi ayrıcalıklar sağlandı. Bu kesimin iş güvencesi ve diğer bazı alanlardaki üstünlükleri günümüzde bile sürmektedir. Memur statüsünde istihdam edilen ücretli çalışanların, işçi statüsünde istihdam edilenlerle birlikte, herhangi bir ideolojik ve siyasal kaygı yada amaç olmadan tüm iş kollarında ve ülke çapında biraraya gelebilmeleri, ancak Emek Platformu içinde gerçekleştirilebildi. Bu doğrultuda gidilmesi gereken daha çok yol bulunmasına karşın, nitelik değişimi Emek Platformu'yla gerçekleşti.

Emeklilerle aktif çalışan ücretliler arasında bazı çıkar farklılıkları söz konusudur. Çeşitli nedenlere bağlı olarak, Türkiye İşçi Emeklileri Derneği ile işçi ve kamu federasyonları ortak bir tavır benimsememişti. İki işçi emeklileri örgütü, 1993 yılı sonlarında oluşan Demokrasi Platformu'nun dışında kalmıştı. Emekliler, işçiler ve kamu çalışanlarının örgütleri, ilk kez Emek Platformu içinde bir araya geldiler. Tüm Bağ-Kur Emeklileri Derneği'nin de bu bütünlükte yer alması, ilişkileri daha da renklendirdi. Belki tek eksik Memur Emeklileri Derneklerinin Emek Platformu'nda bulunmayışıydı.

Türkiye'de ücretli çalışanlar mezheplerine ve etnik kökenlerine göre herhangi bir bölünme yaşamadı. Halkımız ve işçi sınıfımız, bu konudaki sağduyusunu her zaman gösterdi. Halkımızı mezhep ve etnik köken temelinde bölmeye çalışanlar, işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi içinde ya tamamıyla etkisiz kaldılar yada kendilerini gizlemeyi tercih ettiler. Ancak, siyasal görüşlere göre önemli bölünmeler yaşandı. Siyasal dayanaklı bu bölünmeler bazen sendikal anlayış farklılıklarıyla bağlantılıydı, bazen de değildi.

Önce işçi konfederasyonları siyasal farklılıkları ve ayrılıkları aştı. TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK 1992 yılında 1 Mayıs' ı Karayolları Genel Müdürlüğü salonunda birlikte kutladı. 1993 yılı sonlarında Demokrasi Platformu oluşturuldu. Bu işbirliği, önceleri Demokrasi Platformu içinde sürdürüldü. Demokrasi Platformu'nun sönümlendiği dönemlerde de bu işbirliği çeşitli biçimlerde devam etti. Son olarak da 29 Aralık 1998 günü, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK Genel Başkanları bir araya gelerek, işbirliğini daha kurumsal bir yapıda sürdürmeye karar verdi ve sürekli bir sekreterya kurdu.

Demokrasi Platformu içinde KESK'in öncülleriyle (Eşgüdüm Komitesi ve Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu) kurulmuş olan işbirliği de sürdürüldü. Ancak kamu çalışanları sendikaları konfederasyonları arasındaki siyasal farklılıklar ayrılığa neden olmaya devam ediyordu. Bu konuda 1997 yılında genel sekreterler düzeyinde yapılan bir girişim başarısızlıkla sonuçlandı. Sorunların giderek daha da büyümesi karşısında, 27 Ocak 1999 tarihinde TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, Türkiye KAMU-SEN, MEMUR-SEN Genel Başkanları ilk kez bir araya gelerek ortak bir bildirgeyi kamuoyuna açıkladılar.

O günlerde üç kamu çalışanı konfederasyonunun ortak eylem yapabileceği konusunda kimse umutlu değildi. İmzalanan ortak metin, yaygın bir biçimde, koşulların zorladığı geçici bir taktik adım olarak değerlendiriliyordu. Ancak sağduyu ağır bastı, insanlar geçmişin önyargılarını aşmaya başladılar. 14 Temmuz 1999 günü yaratılan Emek Platformu, ücretli çalışanların siyasal görüş farklılıklarının da bölemeyeceği bir noktaya doğru ilerlediğinin kanıtı oldu. Bu süreçte, etnik köken ve mezhep farklılıkları, önemlerini daha da yitirdi.

Emek Platformu ile ülkemizdeki saflaşmalar ilk kez gelecek açısından umut verici bir çizgiye oturdu.

Emek Platformu'nun gerek 14 Temmuz 1999 günü kamuoyuna açıklanan ortak bildirgesinde ve gerek diğer bildirgelerinde yer alan görüşler, hem ülkemizin ve halkımızın bugünü ve geleceği, hem ücretli çalışanların çıkarları açısından son derece önemlidir. Bu metinler, ülkemizin ve halkımızın sorunlarının çözümü konusunda program özlerini içermektedir.

Emek Platformu'nu oluşturan örgütler, 15 Temmuz'dan başlayarak ortak eylemler yaptılar. 19 Temmuz günü Ankara'da DSP, ANAP ve MHP Genel Merkezlerinin topluca ziyareti, 24 Temmuz günü Ankara'da Kızılay Meydanı'nda gerçekleştirilen "Kitlesel Basın Toplantısı" ve 13 Ağustos 1999 günü üretimden gelen gücün kullanılması, tarihimize şanlı birer eylem olarak geçmiştir.

Bütün bu süreçte önemli sorunlar ve zorluklar yaşandı. Ancak birçok önyargı aşıldı ve aşılıyor. Her örgüt içinde uyumlu ve uyumsuz kişilerin olduğu görüldü. Oluşturulan komitelerde, geçmişten birbirine farklı bakan insanlar arasında gerçek ve samimi dostluklar kuruldu. Herkes birbirinden öğrendi, birbirinden etkilendi. Hatalar yapıldı, yapılıyor ve yapılacak. Ancak, Türkiye tarihinde ilk kez tüm ücretli çalışanlar örgütleri, ülkemizin, halkımızın ve çalışanların ortak çıkarları için bir araya geldiler; ulus çıkarlarımızla çalışanların sınıf çıkarlarının nasıl bir bütün oluşturduğunu birlikte gördüler ve gösterdiler; hep birlikte Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünü, bağımsızlığını, laik ve sosyal hukuk devletini savundular; hep birlikte IMF'ye, sömürüye, hırsızlıklara, yolsuzluklara, ahlaksızlıklara, özelleştirmelere, uluslararası tahkime, sosyal güvenlik reformu adı altında SSK'yı ve sosyal devleti çökertme operasyonuna, memur ve emeklilerin açlığa ve yoksulluğa mahkum edilmesine karşı çıktılar.

Emek Platformu, toplumsal ve siyasi tarihimizin önemli dönüm noktalarından biridir. Bu süreçte yer alan herkes, ülkemizde, ülkemizin bütünlüğü ve bağımsızlığı ve halkımızın huzuru ve mutluluğu için yeni bir geleneğin yaratılmasına katkıda bulunmuştur ve bulunmaktadır.

Aydın ÜNAL
HAK-İŞ Basın Danışmanı

EMEK PLATFORMU UMUT OLMAYA DEVAM EDECEK

Türkiye, ayrıştırmanın çok kolay, birleştirmenin çok zor olduğu bir ülke. Ülkenin herhangi bir noktasından 150 kilometrelik bir mesafe kat ettiğinizde, dil, din veya mezhep, kültür, gelenek, etnik köken faktörlerinden en az birinin değiştiğine şahit olursunuz. Bu doğal farklılıklara yakın tarihin siyasi yapısından kaynaklanan farklılıklar da eklendiğinde ortaya çok renkli bir tablo çıkar.

Bu zenginlik, aynı zamanda ciddi bir tehlikeyi de içinde barındırıyor. Demokrasi açısından bulunmaz bir fırsat olan bu renkli tablo, ülkenin önüne taş koymak için de fırsatçılara bulunmaz imkanlar sunuyor.

Ve Türkiye ne yazık ki bu renkliliğin hep olumsuz yönlerine şahit oluyor. Farklılık, bölünme ile anılıyor ve hep zaafa yol açıyor. Birleştirme çabaları ise, doğaldan çok bir takım eller tarafından sürekli engelleniyor.

Türkiye'de farklı ilke, gelenek ve ideolojilere sahip kitle örgütlerinin birlikteliği çok gördüğümüz sahnelerden değil. Bunu açıklayacak çok sayıda teori var. İdeolojik sivrilmeler, çıkar çatışmaları, siyasal yaklaşımlar, etik erozyonu bunlardan birkaçı. Ancak ayrıştırmanın çok kolay olduğu ülkemizde birleştirmek için de çok sayıda fırsat elimize geçiyor. Bir kitle ya da kurumun bir başka kitle ya da kuruma yönelik müdahale ya da saldırısı insafsız bir boyut kazanınca, tüm farklılıkların bir kenara bırakıldığını görüyoruz.

Emek Platformu, bu türden saldırıların doruk noktasına çıktığı bir anda oluştu.

Türkiye'de bir süredir devam eden baskı havası, 57. Hükümetle birlikte ambalajlanarak halkın karşısına çıktı. Hükümet, uzlaşmacı, hızlı ve kararlı bir imaj sergiliyordu. Ancak icraatlara başlayınca durumun hiç de öyle olmadığı ortaya çıktı. Gittikçe derinleşen ekonomik kriz, bağlantılı olarak siyasi ve toplumsal kriz Hükümetin 'gelenek' olduğu üzere yönünü çalışan kesime dönmesine neden oldu Egemen güçlerden ve sermayeden fedakarlık beklemek Türkiye'de adetten değildi. Zaten IMF heyeti Türkiye'deki ziyaretlerine başlamıştı ve çalışanlar faturanın kendilerine çıkacağını çok önceden hissetmişti.

Hükümet, önce bir Sosyal Güvenlik Reformu Yasa Taslağı hazırladı. Ne geçmiş dönemlerde, ne de taslağın tartışıldığı Ekonomik Sosyal Konsey ve sonrasında uzlaşmalara kulak asmadı. Hatta sonradan gördük ki 40 bine yakın cana malolan deprem bile Hükümeti durdurmadı. Belli ki IMF bu kez çok sert talimat vermişti.

Bakanlar Kurulu'nun tasarıyı kabul ettiği toplantısında memur maaş zamlarının komik oranları da açıklandı. Bu arada tahkim, özelleştirme gibi bağımsızlığımıza ve geleceğimize dönük tehditler de telaffuz edilmeye başlandı.

Bu gelişmeler çok net bir şekilde çalışanlara, ailelerine, emeklilere, esnafa yönelik insafsız bir saldırıydı. Ve böyle bir saldırı karşısında çalışanların temsilcilerinin bir araya gelip ortak hareket etmekten başka çaresi yoktu. 15 sivil toplum örgütü 14 Temmuz'da bir araya geldiler ve yayınladıkları bildiriyle bu saldırılara karşı ortak tavır alacaklarını kamuoyuna duyurdular.

Benzeri bir birliktelik Ocak ayı içinde HAK-İŞ'in öncülüğünde ve ev sahipliğinde gerçekleşmişti. HAK-İŞ, TÜRK-İŞ, DİSK, KESK, Kamu-Sen ve Memur-Sen'in bu birlikteliği teorik olarak devam etmekle birlikte sonraki günlerde pratik sonuçlar veremedi. HAK-İŞ'in zirveyi yeniden toplama girişimleri de sonuçsuz kaldı. Ancak memur maaş zamları ve Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı sonrasında zirve, biraz da genişleyerek Emek Platformu adıyla yeniden toplandı.

Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı'na karşı yapılan ortak çalışma, kimi aksaklıklarına ve acemiliklerine rağmen hem başarılı, hem de sosyal tarih açısından bir ilk olma özelliğini taşıyordu. Türkiye'nin birçok ilinde ortak eylemler gerçekleştirildi ve bu eylemlerin düzenleyicisi olarak örgütlerin isimleri değil, Emek Platformu' nun ismi kullanıldı. 24 Temmuz' da Ankara'da gerçekleştirilen eylem ise Türkiye'de hem nitelik hem de nicelik açısından en büyük ve en renkli eylem oldu.

Sonuçlarına bakıldığında yapılan eylemler, önlerine koydukları hedefler açısından başarı sağlayamadı. Ancak sivil inisiyatifin gücü açısından çok önemli kazanımlar gerçekleştirildi. Yukarda da değindiğimiz gibi 40 bine yakın insanımızın canına malolan ve bütün kesimler tarafından devletin ve sistemin de enkaz altında kaldığının dile getirildiği deprem bile Sosyal Güvenlik Yasası'nın TBMM'den geçmesini engelleyemedi. Hükümet, anlaşılmaz bir gözükaralık, aynı zamanda da bir yangından mal kaçırma tavrı içindeydi. Zaten Ekonomik Sosyal Konsey'de Başbakan'ın "biz hükümet ortakları olarak bütün tepkileri göğüslemeye hazırız" şeklindeki açıklaması, Hükümetin ne pahasına olursa olsun yasayı geçireceğinin göstergesiydi.

Ama hem çalışanların hem de Türkiye'nin Emek Platformu sayesinde birçok kazanımı oldu. Öncelikle sivil inisiyatif, sivil toplum kavramları bir kez daha gündemin ilk sırasına oturdu. Örgütler gerektiğinde birlikte hareket edebileceklerini gösterdiler. Gerçek demokratlarla, halkın tepkisini dinlemenin demokrasinin bir gereği olduğunu kavrayamamış sahte demokratlar açığa çıkmış oldu. Tepkili toplum olmanın bedelinin ne kadar ağır olduğu, tepki vermenin ne kadar güç bir iş olduğu kavranmış oldu. Bu sıcak günler içerisinde haince bir saldırı sonucu katledilen Şemsi Denizer'in ailesinin cinayetin

aydınlanması için Emek Platformu'ndan yardım isteyen televizyon açıklaması bile Emek Platformu' nun toplum için bir ümit kaynağı olduğunun göstergesidir.

Hedef açısından da kazanım sıfır noktasında değildi tabii. Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısının son hali ilk taslağa göre çok önemli farklılıklar içeriyordu.

Emek Platformu, 14 Temmuz sonrasındaki faaliyetlerinin bir muhasebesini yapmak üzere bir toplantı gerçekleştirecekti. Ancak deprem felaketi nedeniyle bu toplantı gerçekleştirilemedi. TBMM'nin açılmasıyla birlikte çalışan kesime yönelik saldırıların artacağı sinyalleri şimdiden verilmeye başlandı. "Çalışanlar tribünlerden sahaya inmelidir" diyen Başbakan, Emek Platformu'nun eylemlerini sokak hareketi ve anarşi olarak nitelendirmişti. Bu açıklamalar bile, Hükümetin rant kesimlerine cömert, emek kesimine karşı ise tehditkar bir tutum içinde olacağının göstergesi. Böyle bir ortamda Emek Platformu yaşamaya ve ortak tepkisini canlı tutmaya devam edecek.

Kuşkusuz platforma yönelik eleştiriler de bulunuyor. Bu eleştirilerden bir kısmı içerden geliyor. Ancak çok farklı siyasi görüşlere sahip örgütlerin bir arada hareket etmesinin zorlukları apaçık ortadadır. Kompleksler, inatlaşmalar, çıkar beklentileri aşıldığı sürece Platform'un işleyişi ve sağlıklılığı da artacaktır.

İkinci ve dışardan gelen bir eleştiri ise bazı örgütlerin kimi nedenlerden dolayı platformun önünü kesecek girişimlerde bulunmasıdır. Bazıları haklı olan bu nedenler, kimi zaman da devlet ve derin devlet bağımlılığı/ilişkisi ile açıklanabilecek bir görünüm arz etmektedir. Ancak Platformun genel yapısı ile tabandan gelen eleştiriler bu aksaklıkları da giderebilecek güçtedir ve böyle olduğu da görülmüştür.

NOT: Deprem şokunu üzerinden atan Türkiye, bir süre sivil inisiyatifi konuştu. Devlet enkaz altında kalmıştı ama sivil inisiyatif kendisini göstermişti. Görüntü olarak çok doğru ve haklı bir tartışmaydı bu. Devlet kademeleri tarafından ciddiye alınmayan sivil oluşumlar, depremle birlikte bir kez daha kendilerini ispatlama imkanı buldular. Bu ülkede sivil inisiyatif olmadan demokrasinin olmayacağı bir kez daha anlaşıldı. Bu anlayış, devletin üst kademeleri tarafından bile kabul gördü.

Sevindirici gibi görünen bu gelişme, aslında tehlikeli bir yönü de içinde barındırıyor. Deprem sonrasında bu afetin bir milat olacağı ümidi vardı tüm kesimlerde. Sistemin, devletin, bürokrasinin tartışılması ümit ediliyordu. Ama bu gerçekleşmedi. Egemen güçler depreme rağmen ayakta olduklarını gösterdiler. Bu noktada sivil inisiyatifin renkli sözlerle büyütülmesi, bazı gerekli ve hatta geç kalınmış tartışmaların yapılmasını engellediğini belirtelim.

Ki Türkiye sivil toplum konusunda da çok tecrübeli değil. Sivil ve sivil toplum kavramı kendisini sivil toplum örgütü olarak nitelendiren birçok örgütün başkanı tarafından bile bilinmiyor. Birçok örgüt, egemen güçlere oynamanın daha karlı olduğu düşüncesiyle sivil muhalefet olmak yerine sivil otorite olmayı tercih ediyor.

Bunun en yeni örneği ise bir ara *Sivil İnisiyatif, Sivil Güç, Beşli Oluşum* gibi adlarla anılan oluşumdur. Türkiye'nin demokratikleşme serüveninde acı bir anı olarak kalacak bu türden girişimlere umarız Türkiye bir kez daha şahit olmaz. Deprem sonrasında çok tartışılan sivil inisiyatifin bu türden bir payanda olmaması dilekleriyle.

EMEK PLATFORMU -Yorumlar

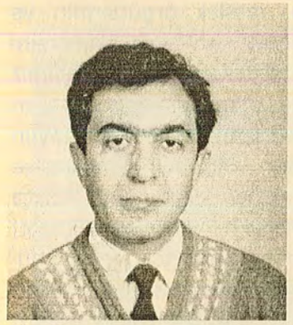

Tayfun GÖRGÜN
Dev-Maden-Sen Genel Başkan Vekili
DİSK Ankara Merkez Temsilcisi

EMEK PLATFORMU BİR İHTİYAÇTAN DOĞDU AMA İHTİYACI KARŞILAYAMADI

Türkiye için bir ilk olan Emek Platformu'nun toplumun ortak çıkarlarına yapılan saldırılar karşısında bir ihtiyaçtan doğduğu, ama bu ihtiyacı karşılama işini şimdilik yerine getirmediği yaşanarak görüldü. Emekçiler nezdinde ihtiyaca yanıt verebilecek bir mücadele birliğinin yaratılması beklentisi çok yaygın bir kanıydı. Bu yaygın beklentinin haklı bir karşılığı bulunduğu, kazanılmış hakların korunması için başka güçlü ve somut bir seçeneğin ufukta görülmediği açıktır.

Kuzey diye adlandırılan ülkelerin ve dev tekel şirketlerinin yönlendirmesi, kontrolü ve çıkarlarıyla da ilintili olarak değişen dünyanın parçasıyız. Yeni Dünya Düzeni'nin bizim gibi ülkelere biçtiği rollerin bir sonucu olarak ekonomik alandan, sosyal ilişkilere kadar bir dizi alanda temel değişiklikler yapılıyor. Özelleştirme, tahkim, sosyal güvenlik, tarım ve hayvancılık gibi bir çok temel konu dış rüzgarların etkisiyle hızla gündeme alındı. İktidar; toplum daha ne olup bittiğini anlamadan, yani tepki oluşmadan IMF'nin isteklerini yerine getirme yöntemini seçti ve hızla işe koyuldu. Toplumumuz diğer konuları kaçırsa da sosyal güvenlik alanında yapılmak istenilen değişikleri ve sonuçlarını hisseti. Mezarda emeklilik yasasının Sosyal Güvenlik kuruluşlarının ihtiyacından kaynaklanmadığını ve bu yasayla gelecekleriene çok ağır bir darbe vurulacağını gördü. Hoşnutsuzluk hızla yayıldı. Üyesi olsun olmasın işçiler sendikalarından bir şeyler örgütlemelerini talep etmeye başladı. 19 yıl öncesine kıyasla küçülmüş ve güçsüzleşmiş olan sendikaların ve diğer örgütlerin tek başlarına ya da küçük birliktelikle ucu herkese dokunan bu muazzam saldırılar karşısında tutunamayacağı da bir başka gerçeklikti. Geçmiş yıllarda benzer ihtiyaçlarla kurulan demokrasi platformları da bir birikim yaratmak üzereyken heba edilmişti. Böyle bir tecrübe de Emek Platformu'nun kurulmasında yararlı

oldu.

Bu şartlarda Emek Platformu toplumun önünde bir olanak olarak şekillendi ve talep edildi. Platform'un katılımcı örgütlerinin bundan başka ve fazla bir olanağı olmadığı gibi bu birliktelikten kaçma şansları da yoktu. Dışında kalmayı hiç bir yönetim üyelerine ve topluma izah edemezdi. Birbirleriyle barışık olmayan, çok farklı yapıdaki kuruluşların bir ortak platformda yer alması elbette ilginç ve olumlu bir gelişme. Etkin kullanılabilseydi demokratikleşmenin sağlanması ve Yeni Dünya Düzeni saldırılarının püskürtülmesinde muazzam bir güç olabilirdi. Birbirinden çok farklı örgütlerden oluşan Emek Platformu'nun devasa bir miting ve bazı etkinlikleri yapabilmiş olmaları inceleme-tez konusu olacak kadar ilginçtir. Bu platformla ilgili olumlu ne varsa bunlar bütün katılımcıların ortak eseri olarak değerlendirilmelidir. Ama açıkça kaydetmek gerekir ki Emek Ptatformu'nu oluşturan bazı örgütlerin, platformun ortak iradesi yerine kollektiflik ve katılımcılığı dışlayan alışkanlıklarını platformun işleyişine taşıması da önlenememiştir. İnsanlık tarihinin oluşturduğu normlardan örgüt içi demokrasi ve mücadele alışkanlığında eksikleri bulunan örgütlerin ister istemez Emek Platformu'nun ömrünü, dinamizmini ve başarısını deforme ettiği bir gerçektir. Emek Platformu'nun bu zaafının siyasi iktidarın kararlığına güç kattığı da doğrudur. Bu nedenle aslında Emek Platformu'nda yer alan ve çaba gösteren bazı örgütlerin belki de kendi niyetlerini de aşarak mezarda emeklilik yasasının çıkmasına katkı verdiği de söylenebilir. Kitlelerin mücadeleye kararlı olduğu bir evrede, haklı taleplerin ortak mutabakatla yazılı olarak da kayda alınmış olmasına rağmen bazı yöneticilerin kapalı kapılar ardında, belirlenmiş talepler dışında yeni ve geri önerileri tartışmaları sosyal güvenlik yasasının bu şekilde çıkartılmasının sebebleri arasındadır. Bu tutum, bu tür yasal değişiklikleri, başta üniversiteler, meslek kuruluşları, sendikalar olmak üzere toplumun tümünden kaçırarak yapan iktidarların tutumuyla benzerlik göstermektedir. Üniversitelerin, meslek örgütlerinin ve sosyal tarafların katkısını almak, katılımını sağlamak yerine, ülkemizde yarattığımız hiç bir değerde katkısı ve emeği olmayan IMF gibi kuruluşların isteklerine boyun eğen iktidarların tutumu demokrasiye inançsızlık olarak değerlendiriliyor. Açıkça söylemek gerekirse ben tarihin bu iktidarı oluşturan siyasi partileri ve liderlerini bütün bir toplumun çimentosu olan değerleri ortadan kaldırarak parlak geleceğimizi karartan vatan hainleri olarak değerlendireceğine inanıyorum. Toplumu önemsemeyen, sivil kuruluş ve oluşumları düşman gibi gören yönetim anlayışının nasıl çuvalladığı ve ne kadar işe yaramaz olduğu, bir çoğunun aslında aciz ve aptal olduğu deprem felâketi ile bir kez daha açığa çıkmıştır.

Emek Platformu mücadele tarihimizi zenginleştirecek deneyler ve alışkanlıklar kazandırmıştır. Emek Platformu deneyi uzun vadede sendikaların sorgulanması, rehabilitasyonu vs seleksiyonuna ivme katacaktır. Milliyetçilik, din, dürüstlük gibi argümanlarla yapılan ucuz siyasetin sorgulanmasına katkı verecektir. Bu deneyimle; Emek Platformu türü birliktelikler de sorgulanacaktır. Daha işlevli ve sahici platformların kurulmasına kapı aralanmıştır. Toplumun ve dönemin bir ihtiyacı olarak kurulan ve yaşanan bu tecrübe biraz hayal kırıklığı yaratsa da, işçilerin ve toplumun umutlarını ezmeyen sağlıklı mücadele birlikleri kurulmasının ilk ve acemi bir adımı alarak değerlendirilmelidir.

Not: Bu değerlendirmenin, görev yaptığım kuruluşların görüşü olmadığını ve kişisel kanaatimi dile getirdiğimi belirtmek isterim.

EMEK PLATFORMU -Yorumlar

Bayram ZENGİN
Türk İmar-Sen Genel Başkan Yardımcısı

EMEK PLATFORMUNUN ARKA PLANI

2000'e bir kala, Türkiye'de sivil toplum örgütleri bir *ilki* başararak, daha üç aylık yeni Parlamento ile bir ay önce güvenoyu almış Hükümete karşı, istenen sonuç alınamamış olsa bile başarılı eylem ve etkinliklerle, incelenmesi gereken *sivil bir muhalefet hareketi* sergilediler.

Siyasi konjonktürün tüm olumsuzluğuna karşın farklı siyasal ve felsefi görüşteki örgütler ve üyeleri *ortak çıkar* paydasında buluşmaya çalıştılar.

15 sivil toplum örgütünün 31 gün süren ve **Emek Platformu** adıyla bilinen birlikteliği, kamuoyuna yansıyan ve yansımayan yönleri ile masaya yatırılarak gelecekteki birlikteliklere ışık tutmak üzere incelenmelidir. Çünkü parlamento içi muhalefetin çirkin pazarlıklarla iktidarlara teslim olduğu veya cılız kaldığı dönemlerde, sivil toplum örgütlerinin öncülüğünde yürütülen parlamento dışı sivil muhalefet hareketleri başarılı olmaya mahkum ve mecburdur.

Oysa ortak eylem kültürünün olmadığı bir ülkede, bireysel davranışlarla örgüt çıkarlarının ön plana çıkarılması ve çabaların heba edilmesi yenilgiyi beraberinde getirmektedir. Bu yüzden Emek Platformu, artıları ve eksileri ile değişik açılardan irdelenmeli, nerede hata yapıldığı veya neyin eksik yapıldığı ortaya konulmalıdır.

ORTAK HAREKET GEREĞİ

57. Hükümetin güvenoyu almasından sonra ilk icraatında, yani memur ve emeklilerin maaş artış oranlarına yapılan artışta Türkiye Kamu-Sen Genel Başkanı Resul Akay'ın deyimiyle 'ilk düğmeyi yanlış iliklemesi', sonraki düğmelerin de yanlış ilikleneceği sinyallerini vermeye başlayınca, Hükümetin çalışanları rahatsız eden uygulamaları karşısında güç birliği fikri ortaya çıktı.

Türkiye Kamu-Sen, 1997 Aralık ayından beri işçi, memur ve Bağ-Kur emeklileri dernekleri ile bir platform oluşturmuş, birlikte hareket etme kararı almıştı. Anılan tarihten sonraki eylemlerin tamamında kaderleri ortak olan memur ve emekliler Türkiye Kamu-Sen tarafından düzenlenen miting ve eylemlerde birlikte yürümüş, taleplerini birlikte haykırmıştı.

27 Ocak'ta da üç işçi ve üç memur konfederasyonu HAK-İŞ'te 'Emeğin Birliği Zirvesi'nde bir araya gelmişti.

Memur ve emekliler, 1999 yılının Mayıs ayından itibaren, iki aydır sokakta olmalarına rağmen,

yılın ikinci yarısı için açıklanan maaş artış oranı yüzde 20'de kalmıştı. Hükümetin gündeme getirdiği Sosyal Güvenlik Reformu Yasa Tasarısı ise hem memurların, hem de işçilerin kazanılmış haklarını ellerinden almaya yönelik bir tasarıydı. Memur ve işçilerin tasarı aleyhindeki görüşme ve gösterileri Hükümeti durdurmaya yetmiyordu. Hükümet karşısında daha geniş katılımlı yeni bir güç birliğine ihtiyaç vardı.

TÜRKİYE KAMU-SEN VE TÜRK-İŞ'İN ÇAĞRISI

Bu amaçla, yüzde 20'lik artışın açıklandığı günün ertesinde, 10 Temmuz günü, Türkiye Kamu-Sen'e bağlı sendikaların genel merkez yöneticileri ile Ankara şube başkanlarının katıldığı toplantıda, yüzde 20'ik artış oranının gözden geçirilmemesi durumunda memur ve emekli kesiminin Hükümete güven duymadığını belirtmek amacıyla 15 Temmuz Perşembe günü tüm illerde hükümetin protesto edilmesine karar verildi. Toplantıda hükümetin TBMM'na sunmaya hazırlandığı 'Mezarda Emeklilik Yasa Tasarısı'ndaki 58-60 yaş sınırı ile kademeli geçiş şartlarının kabul edilemez olduğu belirtilerek, çalışanların hükümeti bu politikasından vazgeçirebilmek için güç birliği yapmasının gerekliliğine işaret edildi. 27 Ocak 1999 tarihinde HAK-İŞ'te toplanan Emek Platformu'nun, bu kez TÜRK-İŞ'in öncülüğünde acilen toplantıya çağrılmasının önerilmesi ve Platforma emekli kuruluşlarının da davet edilmesinin yararlı olacağının tavsiye edilmesi kararlaştırıldı. Bunun üzerine 12 Temmuz Pazartesi günü Genel Başkan Resul Akay tarafından, başta sendikalar olmak üzere sivil toplum örgütlerine bir **Güçbirliği Çağrısı** yapıldı.

Ardından 12 Temmuz günü Ankara'da toplanan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu bir bildiri yayınlayarak, 'hakları(mızı) ve sosyal devleti koruma mücadelesinde, tüm işçi ve memur konfederasyonlarıyla ve emekli kuruluşlarıyla işbirliği ve dayanışma içinde' olmak üzere 14 Temmuz Çarşamba günü sivil toplum kuruluşlarının liderlerini TÜRK-İŞ'te toplantıya çağırdı.

Ve ilk toplantı, 14 Temmuz günü TÜRK-İŞ'in ev sahipliğinde yapıldı. Yazı konusu eylemler olmadığı için, birlikte veya ayrı ayrı düzenlenen eylemler üzerinde durulmayacaktır.

PLATFORMUN BİLEŞENLERİ

Platform, çalışan ve emekli örgütlerinin bir araya gelmeleriyle oluşmuştu. Çalışanların bir kanadı olan *bağımlı çalışanları* yani ücretli çalışanları, işçi ve memur sendikaları ile bir kısım meslek örgütleri temsil etmekteydi. Ancak meslek örgütlerinin bağımlı çalışan üyelerinden memur olanlar aynı zamanda platformdaki memur sendikalarından, işçi olanları ise işçi sendikalarından birinin üyesiydi. Meslek örgütlerinden Türk Eczacılar Birliği ile TÜRMOB'un üyelerinden neredeyse tamamı kendi hesabına çalışan *bağımsız çalışanlar*dı. Diğer meslek örgütlerinin bağımlı çalışmayan yani ücrete tabi olmayan üyeleri ise kendi hesabına çalışıyorlardı.

Bağ-Kur emeklilerinin çoğu ise aynı zamanda hem emekli hem de kendi işinin başındaydı. Bu durum gözönüne alındığında, Platform genişledikçe, bileşenlerinin temsil ettikleri kitleler açısından ortak çıkar paydaları zayıflıyordu. Örneğin, üç işçi ve üç memur kuruluşu kitlelerinin ortak çıkar paydaları çok daha zengindi ve bu durum eylem motivasyonunu sağlamada önemli bir noktadır.

Platform bileşenlerinin örgütsel yapıları gözden geçirildiğinde daha ilginç noktalar ortaya çıkmaktadır.

İşçi sendikalarından TÜRK-İŞ, ağırlıklı olarak kamu kesiminde örgütlü en büyük ve en eski işçi kuruluşuydu. DİSK, 60'lı yıllarda TÜRK-İŞ'ten ideolojik ve siyasal nedenlerle ayrılmış, 1980 öncesinde sol içerikli eylemlerin neredeyse tamamının içerisinde yer almış, 12 Eylül döneminde yargılanmış, faaliyetlerinin serbest bırakılması ile eski kimliğinden kurtulmaya çalışarak kaybettiği gücüne tekrar kavuşmayı amaçlayan, ağırlıklı olarak özel sektörde ve CHP'li bir kaç büyükşehir belediyesinde örgütlü bir kuruluştu.

HAK-İŞ ise yine genelde özel sektörde örgütlü, kamu kesiminde ise başta FP'li belediyeler olmak üzere genel işler işkolunda örgütlü, FP'ye yakın bilinen veya en azından kamuoyundaki imajı öyle olan, bir önceki genel başkanını geçen dönem RP'ye milletvekili olarak veren bir sendikaydı.

Üye sayısı açısından ise, kitle sendikacılığını esas alan TÜRK-İŞ tartışmasız en büyük işçi sendikasıydı. Bu ağırlığı ile bir yandan ILO'da Türkiye'yi temsil ederken, öte yandan ESK'de (Ekonomik ve Sosyal Konsey) de iki sandalye sahibi bir kuruluştu. Yaygın örgütlenmesine rağmen, kitle sendikası olmasından kaynaklanan sıkıntıları vardı. Örneğin iki sendikası kayyımdaydı. Eylem dönemi boyunca, üye sayısı düşük 9 sendikası, biraz da ideolojik kaygılarla ikide bir konfederasyon kararlarına karşı çıkarak diğer örgütlerle işbirliği yapmaya çalıştı.

Memur örgütlerinden Türkiye Kamu-Sen, 1992'de kurulan 80 sonrasının ilk memur konfederasyonuydu. Hizmet kolu esasına göre örgütlenmişti.

KESK, uzun çabalar sonucu Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu (KÇSP) ile Eşgüdüm Komitesine bağlı ve kurum bazında kurumuş sendikaların bir araya gelmesi ile 1995'te kurulmuştu.

Memur-Sen ise yine 1995 yılında kurulmuş, yaygın örgütlenmesi olmayan bir konfederasyondu.

6 kuruluştan oluşan meslek örgütleri veya kamuoyunda bilinen adları ile meslek odaları, seçimi kazanarak yönetime gelmiş sol guruplaın elindeydi.

Emekli dernekleri, platformda yerlerini almakla beraber, temsil ettikleri kitleler gibi kendilerini emekli etmişlerdi.

EYLEMLİLİK GÜCÜ

Türkiye'de bir ilki başaran Emek Platformu ve bileşenlerinin *eylemlilik gücünün* de sorgulanması gerekir. Büyük medya kuruluşlarının merkezleri Ankara ve İstanbul olduğu için, özellikle bu iki ildeki eylemlerin göz doldurması gerekirken, 19 ve 24 Temmuz eylemlerinin dışındaki ortak veya bağımsız eylemlerde kitlesellik sağlanamadı.

Bunun iki ana nedeni vardı: Birincisi, 18 Nisan seçimlerinin üzerinden henüz iki ay geçmişti. Hükümetin güvenoyu almasının üzerinden ise bir ay. Hükümetin arkasında yüzde 50'nin üzerinde oy desteği vardı. Meclisteki çoğunluğu ise üçte ikiye yakındı. Dahası ve en önemlisi, hükümeti teşkil eden partilere oy verenler aynı oranda işçiler, memurlar, emekliler ve serbest çalışanlardı. Yani platforma bağlı kuruluşların üyeleriydi. Kendi çıkarı ile mensubu olduğu veya oy verdiği siyasi kuruluşun çıkarı arasındaki tercihte, çoğu, pasif olarak da olsa siyasi kuruluşundan yana tavır almıştı. Çünkü iktidarda hem sağ hem sol vardı. Sağcısı da solcusu da iktidarı kendi iktidarı sayıyordu. Memur kesimi ise bir başka beklenti içindeydi. Kendine yakın gördüğü partinin bakanlıklarından birinde görev alma veya iktidar nimetlerinden yararlanma derdindeydi; kendi iktidarına, kendi partisine karşı eylem yapmak veya eylemde gözükmek istemiyordu.

İkincisi, platforma bağlı kuruluşların yapıları ve tabanları homojen değil heterojendi. Hiçbir kuruluş tabanını harekete geçiremedi. Bunda eylem döneminin tatil mevsimine denk gelmesinin de payı büyüktü ama örgütlerle üyeler arasındaki bağın zayıflığının etkisini gözardı etmemek gerekir.

Emekli derneklerinin yöneticileri eylemlerde yer almakla beraber üyelerini harekete geçirmek mümkün olmadı.

Meslek örgütlerinin eylemlere destek veren üyeleri ise, kendi pankartlarının ardında yürümektense, platforma bağlı bir başka kuruluşun, -örneğin benim gibi- genellikle sendikalarının içinde olmayı yeğledi.

Platforma bağı iki memur örgütü, Türkiye Kamu-Sen ve KESK, ilk defa birlikte eylem yapacaklardı. Tabanları henüz bir araya gelmeye hazır değildi. Bu yüzden, iki örgüt katalizör görevi yapacak bir başka örgüt olmadan ortak eylem yapmaya hazır değildi. Bu örgüt TÜRK-İŞ idi, çünkü kamuda işçi kesiminde TÜRK-İŞ örgütlüydü.

PLATFORMUN NE İSTEDİĞİ ANLAŞILAMADI

Eylem sürecinde yaşanan en büyük sıkıntı ise kitleleri harekete geçirecek *ortak çıkar'ın* bir türlü anlatılamaması, ortaya konamamasıydı. Öne çıkan iki önemli tema, memur maaşlarına yapılan yüzde 20'lik sefalet artışı ile Sosyal Güvenlik Reform Yasa Tasarısına karşı gösterilen tepkiydi.

İşçi kesimi birinci konu ile alakalı değildi. Kamu kesiminde çalışan işçiler toplu iş sözleşmeleri ile ücretlerine beklediklerinin üzerinde artışı almışlardı. Memurlar ise, eski uygulamaların etkisi ile hükümetin yeni bir maaş artışı yap-

mayacağını, ancak eylemlerin sonbahar ya da Ocak ayı artışları için kamuoyu nezdinde haksızlığa uğradıkları düşüncesini yaygınlaştıracağı, bunun ise hükümet üzerinde baskı oluşturacağını düşünmekle beraber, eylemleri, Temmuz ayı maaş artışı açıklandığı için *"geç kalmış"*, Ocak artışı için *çok erken* buluyorlardı. Maaş artışı konusu bağımsız çalışanları ilgilendirmiyordu.

Sosyal Güvenlik Reform Yasa Tasarısının kademeli geçişi düzenleyen maddeleri, kazanılmış hakları gasp ettiği gerekçesi ile en fazla tepki duyulan noktaydı. Tasarıda yer alan *işsizlik sigortası* işçi kesimi için rahatlatıcı rol oynarken, iş güvencesine sahip memurların ilgisini çekmiyordu. Doğrusu, platformun doğal lideri TÜRK-İŞ'in ağırlıklı tabanını oluşturan kamu kesiminde çalışan işçilerin de gizli bir iş güvencesi vardı. 58-60 yaş konusu ise 2000 yılında işe girecekler için söz konusuydu, yani 2040'ların sorunuydu. *'2040'a kadar kim öle kim kala'* diye düşünüyordu halen çalışan memur ve işçiler. Bu arada TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral tarafından hükümet ile yürütülen ve HAK-İŞ ile DİSK Genel Başkanlarının sık sık bilgilendirildiği görüşmelerde prim gün sayısının 10 bin 800 günden 7 bine güne düşürülmesi ve hükümetin TÜRK-İŞ ile anlaştığı söylentisinin basına fısıldanması, işçi kesiminde tansiyonu düşürmede başarılı bir taktikti.

Üzerinde durulan diğer iki konu *tahkim* ve *özelleştirme* idi. Tahkimin ne olduğunu ne kamuoyu ne de onun *kapitülasyon* olduğunu söyleyenler anladı. İktidarın muhalefet ile Siyasi Partiler Kanunu üzerinde anlaşması karşılığında yapılan Anayasa değişikliği ve tahkimin önünün açılması, Platformun ilk mağlubiyetiydi. Aslında, 24 Temmuz Kızılay mitingi sonrası Cumhurbaşkanına çıkan liderler, orada tahkimin gerekli olduğuna dair bir nutuk dinlemişlerdi.

Platformun son itirazı, bir meslek örgütünün bildirilere koymayı başardığı, kimsenin de itiraz etmediği *tarım ve hayvancılığın korunması* hususu idi.

NEREDE YANLIŞ YAPTIK?

Platform adına yayınlanan bildiriler ile yapılan açıklamalar incelendiğinde, karşı çıkılan noktaların IMF dayatmaları olduğu görülür. Yani *görünen düşman* hükümet ile değil, *görünmeyen şeytan* IMF ile mücadele edilmekteydi. Hedefin soyutlaştırılması taktik bir hataydı; ama mücadele sürecinde hükümet ile görüşmeler bir şekilde sürdürüldüğü için, görüşmelerin kesilmesine yol açacak ağır ifadelerin kullanılmamasına dikkat ediliyordu.

Önemli bir hata da *sendikal taleplerin* siyasal taleplere dönüşerek sivil muhalefetin siyasal muhalefet halini almasıydı. Parlamentodaki muhalefet iktidara teslim olunca, *"evde kalan kız teyze oğluna verilir"* misali, yük platformun omuzlarında kaldı. Kamuoyu, platformun tek başına mücadeleyi sürdürmesini ister ve beklerken, yazılı ve görsel medya hükümete açık destek veriyordu. Dahası, muhalefet edilen iktidar partileri, daha üç ay önce mücadele edenlerce seçilmişti.

Süreç boyunca, Refahyol hükümeti'nin düşürülmesinde önemi rol oynayan *'Beşli İnisiyatif'in* gölgesi de platform üzerindeydi. Konu bir şekilde hükümet ile hesaplaşma ve hükümeti düşmeye zorlama noktasına götürülmek isteniyordu kimi örgütler tarafından. Hedef seçmek ve *bir noktaya vurmak* yerine herşeye karşı çıkmak, hareketi siyasallaştırmış veya öyle bir görüntü yaratılmıştı. Böylece hedef kaybolmuş, konu dağılmıştı. *Hak arama*, yerini siyasal hesaplaşmaya bırakmıştı. Kimi örgütler de ideolojik propaganda peşindeydi.

Amaç ve sorunlar anlatılamayınca, örgütler tabanlarını istenen ölçüde harekete geçiremedi.

BARIŞ YERİNE ÇATIŞMA

Platformun itici gücü sendikalar idi. Eylemlerde görüldü ki, diğer örgütlerin tabanları kımıldamamakta ısrar ediyordu.

Sendikaların varlık sebebi üyelerinin ortak hak ve çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi olduğundan, ulusal ve uluslararası gelenekler öncelikle barışçı girişimlerde bulunmayı gerektiriyordu. Oysa, eylem histerisine tutulmuş bazı örgütler, 50 kişi ile, 100 kişi ile, 200 kişi her gün meydanlara çıkınca, 24 Temmuzdaki görkemli mitingi düzenleyen platformda *çatlak* olduğu seziliyordu. Birileri *ille de eylem* diyor, çatışma istiyordu. Soğuk savaş döneminden kalma hastalıkla, *genel grev* istiyordu. Yetmiyor, küçük guruplarla yapılan eylemlerde yasa dışı sol

ve ayrılıkçı örgütler cirit atıyor, kamuoyundaki görüntü çirkinleşiyor, platform karşıtlarının eline malzeme veriliyordu. 19 Temmuz (iktidar partilerinin genel merkezlerinin önüne kitlesel olarak siyah çelenk bırakma eylemi) ve 24 (Kızılay mitingi) Temmuz eylemlerinde, taşınacak dövizler ile atılacak sloganlar tespit edildiği halde, guruplarını kalabalık göstermek için *yandaş* ve *illegal* veya *platform dışı* örgütlere çanak tutulmuştu. 24 Temmuz Kızılay mitingine bu şekilde 32 örgüt, DİSK ve KESK kortejinde katılmıştı. Tabii, kendi ideolojik sloganlarını atarak veya pankartlarını taşıyarak.

Bu tür yanlışlar, hak ve özgürlük düşmanı *şahinlerin* eline malzeme veriyor, işlerine geliyordu. Ve kamuoyundaki sempatiyi antipatiye dönüştürüyordu.

Çatışmadan yana olan örgütler politik baskı gurubu olma özelliklerini kullanarak, yasa tasarıları görüşülürken, TBMM'ndeki görüşmeleri takip etmeyi, lobi faaliyeti yürütmeyi, tasarıları yumuşatmayı önemsemiyordu. Tek söylenen şey, "tasarılar geri çekilsin" di. Ama, çekilsin demekle geri çekilmiyordu tasarılar.

PLATFORMDAKİ ÇATLAK

Ortak hareket ve eylem kültürünün henüz yeterince oluşmadığı, dahası örgütlerin birbirini düşman gördüğü bir ortamda, bazı sorunların yaşanması normal kabul edilebilir. Normal olmayan, sorunların bilerek ve isteyerek yaratılmasıdır. Çünkü bu tür hareketler birlikteliğe zarar verir veya birlikteliği bozar.

İlk sorun, 19 ve 24 Temmuz eylemlerine DİSK ve KESK kortejlerine katılan guruplardı. Başkanlar Kurulunda, her iki konfederasyonun genel başkanları "Vallahi biz de katılmalarını istemiyoruz, ama engelleyemiyoruz"' diyerek ortamı yumuşatmışlardı.

Asıl sorun 29 Temmuz Perşembe günü yapılacak bir saatlik iş bırakma eylemi için çıkmıştı. 24 Temmuz öncesindeki Perşembe günü, mitingin gücünü görmek ve ona göre tavır almak üzere, Plan ve Bütçe Komisyonu, Sosyal Güvenlik Reform Yasa Tasarısının görüşülmesi ertesi haftaya ertelenmişti.

Miting sonrası, Salı günü ise, alt komisyon kurulması kararlaştırılmıştı. Platform bunu bir iyi niyet gösterisi olarak algıladı. Çünkü Bayram Meral tarafından hükümet ile görüşmeler sürdürülüyordu. 28 Temmuz günü yapılan Başkanlar toplantısında, bir iyi niyet gösterisi olarak 29 Temmuz eyleminin ertelenmesi gündeme geldiğinde, DİSK, KESK ve meslek örgütleri buna karşı çıktılar. Çünkü 26 Temmuz günü, Platform kararı olmaksızın eylem için örgütlerine start vermişlerdi. Platform dağılmasın düşüncesiyle, hem erteleme kararı hem de eylem yapacak kuruluşlara sempati ile bakıldığı, Bayram Meral tarafından basına açıklanırken, mikrofon karşısında kendini tutamayıp kendi eylem kararlarını açıklayanlar, ikinci hatalarını yapmıştı. Basına kapalı yürütülen ikinci toplantıda Bayram Meral oldukça öfkeliydi. Sert tartışmalar yaşanmakla beraber konu tatlıya bağlandı.

Ertesi gün, saat 11 00 ile 12 00 arasında yapılan eylemde, hiçbir kurumda iş bırakılamadı. Bunun üzerine küçük guruplarla sokağa çıkılıp basın açıklaması yapıldı. 24 Temmuzdan sonra bu tam bir hezimetti. Üstelik, Bayram Meral hainlikle suçlanmış, TÜRK-İŞ önünden geçirilen bir gurup KESK'li Meral ve TÜRK-İŞ' i yuhalamıştı.

30 Temmuz günü Başkanlar Kurulu toplantısında Meral, eylemci örgütlere "Madem iş bırakamayacaktınız, bırakın hayatı durdurmayı, basın açıklaması için çıktığınız sokakta trafiği bile durduramayacaktınız, neden eylem yaptınız? Beni yuhalatmanızın, hain ilan etmenizin sebebi nedir?" diye sordu. Cevap yoktu ama platformun da hükümet karşısında süngüsü düşmüştü.

Platform, hükümeti bir tarafa bırakmış iç hesaplaşmaya, birbirini yıpratmaya yönelmişti. Ortada bir *etik* sorunu vardı. İçeride söylenemeyenler dışarıda söyleniyor, birbirine gol atılmaya çalışılıyordu.

3 Ağustos günü DİSK Genel-İş'te yapılan düşük katılımlı toplantıya TÜRK-İŞ adına son kez, merhum Şemsi Denizer katılmıştı. Sosyal Güvenlik Reform Yasa Tasarısı Meclis'te görüşülürken, kamuoyuna Platform'un dağıldığı intibaı verilmek istenmiyordu.

13 Ağustos'taki bir günlük iş bırakma eylemine bir şekilde örgütler uymaya çalıştı. Başarılı da olundu. Aynı gün yine bir gurubun TÜRK-İŞ önünden geçirilerek Meral'in yuhalatılması bardağı taşıran son damlaydı. Meral, *'buraya*

kadar!' diyecekti, ama 17 Ağustosta, Marmara Bölgesinde meydana gelen deprem son noktayı koydu. Tasarılar birer birer Meclisten geçti. Depremin alamadığı canları, Sosyal Güvenlik Reform Yasası ile iktidar alacaktı artık.

GREVİN KOD ADI: ÜRETİMDEN GELEN GÜÇ

Platform süresince, her açıklama ve her bildiride son eylem olarak *üretimden gelen gücün kullanılacağı* vurgulanıyordu. Açıkça genel grev yapılacağı ifade edilemiyordu, çünkü Anayasaya göre genel grev yasaktı.

Genel grev konusunda tabanda fazla bir istek olduğunu söylemek de mümkün değildi. Hayatı durdurmak ve sonuç alınıncaya kadar bunu sürdürmek iki ucu keskin bıçak gibiydi. Şalterler inerse, indirenlerin de buzdolapları, televizyonları çalışmayacaktı. 24 Temmuz Eylemi, yüksek bir çıtaydı. Sonrasında gelecek eylemin onu gölgede bırakacak bir eylem, genel grev olması gerekirdi. Türkiye Kamu-Sen Genel Başkanı Resul Akay, her toplantıda eylemlerin caydırıcı olabilmesi için dozunun artarak devam etmesi gerektiğini, aradaki sönük eylemlerin Platform'un imajını zedelediğini, son eylemin gene bir iş bırakma olması gerektiğini ısrarla söylüyordu.

Ama önceki yıllardaki bir günlük iş bırakma eylemlerinde işçi sendikalarının on binlerce üyesi işinden, yüzbinlercesi de mahkemelik olmuştu.

Genel grev kararı alınınca hayatı kim durduracaktı?

İhale TÜRK-İŞ' in üzerine kalıyordu. Çünkü hayatı durduracak stratejik sektörlerde o örgütlüydü. Diğer kuruluşlar ona uyacaklardı.

TÜRK-İŞ kendi Başkanlar Kurulu toplantısında, ağırlıklı olarak topu vizite eylemi kararı çıkartmış, uygulamayı yerel örgütlere bırakmıştı. Kimi yerlerde iş bırakma, kimi yerlerde servis otobüsüne binmeme. Diğer örgütler -ama örneğin Platforma bağlı Türk Eczacılar Birliği o gün hiçbir yerde eczaneleri, TÜRMOB muhasebe bürolarını kapatmadı, emeklilerin bırakacak işleri yoktu- genelde buna uymaya çalıştı. 13 Ağustos'ta iş bırakma eylemi gerçekleştirildi.

SONUÇ

Yukarıdan beri saydığımız tespitler, Platform'un her toplantısında bulunmuş, ortak eylem komitesindeki birinin değerlendirmeleridir. Amaç, kimseyi karalamak değil, yanlışları ortaya koymaktır.

Bağımlı çalışanlar ortak sorunları karşısında ortak tavır alabilmelidir. Ortak tavır alma ise ortak hareket etme kültürünün yerleşmesine, farklılıklara saygı gösterilmesine, ortak çıkar paydasının iyi algılanabilmesine bağlıdır. Bu açıdan Emek Platformu iyi bir deneme idi.

Dünyanın her yanında sivil toplum örgütleri, siyasal amaçlarla değil, üyelerinin hak ve çıkarlarını korumak için vardır. Amaçları istediklerini yaptırmaktan çok istemediklerini yaptırmamaktır.

Platform, yeni haklar peşinde değildi. Gasp edilmeye çalışılan hakları korumak derdindeydi. Eğer, sosyal güvenlik ile ilgili birinci tasarı geri çekilmiş, emeklilik yaşı 60-62'den 58-60'a indirilmiş, halen çalışmakta olanların emekliliğe kademeli geçişleri yumuşatılmış, işçilerde prim gün sayısı 10 bin 800'den 7 bine, mevsimliklerin 3600 güne inmesi sağlanmış, işsizlik sigortası tasarıda yer almış, nihayet ilk tasarının içi büyük ölçüde boşaltılabilmiş ise bunun başarısı Emek Platformunundur. Bu başarı küçümsenmemelidir.

Şüphesiz, bu tür birliktelikler devam etmelidir. Ancak ortak çıkarın doğru ortaya konması, çıkar guruplarının iyi seçilmesi ve birliktelikler-de gerekli *etik* sorununun halledilmesi şartıyla. Sayıyı yüksek göstermek için her kuruluşun çağrılması, legal veya illegal guruplara kortejlerde göz yumulması, kamuoyundaki imajı zedeleyecek pankart ve dövizlerin taşınmasına izin verilmesi yarardan çok zarar getirebiliyor. Araya fırsatçıların girmesine yol açabiliyor.

Sonuç itibariyle Emek Platformu, her türlü olumsuzluğa ve siyasi konjonktürün uygun olmamasına karşı iyi bir ders oldu. Ders alarak, önümüzdeki dönemlerde yeni birlikteliklere hazır olmak, yanlışları tekrarlamamak gerekir, diye düşünüyorum. Çünkü saldırılar yeni başladı; arkası gelecek.

EMEK PLATFORMU -Yorumlar

EMEK PLATFORMU SÜRDÜRÜLMELİDİR

İsmail Hakkı ORTAKÖY
KESK Örgütlenme Sekreteri

IMF tarafından dayatılan ve hükümet eliyle uygulanan başta Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı olmak üzere, uluslararası tahkim, özelleştirme, tarım ve hayvancılığa yönelik sübvansiyonların kaldırılması, kamu çalışanları ve emekli aylıklarına yapılan %20'lik sefalet ücretine karşı yoğun bir eylem ve etkinlik programını hayata geçiren Emek Platformu'nun oluşumuna KESK özel bir önem vermiştir. Emek Platformu, muhalefetsiz kalmış bir parlamentoda emekçilerin sesi olmuştur. Toplumsal muhalefet Emek Platformu ile yeniden canlanma eğilimine girmiştir. Yıllardır ilk defa bu kapsamda bir birlikteliğin sağlanması önemlidir. Birbirinden farklı eğilimlere sahip örgütlerin, farklılıklarının bilinciyle ama bu farklılığı birlikte almanın önüne geçirmeden bir araya gelmeleri tarihsel bir öneme sahiptir.

Ayrıca bu oluşumu yıllardır savunageldiğimiz emekçilerin birliğine giden yolda önemli bir adım olarak görmekteyiz. İşçi sınıfının bir bileşeni olan kamu emekçilerinin, sınıfın diğer bileşenleri ile örgütsel birliğini sağlamanın önemli bir adımı da ortak çalışmaların sürdürülmesinden geçmektedir. KESK, bu bakımdan da Emek Platformu'na önem vermektedir.

KESK, platformun daha etkin olması ve daha sağlıklı yürümesi için üzerine düşen bütün görevleri, tarihsel sorumluluğunun da bir gereği olarak bugüne kadar yerine getirmiştir ve bundan sonra da yerine getirmekten çekinmeyecektir.

KESK, Emek Platformu'nun eylemlilik sürecinde aldığı bütün kararları etkili ve kitlesel bir biçimde yerine getirmiştir. KESK' in kitlesel olarak katılmadığı hiçbir eylem olmamıştır. Özellikle 24 Temmuz Ankara mitinginde, 29 Temmuz ve 13 Ağustos iş bırakma eyleminde KESK, kararlı tutum alan ve kitlesel bir biçimde yer alan örgütlerden biri olmuştur. Oysa platform içerisinde yer alan birçok örgüt aynı duyarlılıkta davranmamıştır. Öte yandan özellikle 13 Ağustos iş bırakma eyleminde bazı örgütler bir bakıma eylem kırıcı davranış içerisinde olmuşlardır. Elbette bu tutum birlikte iş yapan örgütler arasında bir ölçüde güven bunalımı yaratmıştır. Bu durum Emek Platformu' nun geleceği açısından önemlidir. Bu duruma neden olan örgütler güven sağlayıcı davranış göstermek zorundadır. Ne tesadüftür ki, bu şekilde pratik sergileyenler, sıra basının önüne gelince koşar adım gitmişler ve kararların gereğini yerine getirenleri eleştirmekten geri kal-

mamışlardır.

Konfederasyonumuz, Platform içerisinde yer alan tüm örgütlerin bu konuda duyarlılıkla hareket etmesini beklemektedir.

Diğer yandan konfederasyonumuz tarafından Emek Platformuna sunulan ancak kabul görmeyen önerilerimiz, Platform hukukunu bozmadan kendi öz gücümüz ile yada aynı önerilerde bulunan örgütlerle birlikte gerçekleştirilmiştir.

Platform içerisinde yer alan örgütler, dönem dönem birbirlerine karşı eleştirilerini yüksek sesle ifade etmek durumunda kalmışlardır. Konfederasyonumuz bu eleştirilerin Emek Platformunun birliğini pekiştirmesi ve sağlıklı kararlar almasına hizmet edeceğine inanmaktadır. Bazı sorunlara yönelik alarak platform içerisinde yer alan kurumların davranış ve tutumlarının eleştirisinin, bu örgütlerin kendi iç işleyişlerine müdahale anlamına gelmeyeceği açıktır.

Sosyal güvenlik gibi toplumun büyük bir kesimini doğrudan ilgilendiren bir konuda, sorunun tarafı olan tüm örgütlerin benzer tutum takınması sonuç alınması bakımından önemli bir avantajdır. Ancak bu avantajın kullanımı, mücadele anlayışında da aynı olmasa da benzer yaklaşımı gerekli kılar. Emek Platformu'nun en önemli zaafı bu noktadadır. Bazı örgütler sorunların çözümünü esas olarak bürokratik görüşmelere bağlarken; bazı örgütler de bu görüşmeleri reddetmeden, ancak esas alınması gerekenin emekçilerin örgütsel güçleri ve mücadelesi olduğunu savunmaktadır. Nitekim Emek Platformu içerisindeki tartışmalar genel yaklaşımın somutlanmasında yani yasa tasarısına karşı takınılacak pratik tutumun belirlenmesinde yaşanmıştır. Sendikaların "nasıl bir mücadele?" sorusuna verdikleri yanıt ve bunun pratik karşılığı elbette temel sendikal politikaların bir yansımasıdır.

Bu konudaki farklılık, istenilen ölçüde kitlesel, direngen bir mücadelenin sürdürülmesine engel olmuştur. İnanıyorum ki, haklı ve meşru bir temeli olan bu sorunda, emeğin kararlı mücadelesini açığa çıkaracak ve hayata geçirecek adımlar atılsaydı, sonuç mutlaka emekçilerin yararına olacaktı.

Kamu emskçilerinin "Sahte Sendika Yasası" olarak adlandırdığı sendika yasa tasarısına karşı KESK'in 98 Mart ayında verdiği mücadele bunun kanıtıdır. Bir aylık süre boyunca gaz bombalarına, coplara aldırmadan sürdürülen kitlesel ve meşru mücadele sonucunda sendika yasa tasarısı askıya aldırılmıştır.

Bugün IMF ve onun politikalarını sürdüren hükümet kararlı ise de buna karşılık mücadele cephesi de daha geniştir. Kararlı bir tutum takınıldığında bu büyüklükteki bir gücün başaramayacağı şey yoktur.

Emek Platformu'nun geleceğine bakılır ise KESK, platformu sürdürmede kararlıdır. Elbette yaşanan kısa süreç, gelecek açısından platformun işlerliğine yönelik bazı görevleri önümüze koymaktadır. Bu görevler yerine getirilemeyecek nitelikte değildir; yeter ki bütün örgütler aynı anlayış içerisinde olsunlar. Platform içerisinde yaşanan bazı sorunlar abartılmamalıdır.

Öte yandan Emek Platformu daraltılmadan varolan bileşenleri ile birlikte kişilerin bireysel davranışlarını aşan bir kurumsal işleyişe kavuşturularak devam ettirilmelidir. Emek Platformu sınıfın tüm ihtiyaçlarını giderecek bir perspektife sahip olmalıdır. İşçi sınıfının tarihsel kazanımlarının korunması ve geliştirilmesi için platformun sürdürülmesi bir zorunluluktur. Hiç kimsenin bunun dışında hareket etme lüksü yoktur.

TBMM KÜTÜPHANESİ

EMEK PLATFORMU -Yorumlar

MEMUR-SEN 1995

Ömer TOKGÖZ
Kamu-Büro-Sen Genel Başkan Yrd.

MEMUR-SEN EMEK DUYARLIKLI İŞBİRLİĞİNDEN YANADIR

Türkiye iç ve dış olaylarını yarattığı gerilimlerin yoğunlaştığı bir dönemden geçiyor. Toplum ve devlet olarak 20. yüzyıldan 21. yüzyıla yöneldiğimiz bugünlerde herbirimizin sorumlulukları artıyor, yurttaş olarak bir çeşit sınav veriyoruz. Ülkemizin içinde bulunduğu bu zor dönemde elbette kamu çalışanları olarak topluma kesintisiz hizmet sunmakla yükümlü olduğumuzun bilincindeyiz.

MEMUR-SEN Konfederasyonu olarak *kendimiz ve üyelerimiz adına ortaya çıkışımız* tamamen kamu çalışanlarının mesleki hakları, özlük hakları, mali ve sosyal hakları üzerine odaklanmıştır. Bununla birlikte özgür birey, örgütlü toplum, demokrasi, mesleki haklar, insan hakları ve emekten yana duyarlıklarımız var!

Tüm çalışanlar için çağdaş demokratik ve katılımcılığa açık haklarımızı kazandırabilecek tek örgütlenme modeli sendikadır. Çünkü sendika emeğiyle üreten ve kazanç sağlayan her çalışanın yegane kurumudur. Alternatifi yoktur.

Biz memurların, kamu çalışanlarının insan onurunu korumak, insana yaraşır hayat standardına kavuşturmak, mesleki saygınlıklarını geliştirme amaçlarına ulaşmasını sağlamak üzere örgütümüzü kurduk.

Bireysel kazanımlar ve hak arama çabaları tek başına bir anlam taşımaz hizmet üretiminden gelen gücün birlikteliğini savunma kararlılığı ile işçi-memur-emekli-meslek üyelerinin kurtuluşları için gerekli adım kendilerinde ve kolektif hak arama kuruluşu olan sendikal örgütlenmeden geçmektedir.

1839'dan bugüne kadar yani Tanzimat'tan Meşrutiyet' e ve Cumhuriyet dönemi hükümetlerine gelinceye kadar memurlar, işçiler, emekliler yalnızca istismar edilmişlerdir. Çalışanlar yönetenlerin iktidarına sığınmak ve siyasal çıkar hesaplarına alet olmaya mahkum olmuşlardır.

Örgütlenme tarzımız;

1. işkolu örgütlenmesi (kent, bölge, ülke ve dünya ölçeğinde),

2. Kurumsal ve ülkesel düzeyde yönetime katılma, bilgilenme, dayanışma,

3. Memurların, emeğin hak ve çıkarlarını korumak şeklinde üç ana eksene dayalıdır.

Çalışmalarımız özerk sendikacılık ilke-

sine dayalıdır.

Bu hedeflere ulaşabilme noktasında grevli toplu sözleşeli sendikal haklar ve özgürlükler mücadelesini kazanmak noktasında mücadelemizi yasal platformlarda vermek istiyoruz. Bu tür çalışmalar ve tavır alışlar tek bir mihenk taşında sınanacaktır: gündelik siyasetin üzerinde olabilmek. Gelen-giden hükümetlere göre sendikal tavır ve mücadelemizin hızlanıp yavaşlamasına meydan vermemek için özerk kalmak ve etkin çalışmak durumundayız. *Emek duyarlıklı* bir odaklanmaya dayalı özerk sendikacılık ilkemiz doğrultusunda herhangi bir siyasal partiyi diğerine tercih etmek gibi pragmatik ve oportünist arayışlardan uzak kalınmalıdır.

Çağdaşlaşma ve evrensel değerlere ulaşmak örgütlü toplum olmakla mümkündür. Çalışma barışı ve toplumsal barış birbirine bağlıdır.

MEMUR-SEN tüzük ilkelerinde belirtildiği üzere; Anayasal ve yasal platformun sağladığı esneklik içerisinde temel ilkelere ve değerlere bağlı, temel hak ve hürriyetleri geliştirici, çalışma hayatında barışı ve kamu yararının gerçekleştirilmesi için kendisine düşen sorumluluklara sahip olma misyonuyla hareket eden bir perspektife sahiptir.

Anayasa'da temel karakteristikleri belirtilen siyasal ve toplumsal çizgileri; yegane meşruiyet kaynağı olduğu yaklaşımıyla özümsenmiş bir sendikadır. Kendi iç unsurları ile sistemin içinde kalınarak sistemin değiştirilebilir olduğu kanaatindedir. İnsan haklarının geliştirilmesi cumhuriyet ve demokrasinin gerçekleşme alanı olduğu bilinciyle ele alır, toplumsal barışın önemini vurgular.

Bu bağlamda parlâmenter demokratik işleyiş içerisinde, başta partiler, sendikalar olmak üzere tüm sivil toplum kuruluşlarının katılımı ve uzlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti'nin 21. yüzyıla taşınması gerektiği inancını taşımaktadır.

Emek Platformu salt kendisini oluşturan örgütlerin bünyesinde işverene karşı ortak adımlar atılabileceğine duyulan özgüveni arttırmakla kalmamış topyekün insanımızdaki aktif yurttaş bilincine katkıda bulunmuştur.

MEMUR-SEN Konfederasyonu ve bağlı işkolu sendikaları; diğer örgütlere karşı farklılıkları çatışma alanı sayan bir yaklaşıma sahip olmamışlardır. Emek duyarlıklı örgütler olarak üyelerimizin insan onuruna yaraşır hayat düzenini sağlamak ortak paydamız olmalıdır. Bugüne kadar farklı tüzel kişiliklere sahip olmakla birlikte çalışanların emekten yana bir tavır içinde ilkeli birliktelikler sağlayabileceğini, ortak adımlar atabileceklerini hep vurguladık.

Hep beraber meşru taleplerimizi dile getirmek ve üretimden gelen gücümüzü göstermek, haklarımızı korumak üzere Emek Platformu'na gönüllü olarak katıldık, uzlaşmayı amaçlayarak katılım sağladık, konfederasyon olarak üzerimize düşen görevleri üstlendik. Çünkü, işçiler, memurlar, emekliler yani tüm çalışanların sıkıntıları ortaktı ve çözüm yönleri de birlikte hareketi gerektirmekteydi.

MEMUR-SEN Emek Platformu çalışmalarına ortak payda olarak yasal sınırlar içinde çalışanların ekonomik ve demokratik haklarının korunması için mücadeleyi önermiş, eylem yaparken diğer toplum kesimlerinin huzurunu kaçırmamak gerektiğini vurgulamış, siyasallaşmak yerine hukukileşmek, örgütsel işleyişte ve ülkenin genelinde demokratikleşmenin önemini ortaya koymuştur. Diğer örgütlerin de farklı dinamiklerden yola çıkarak aynı hassasiyetle hareket ettikleri görülmüştür.

Sosyal Güvenlik Reformu Yasa Taslağı temel alınmakla birlikte yüzdelik artışlara dayalı ücret artışları, Uluslararası Tahkime ve Özelleştirmeye ilişkin Yasa değişiklikleri, kamu çalışanlarının grevli-toplu sözleşmeli sendikal haklarının önündeki engellerin giderilmesi yönündeki çalışanla-

rın talepleri de emek örgütlerinin birlikteliğine zemin hazırlamıştır.

Emek Platformu'nun 14 ve 24 Temmuz Bildirgeleri ve 19 Temmuz Ankara yürüyüşü ile 24 Temmuz kitlesel basın açıklaması için yaptığı çalışmalar; örgütler arası iletişim ve diyalog kopukluğunun giderilmesinin bir sonucudur. 24 Temmuz Ankara Kızılay Meydanı'ndaki eylem, 1970'li yıllardan bu yana ülkemizde en çok katılımlı kitle eylemi olması itibariyle tarihi bir öneme sahiptir.

15 örgütün ilk defa bir araya gelmesine rağmen ortak sloganlar, yürüyüş tertibi, miting düzenleme konusunda başarılı olmakla birlikte, platformu oluşturan örgütlerin her birinin kendine özgü hassasiyetleri, söylemleri, güçleri ve zaafları vardı. Ancak platform bileşenleri örgüt tabanı ile kamuoyunda sağladığı meşruiyet katsayısının yüksekliğine bağlı olarak hiçbir örgütün tek başına sağlayamayacağı etkinlik potansiyelini birlikte ortaya koyabilmiştir.

Emek Platformu birbirinden oldukça farklı düşünce, fikir, inanç, bölgeden insanımızın olgun birlikteliğine, dayanışmasına, eylem-slogan beraberliğine zemin oluşturmuş, toplumsal değişim ve dönüşüm için bir umut kaynağı olmuştur.

Emek Platformu'nun devamı bu birlikteliğin ve ortak mücadele yöntemlerinin ideolojik zeminlere taşınmasıyla doğru orantılıdır.

Emek Platformu'nun doğal gündemi vardır

- Enflasyon nedeniyle eriyen ücretler ve yetersiz kalan ücret belirlemeleri,
- Ulusal gelirden ve ekonomik refah artışından dengeli paylaşım,
- Sosyal güvenlik, kayıtdışı çalışma, sağlık, eğitim politikalarındaki yetersizlikler,
- Bölgeler arası gelişme farklılıkları, gelir dağılımının en düşük-en yüksek arasındaki 12 kata ulaşmasından doğan uçurum,
- İnsan hakları, demokratikleşme, işkence, vb.
- Sendikal örgütlenme grev toplusözleşme haklarının kullanımını sınırlayan boyutlar,
- Kamu kesiminde yeniden yapılanma, personel ve ücret reformu vb.

MEMUR-SEN olarak emek öncelikli ve duyarlıklı her kesimle ilkeli işbirliğine hazırız.

Bizimle aynı duyarlılığı paylaşan diğer emek örgütleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla şimdiye kadar diyaloglar geliştirdik, bu doğrultuda ilkeli birliktelikler ortaya koyduk, koymaya da hazırız. Sendikalarında diğer sivil toplum kuruluşlarının da ortaya koyacağı bu tür tavırları destekliyoruz.

Emek Platformu'nun devamı ve üstleneceği etkinlikler önümüzdeki günlerde yeniden şekillenecektir. Örgütlerin duyarlı olduğu alanlar, büyüklüğü, harekete geçme kabiliyeti, konjokturel farklılıklar dikkate alınarak gündem belirlemek, sonuçları itibarıyla platformu oluşturan herkesi etkileyen sorunlar üzerinde ortak çalışmalar yapmak, kamuoyuna görüşlerimizi her türlü demokratik kanalla taşıyacak pratik adımlar geliştirmeliyiz.

Türkiye erdemli vatandaş olmanın hatta insan olmanın her gün sınandığı bir ülke haline geldi. Bu sınavı geçebilmemizin tek yolu sendikal örgütlenme ve fonksiyonel olma mücadelesinin peşini bırakmamak, kamuoyu baskısını arttırarak sürdürmektedir. Bu tavır yalnızca sendikacılık görevi veya aktif vatandaşlık gereği değil, bizlerin kimliğini tanımlayan, yaşam biçimimizi ortaya koyan bir tavırdır.

Bu doğrudan özgür birey, sivil toplum, demokratik devlet, güçlü ülke anlayışı ile geleceğimizi oluşturalım. Çocuklarımıza yaşanabilir bir Türkiye armağan edelim.

27 OCAK 1999 BİLDİRGESİNE DOĞRU : TARTIŞMA TUTANAKLARI*

Ekonomik krizin etkileri tüm işçi ve memur konfederasyonlarını ilk kez bir araya getirdi. TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, TÜRKİYE KAMU-SEN VE MEMUR-SEN Konfederasyonları Genel Başkanları, 27 Ocak 1999 Çarşamba günü HAK-İŞ'te bir araya geldi. "Emek Platformu" olarak tanımlanan birliktelikte Türkiye'de yaşanan ekonomik krizin en az zararla atlatılması için hükümet ve işveren çevrelerine bir dizi teklif getirildi.

Uslu: "İhtilaflardan Çok İttifakları Güçlendireceğiz"

HAK-İŞ Genel Başkanı Salim Uslu, yaşanan ekonomik sıkıntılar karşısında işçi ve memur konfederasyon başkanlarının her türlü önyargıyı bir kenara iterek bir araya gelmesini serinkanlı, duyarlı ve Türkiye'nin ihtiyacı olan bir yaklaşım olarak değerlendirdi.

Başkan Uslu 6'lı birlikteliğin çalışma ilkesini şöyle açıkladı: "İhtilaflardan çok ittifaklarımızı güçlendirmek istiyoruz. Birlikteliğimizi olgunlaştırarak geniş bir çerçevede ve uzun bir yol almak istiyoruz. Daha iyilere de layık olan Türkiye'nin bugüne kadar maalesef kötü yönetildiğine inanıyor ve tam da bu dönemde siyasal gündeme müdahale edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Özellikle Türkiye'deki kötü yönetimin bedelini, krizlerin faturasını işçilerin, kamu çalışanlarının, bütün emekçilerin birlikte ödedikleri bir dönemde biz, ortak ihtiyaçlarımızı ve önceliklerimizi belirleyerek ve hareketimizin ilkelerini sağlıklı bir biçimde oturtarak yolumuza devam etmek istiyoruz. Niyetimiz fevkalade ciddidir."

Meral: "Siyasetçinin Yapamadığını Yapıyoruz"

İşçi ve memur konfederasyonlarının bir araya gelmesinin ülke sorunları açısından normal ve olması gereken bir davranış olduğunu ifade eden TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram Meral, siyasetçilerin ise bu tavrı gösteremediklerini iddia etti: "Halkımız bugün siyasilerin bir araya gelmemesinden, halkın ve ülkenin sorunlarına çözüm getirmemelerinden son derece rahatsızdır, ve şikayetçidir. Bu nedenle siyaset, halk nezdinde sevimsiz bir hale gelmiştir. Elbette ki ülkenin sorunlarına birinci derecede çözüm bulacak olanlar, siyasi kadrolar içinden oluşan hükümetlerdir. Ama halkına ve ülkesine karşı sorumluluklar duyan, bizler gibi kurum ve kuruşların da ülkenin sorunlarına seyirci kalamayacakları bilinmektedir."

* Bu yazı HAK-İŞ Nisan'99 sayı 49'dan aynen alınmıştır.

HAK-İŞ'e ev sahipliği için teşekkür eden Meral, farklı eğilimdeki konfederasyonların bir araya gelmelerinin öncelikle halk ve üyelerine karşı bir sorumluluğunun gereği olduğunu söyledi.

Meral, Emek Platformu hakkındaki ayrıca şunları söyledi: "Değerli arkadaşlarımız, bugün ülkemiz, siyasal ve ekonomik açıdan çok ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Bugün devlet, yaşamını borçlanmaya bağlanmıştır. 'Borç yiyen kesesinden yer' denir ama, o borcun bir gün ödenmesi söz konusudur. Bugün hükümet iç borcun ana parasının faizini nasıl ödeyebilirim düşüncesindedir. Şunu özellikle arz etmek istiyorum ki, amacımız sorun yaratmak değil, sorunların ortadan kalkması için, veya en azından aza indirilebilmesi için uğraşı vermektir, mesai vermektir. Bunun dışında hiçbir uğraşımız yoktur."

Budak: "Güneş Çarığı, Çarık Ayağı Sıkmıştır"

Konuşmasına "Güneş çarığı, çarık ayağı sıkmıştır' atasözü ile başlayan DİSK Genel başkanı Rıdvan Budak, sorunların temel kaynağının devletin gelirlerini toplayamaması ve hakça dağıtılmaması olduğunu söyledi.

Budak, Emek Platformunu şu şekilde değerlendirdi: "Şimdi bütün çalışanlar olarak, yasaların bizi ayırmasına rağmen, bir araya gelme fırsatı bulduk. Bu fırsatı iyi kullanabilirsek, bundan hem Türk toplumu, hem sendikal hareket, hem temsil ettiğimiz çalışan arkadaşlarımızın kazançlı çıkacağı kesindir. Bu bir ölçüde siyasetin duyarsızlığını gidermek, siyasetin toplumun sorunları üzerinde yoğunlaşmasını sağlamak gibi bir işlev de görebilir. Böl, parçala ve yönet. Bu, dünyada egemenlerin uyguladığı, Türkiye'de egemenlerin uyguladığı, siyasetin uyguladığı bir yöntem olarak gelegeldi. Bir uzlaşma noktası yakalayabilirsek bunu dağıtabiliriz".

Özgür birey ve demokratik devlet mücadelesinde hep birlikte hareket etmenin gereğine işaret eden Budak, "Siyasal tercihlerimiz ne olursa olsun örgütlü bir topluma, özgür bireylere ve demokratik bir devlete hepimizin ihtiyacı vardır. O demokratik devlet, sosyal alandaki görevlerini yapacaktır. O demokratik devlet, hukuku herkese eşit uygulayan devlet olacaktır. Zaten hepimizin mücadelesi ve talebi de elbetteki budur. Daha iyi bir yaşam için ortak taleplerimiz üzerinde yapacağımız tartışmadan olumlu sonuçlar alacağımızı düşünüyorum" dedi.

Erdem: "Birlikteliğimiz Kalıcı Olmalı"

Altı konfederasyonun birlikte hareket etmesiyle IMF heyetinin Türkiye'deki ziyaretlerinin aynı tarihlere denk gelmesini anlamlı bulan KESK Genel Başkanı Siyami Erdem, bu birlikteliğin ilkeli, kurallı, kalıcı ve emekçilerin somut beklentilerine, özlemlerine yanıt verecek bir içerikle doldurulmasının gereğine işaret etti.

On yıllık mevzi işçi direnişlerine rağmen hala kamu emekçileri ve işçi sınıfının çok kapsamlı sorunları olduğuna dikkat çeken Erdem, "KESK olarak, halkımızın ve emekçilerin temel beklentilerine yanıt verecek bir birliğin şekillenmesini arzu etmekteyiz. Siyasi farklılıkların birlikleri engellediği, ya da birlikteliği engellediği, ya da birliklerin olmaması için kullanıldığını çok iyi biliyoruz. O nedenle birliği yakalayabilmek için çok net, açık, somut öneriler üzerinde durulmasını istiyoruz" dedi.

Erdem, KESK'in önerilerini şu şekilde özetledi: "Kamu emekçilerinin grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı, işsizliğin önlenmesi, kamu emekçileri üzerinde yapılan sürgünlerin ve cezaların kaldırılması, tasarruf teşvik fonunda birikmiş paraların, ana para ve faizleriyle birlikte ödenmesi, işsizlik sigortası, kayıt dışı ekonominin denetim altına alınması, eşel mobil siste-

minin kaldırılması, kamu emekçilerinin üzerinden siyaset yasağının kaldırılması, iş yaşamında kadınlar üzerindeki sömürü, artı sömürülerin yok edilmesi, pozitif desteklerin sunulması, barajlar, kotalar gibi sendikal hareketin önünü kesen anti-demokratik yasaların kaldırılması."

İnan: "Bugün Önemli Bir Gündür"

MEMUR-SEN Genel Başkanı Akif İnan, konulara farklı yaklaşmanın ancak bir çeşitlilik olduğunu, bunun da çözüm için şart olacağını söyledi. Türkiye'de aynı yasalara muhatap olan insanların sorunlarının da benzer olduğunu ifade eden İnan, " Onun için bu birlikteliğin başlangıcı olan bugünü biz önemli bir gün olarak sayıyoruz. Ve bu bir araya gelişimizi de başta siyasi partilerimiz olmak üze- re tüm kurum ve kuruluşlarınca da bir örnek sayılmasını ve bir uzlaşma içerisine girilmesi konusunda üzerlerine büyük bir görev düştüğünü algılamalarını öneriyorum. Demokrasinin de gereği budur. Farklarımıza bakmaksızın birçok konuda ortak tavır içinde yer almak ve birbirimize tahammül etmek demokrasinin gereği ve şartıdır" dedi.

İnan, birliktelikle ilgili görüşlerini şu şekilde özetledi: "Şimdiki siyasi yaşamın tıkanmış olduğundan çalışanlar şikayetçidirler. Belirlenen tarihte bir adil seçimin yapılması konusunda da ben evvela MEMUR-SEN olarak, parlamentonun vermiş olduğu sözün yerine getirilmesi konusunda geriye adım atmamasını ve demokratikleşme konusunda, insan hakları konusunda geriye atılacak bir tek adımımızın olmaması gereğini vurguluyoruz".

Akay: "Bu Oluşum Yeni Kazanımlar Getirecek"

İşçi ve memur konfederasyonlarının birlikteliğinin çalışma tarihinde yeni bir sayfa açacağını söyleyen Resul Akay, bu oluşumun yeni kazanımlar getireceğine inandığını söyledi.

Akay, konfederasyonlarının demokratik rejime, insan haklarına, bilimin ve aklın yönlendirmelerine göre çağdaş demokratik bir rejimin yeşermesi için çalıştıklarını söyledi. Akay sözlerine şöyle devam etti: "Bildiğiniz gibi, zorunlu tasarruf fonunda biriken paraların nemalandırılma ve ödeme biçimi ile kullanımı konusunda konfederasyonların görüşleri bulunmaktadır. Çalışanları da rahatsız eden bu uygulamanın ıslahı yada tasfiyesi ile ilgili ortak bir tavır belirleneceğine inanmaktayız. Her yıl, 1 Şubat tarihinde ödenen nemaların 1999 yılında ne zaman ödeneceği ve oranlarının ne olacağı bilinmemektedir.

Yüksek Planlama Kurulu'nun önceki gün teşekkül edildiği göz önüne alınarak, konunun konfederasyonlarımız tarafından Sayın Başbakan'a iletilmesinde yarar görmekteyiz. yine çalışanlara vergi iadesinde yersiz bir uygulama yapılmaktadır. Konut kirası, giyim, gıda, eğitim ve sağlık harcamalarının dışında kalan diğer harcama kalemlerinin giderleri vergi iade kapsamı dışında tutulmaktadır. Çalışanları ve mensuplarımızı rahatsız eden bu uygulamaların hakkaniyet ölçüleri içerisine çekilmesi için de konunun Sayın Başbakan'a iletilmesinde fayda mülahaza etmekteyiz.

Yine bildiğiniz gibi Başbakanlık genelgesiyle yapısı oluşturulan Ekonomik ve Sosyal Konsey'e bugüne kadar üç kamu çalışanı konfederasyonu alınmamıştır. 56. Hükümetin Şubat ayı başında Ekonomik ve Sosyal Konsey'i toplayacağı dikkate alınırsa, bu konuda da konfederasyonlarımızın, Sayın Başbakan nezdinde yapacağı girişimlerin sonuçsuz kalmayacağına inanmaktayız.

Biz, bu birlikteliğin oluşmasından dolayı büyük bir memnuniyet içerisinde olduğumuzu bir kez daha dile getiriyor, Sayın Başkanlara, çalışanlar ve mensuplara da bu vesile ile saygı ve şükranlarımızı bir kez daha arz ediyoruz.

EMEK PLATFORMU -Belgeler

İLK BİLDİRGE

27 Ocak 1999

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Bayram MERAL, HAK-İŞ Genel Başkanı Salim USLU, DİSK Genel Başkanı Rıdvan BUDAK, KESK Genel Başkanı Siyami ERDEM, TÜRKİYE KAMU-SEN Genel Başkanı Resul AKAY ve MEMUR-SEN Genel Başkanı M.Akif İNAN, 27 Ocak 1999 günü Ankara'da HAK-İŞ Genel Merkezi'nde ülkemizde bu açıdan tarihsel öneme sahip bir toplantı yaparak, çalışanların güncel kısa vadeli ortak sorunları ve taleplerini tespit etmişler, hükümetten talep edilecek kısa vadeli acil ve daha sonra saptanacak uzun vadeli ortak sorun ve taleplerin çözümü için, gerçekçi bir anlayışla birlikte hareket etme kararlılıklarını ortaya koymuşlardır.

Konfederasyonlarımız bir araya gelerek, özgür birey, örgütlü toplum, demokratik ve sosyal devlet anlayışının yaygınlaşması ve güçlendirilmesi gereğinin önemini vurgulamışlardır. Sorunlarımız, güçlü, demokratik parlamenter sistem içinde çözümlenmelidir. Yaşanan küresel krizin ve tüm toplumsal olumsuzlukların aşılabilmesinin yolu, hayatın tüm alanlarında demokratikleşmeden ve örgütlenmenin önündeki engellerin kaldırılmasından geçmektedir. Bu çerçeveden, Anayasa'da ve diğer mevzuatta, tüm çalışanları ilgilendiren anti-demokratik düzenlemelerin kaldırılmasını ve çalışma mevzuatımızın, onaylanmış ILO sözleşmeleri ile uyumlu hale getirilmesini istiyoruz.

Önümüzdeki günlerde toplanacak olan Ekonomik ve Sosyal Konsey demokratik bir yapılanmaya ve işleyişe kavuşturulmalı, hükümetlerden bağımsız bir biçimde işlemesi sağlanmalı, kamu çalışanları kuruluşlarının en demokratik biçimde Konsey'e katılmaları gerçekleştirilmelidir.

İş güvencesi yasası, en kısa sürede, Türkiye tarafından onaylanmış bulunan 158 sayılı ILO Sözleşmesi'nin hükümlerine uygun biçimde çıkarılmalı ve işsizlik sigortası hızla kurulmalıdır. Ekonomik kriz bahanesiyle işten çıkarılan işçiler, işlerine geri alınmalıdır. Kamu kurum ve kuruluşlarındaki sürgün ve kıyımlar durdurulmalıdır. Zorunlu tasarruf fonu uygulaması sona erdirilmeli, ücret ve maaşlardan yapılan yüzde 2'lik kesintilerle, işverenin yüzde 3'lük katkısı ücretlere eklenmeli, fonda biriken para, güncel faizleriyle birlikte hak sahiplerine derhal ödenmeli, 1998 yılına ilişkin nema oranları, hazine bonosu ve devlet tahvili faizleri göz önüne alınarak hesaplanmalı ve Şubat ayı başında ödenmelidir.

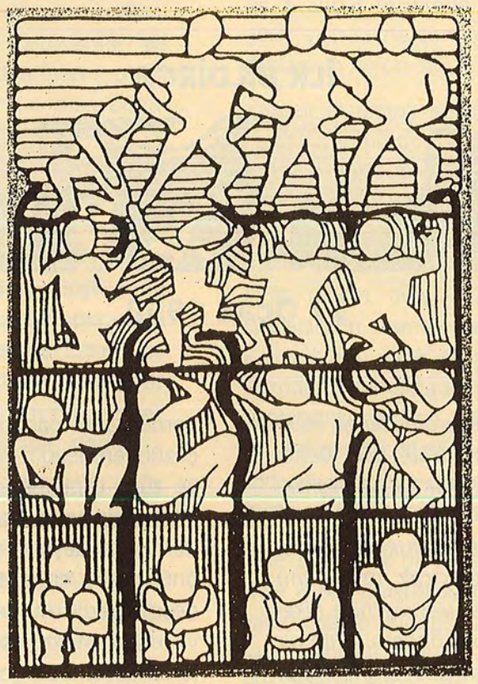

Tüm çalışanlara ve emeklilere, insan onuruna yaraşır bir hayat standardı sağlayacak bir gelir temin edilmeli, gelir ve servet dağılımındaki adaletsizlik, devlet politikalarıyla azaltılmalıdır. Ülkemizi, halkımızı ve çalışanları yakından ilgilendiren en önemli sorunlardan olan işsizliğin azaltılması için gerekli tedbirler alınmalı, kayıt dışı ekonomi kayıt altına alınarak kaçak işçilik önlenmeli, vergilendirilmemiş büyük kaynakların vergilendirilmesi sağlanmalıdır.

Çalışanların vergi iadesi, konut kirası, giyim, gıda, eğitim ve sağlık harcamaları dışında kalan diğer harcama kalemlerini de içerecek biçimde genişletilmeli ve enflasyon etkisini azaltacak bir biçimde eskiden olduğu gibi kısa dönemler halinde geri ödenmelidir.

Yağma ve talan biçiminde sürdürülen ve ülkemizin ulusal savunması ve ekonomisi açısından büyük zararlar veren özelleştirme uygulamalarına son verilerek özelleştirme konusunda yargı organlarınca verilmiş yürütmeyi durdurma ve iptal kararları, hukuk devleti anlayışının bir gereği olarak derhal uygulanmalıdır.

Sosyal güvenlik kuruluşları demokratik ve özerk bir yapıya kavuşturulmalı ve çalışanların demokratik bir biçimde yönetimde temsili sağlanmalıdır. Sosyal güvenlik kuruluşlarında ve politikalarında yapılacak düzenlemeler, sosyal tarafların mutabakatıyla belirlenmelidir. Konfederasyonlarımız, IMF ve Dünya Bankası'nın bu doğrultuda yaptığı ve ulusal çıkarlarımızla da bağdaşmayan dayatmalara karşı çıkacaktır.

Meclis'te bulunan kamu görevlileri sendikaları yasa tasarısı; grevli, toplusözleşmeli sendikal hakları da içerecek ve ILO Sözleşmelerine ve yetkili organ kararlarına uygun hale getirilecek biçimde yeniden düzenlenmelidir.

Ülkemizin ve çalışanların sorunlarının çözümü ve taleplerimizin yerine getirilmesi yönünde ısrarcı olacağız. Konfederasyonlarımız bu amaçla birlikteliklerini ve güçbirliklerini devam ettireceklerdir.

EMEK PLATFORMU -Belgeler

14 TEMMUZ 1999 ORTAK AÇIKLAMASI

TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, TÜRKİYE KAMU-SEN, MEMUR-SEN, TÜRKİYE İŞÇİ EMEKLİLERİ CEMİYETİ, TÜM İŞÇİ EMEKLİLERİ DERNEĞİ, TÜM BAĞ-KUR EMEKLİLERİ DERNEĞİ,TMMOB, TÜRK DİŞ HEKİMLERİ BİRLİĞİ, TÜRK ECZACILAR BİRLİĞİ, TÜRK TABİBLER BİRLİĞİ, TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ, TÜRMOB GENEL BAŞKAN VE YÖNETİCİLERİ ORTAK AÇIKLAMASI

14 Temmuz 1999 günü yapılan toplantıya katılan tüm kuruluşlarımız, güç ve eylem birliği içindedir. Kuruluşlarımız, haklı taleplerimiz karşısında Sayın Başbakan'ın ve diğer yetkililerin yaptıkları açıklamaları üzüntüyle karşılamıştır. Hükümetler tehdit ve çarpıtma yoluna başvurmayıp, mesajları doğru anlama ve yorumlama sorumluluğuna sahip olmalıdır. İşçi, memur, emekli hiçbir zaman halkla karşı karşıya gelmez. Bu insanlarımızın kendisidir. 57. Hükümetin, memur ve emekli aylıkları, sosyal güvenlik reformu, uluslararası tahkim, özelleştirme, tarım ve hayvancılık konularında IMF'nin talimatları doğrultusunda ve ülkemizin ve halkımızın çıkarları aleyhinde aldığı kararlar halkımızın sorunlarını daha da arttırmaktadır. Sosyal güvenlik reformu adı altında sunulan taslak, sosyal devleti ve sosyal güvenlik kuruluşlarını çökertecek, mezarda emekliliği getirecek, kaçak işçiliği yaygınlaştıracak, özel sigortacılığı güçlendirecektir.

Kuruluşlarımız, memur ve emekli aylıklarına yapılan zam oranının arttırılması ve insan onuruna yaraşır bir düzeye yükseltilmesi, sosyal güvenlik reform tasarısının görüşülmesinin durdurularak sigortalıların ve emeklilerin çıkarları doğrultusunda düzeltilmesi, sosyal devletin korunması ve uluslararası tahkimin ve özelleştirmenin engellenmesi için verilecek meşru ve demokratik mücadelede tam bir işbirliği, güç birliği ve bütünlük içinde hareket edeceklerdir. Kuruluşlarımızın, ülkemizin her tarafındaki yerel örgütleri de aynı anlayış içinde davranacaklardır.

Bu ilişki, ülkemizi ve halkımızı ilgilendiren tüm sorunları da içerecek biçimde geliştirilecek ve sürekli kılınacaktır.

Bu taleplerimizin yerine getirilmemesi durumunda, üç işçi konfederasyonu Ekonomik ve Sosyal Konsey'den çekilecektir.

Yapılacak eylemlerin koordinasyonu için bir merkez eylem komitesi oluşturulmuştur. Bu merkez eylem komitesi ile bağlantı içinde çalışmak üzere, her ilde yerel eylem komiteleri de oluşturulacaktır. Birlikte yapılacak eylemlerde merkezi eylem komitesinin belirlediği kurallar içinde hareket edilecek ve yalnızca belirlenmiş sloganları içeren pankartlar kullanılacaktır.

Kuruluşlarımızın kendi yetkili organlarında alınan kararlar doğrultusunda yapacakları eylemler tüm kuruluşlar tarafından aktif biçimde desteklenecektir. 15 Temmuz 1999 günü tüm illerde hükümeti oluşturan siyasi partilerin il örgütlerine yapılacak ziyaretler, 15, 17 ve 18 Temmuz 1999 günleri düzenlenecek bölgesel mitingler, 19 Temmuz 1999 günü Ankara'da hükümeti oluşturan üç siyasi partinin genel merkez örgütlerine yapılacak ziyaretler ve 24 Temmuz 1999 günündeki Ankara Mitingi kuruluşlarımız tarafından birlikte düzenlenecektir.

Bu sorunların çözülmemesi durumunda; işçisi ve memuruyla tüm çalışanlar üretimden gelen güçlerini kullanacaklardır. Ülkemizin her zamankinden daha fazla huzura ihtiyacının olduğu bir dönemde, hükümetimizin ve siyasi parti yetkililerinin bu haklı taleplerimizi göz önünde bulunduracağını umut etmek istiyoruz.

EMEK PLATFORMU -Belgeler

EMEK PLATFORMU BASIN AÇIKLAMASI

Ankara, Kızılay Meydanı, 24 Temmuz 1999

İşçiler, Kamu Çalışanları,Meslek Örgütlerinin Üyeleri, Emekliler, İşsizler, Esnaf ve Sanatkarlar, Köylüler, Halkımız;

TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, Türkiye KAMU-SEN, MEMUR-SEN, Türkiye İşçi Emeklileri Cemiyeti, Tüm İşçi Emeklileri Derneği, Tüm Bağ-Kur Emeklileri Derneği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türk Diş Hekimleri Birliği, Türk Eczacılar Birliği, Türk Tabibler Birliği, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ve Türkiye Serbest Muhasebeci, Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği Genel Başkanları'nın birlikte düzenledikleri basın toplantısına hoş geldiniz.

14 Temmuz 1999 günü oluşturulan EMEK PLATFORMU, 10 gündür ülkemizin dört bir tarafından tam bir birlik ve bütünlük içinde sürdürülen meşru ve demokratik eylemlerin ardından, bugün Ankara'da Kızılay Meydanı'nda bu toplantıyı düzenlemiştir.

Ulusötesi sermayenin beyni ve sözcüsü IMF, Türkiye'yi sömürgeleştirmek istemektedir. IMF'nin baskısıyla, hükümetin sosyal güvenlik reformu adı altında gündeme getirdiği düzenlemelerin amacı, sosyal devleti ve sosyal güvenlik kuruluşlarını çökertmek, mezarda emekliliği getirmek, özel sigortacılığı yaygınlaştırmaktır. IMF'nin talimatlarıyla kamu çalışanlarına ve emeklilere verilen yüzde 20 zammın amacı, çalışanlarımızı ve emeklilerimizi sefalet ücretine mahkum etmektir. IMF'nin dayatmasıyla bugün TBMM'nin gündeminde olan uluslararası tahkim yasasının amacı, Türkiye'nin bağımsızlığını ve ulusal egemenliğini zayıflatmak, kapitülasyonları yeniden canlandırmaktır. IMF'nin isteğiyle uygulanan özelleştirme, sosyal devleti zayıflatmakta, kamu mallarının yağmalanmasına yol açmakta, işsizliği arttırmakta, ülkemizin üretim kapasitesini tahrip etmektir. Hükümetin, IMF'nin talepleri doğrultusunda uyguladığı politikalar, tarım ve hayvancılığı çökertmekte, büyük toplumsal sorunlar yaratmaktadır.

EMEK PLATFORMU, ulusötesi sermayenin Türkiye'nin bağımsızlığına ve halkımızın huzuruna ve mutluluğuna yönelik saldırısına karşı, halkımızın öncüsü olarak meşru ve demokratik direnme hakkını kullanmaktadır ve kullanacaktır.

Hükümetin 22 Temmuz 1999 günü açıkladığı ekonomik paket, yaşanılan ekonomik krizin tüm yükünü dar ve sabit gelirlilerin omuzlarına yıkmayı amaçlamaktadır. 24 Ocak 1980 ve 5 Nisan 1994 istikrar programları gibi sermaye yanlısı bu paketi reddediyoruz.

Demokratikleşme ve çalışanların hakları konusunda yıllardır duyarsız kalan siyasi partilerin, uluslararası tahkim ve özelleştirme konularında ulusötesi ve yerli sermayenin taleplerini yerine getirmek için Anayasayı hızlı bir biçimde değiştirme girişimlerini protesto ediyoruz.

Hükümet, ulusötesi ve yerli sermayenin değil, halkımızın sesine kulak vermelidir.

- Sosyal güvenlik reformu kanunu tasarısının görüşülmesini durdurmalı, tasarıyı geri çekmeli; iş güvencesi, işsizlik sigortası, devlet katkısı ve sosyal güvenlik kuruluşlarının özerk ve demokratik bir yapıya kavuşturulmasını sağlayacak bir düzenleme getirmelidir.
- Kamu çalışanlarına ve emeklilere, insanca yaşamalarına yetecek bir ücret verilmelidir.
- Kamu çalışanlarının toplu sözleşme ve grev haklarının önündeki engeller kaldırılmalıdır.
- Uluslararası tahkim ve özelleştirmeler konusundaki Anayasa değişikliği tasarısı geri çekilmelidir.
- Tarım ve hayvancılığı çökertecek politikalar uygulanmaktan vazgeçilmelidir.
- Zorunlu Tasarruf Fonu'ndaki birikimleri nemalarıyla birlikte hak sahiplerine ödenmelidir.

EMEK PLATFORMU halkımızın temsilcisidir; ülkemizin bütünlüğünün ve bağımsızlığının, demokratik ve laik sosyal hukuk devleti anlayışının savunucusudur. Ülkemizin ve halkımızın yararına bu taleplerimiz yerine getirilmezse, Anayasa teminatı altındaki kazanılmış haklarımız ortadan kaldırılmak istenirse, ülkemizin ve halkımızın aleyhindeki politikaların uygulanmasına devam edilirse, meşru ve demokratik eylemlerimizi daha yaygın, kitlesel, etkili ve kararlı bir biçimde sürecektir. 24 Temmuz, tarihimizde bir dönüm noktasıdır. Önümüzdeki günlerde, üretimden gelen gücümüzün ülke çapında kullanılmasında asla tereddüt gösterilmeyecektir. Bu konudaki kararlılığımızı kamuoyuna buradan bir kez daha açıklıyoruz.

MEZARDA EMEKLİLİK VE SEFALET ÜCRETİNE HAYIR

İşçiler, kamu çalışanları, emekliler, doktorlar, diş hekimleri, mühendisler, mimarlar, eczacılar;

Kısacası bu ülkenin çalışanları, emekçileri, sözümüz sizedir: 57. Hükümet göreve geldikten sonra bize, halka karşı bir program uygulamak üzere hızlı adımlar atmaya başladı.

Önce memura, emekliye " %20 zam " dedi.

Ardından "sosyal güvenlik reformu" dedi ve emeklilik yaşı dahil her türlü hakkımızı gasp edecek bir yasayı Meclis'e gönderdi.

Uluslararası tahkim, yani bu ülke üzerinde yabancı sermaye ve söz hakkını güvence altına almak için Anayasa'da değişiklik yapılmasını Meclis'e getirdi.

Özelleştirmeleri hızlandırmak için Anayasa'yı değiştireceğini söyledi.

Tarım ve hayvancılıkta desteklemeyi kesip ekmeğimizi, sütümüzü, gıdamızı dışarıdan karşılayacak hale getirdi.

Sözün özü, bir programı yürürlüğe koydu.

Kim istiyor bu programı?

Yıllardır açlığa-sefalete mahkum edilmiş, %10-20'lerle zam verilen emekli ve kamu çalışanları mı?

Reform diye sosyal devletin son kırıntılarını da ortadan kaldırmayı işçi mi istiyor?

Özelleştirme ile canımıza kastedilmesini, iş güvencesi olmayan koşullarda çalışmamızı kim istiyor?

Uluslararası tahkim yoluyla, bu ülkenin sömürgeleştirilmesini isteyenler kim?

Biliyoruz, bunlar IMF'nin talepleri ve 57.Hükümet (tıpkı öncekiler gibi) IMF'den borç alarak "bugünü kurtarmayı" düşünüyor.

Peki bize rağmen bu mümkün mü? Elbette Hayır.

Bizler, üretenler bu ülkenin gerçek sahipleri bu oyunu bozmak için;

24 Temmuz'da **Ankara**'da **Kızılay**'dayız.

EMEK PLATFORMU BAŞKANLAR KURULU BASIN AÇIKLAMASI

3 Ağustos 1999

Ülkemiz, ekonomik ve sosyal sorunların ağırlaştığı bir dönemden geçmektedir. Bu kritik dönemde emek kesiminin umutlan ve beklentilerine cevap verebilmek amacıyla oluşturulan Emek Platformu, tarihsel sorumluluğunun bilincinde olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Bu dayanışma, ülkemizde demokrasinin de gerçek güvencesidir.

Bu süreçte Emek Platformu'nu oluşturan örgütler arasında çeşitli konularda farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Ancak Emek Platformu bu farklılıkları doğal karşılamaktadır ve bir zenginlik olarak değerlendirmektedir.

Türkiye'nin demokrasi sınavından geçtiği bu süreçte, Emek Platformu'nun birlik, dayanışma ve mücadelesinin geleceğe taşınması için Platformu oluşturan kurumların birbirlerine karşı özenli davranması gereği önemle vurgulanmıştır.

Bu yaklaşımdan hareketle Emek Platformu'nu oluşturan 15 örgüt, 3 Ağustos 1999 tarihinde bir araya gelerek aşağıdaki kararları almıştır:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda bu hafta görüşülecek olan Sosyal Güvenlik Yasa Tasarısı'nda uzlaşmaya vardığımız şekilde değişiklikler yapılması, emeklilik yaşının Türkiye şartlarına uyarlanması, geçiş döneminde hak kayıplarına yol açan düzenlemenin geri çekilmesi, sosyal güvenliğe primli devlet katkısı sağlanması, iş güvencesi ve sendikal güvencenin sağlanması, kamu çalışanlarına grevli toplu iş sözleşmeli sendika hakkı tanınmasına ve ek zam artışının sağlanmasına, geniş kapsamlı işsizlik sigortası, zorunlu tasarruftaki paraların nemalarıyla birlikte geri ödenmesi, emeklilerin maaş ve sosyal haklarının iyileştirilmesi, çok taraflı yatırım anlaşması ve tahkim gibi doğrudan bağımsızlığımıza yönelik konularda yasanın geri çekilerek referanduma gidilmesi, özelleştirme uygulamalarının durdurulması, tarım ve hayvancılığı çökertecek politikalardan vazgeçilmesi amacıyla;

1-Milletvekillerinin halkın sesine kulak vermesi ve bu taleplerimizin karşılanması yönünde gayret sarf etmelerinin sağlanmasına ve bu amaçla Emek Platformu tarafından hazırlanan bir mektubun tüm milletvekillerine gönderilmesine,

2-Daha önce alınan kararlar çerçevesinde TBMM Genel Kurulu'nda görüşmelerin başlayacağı 4 Ağustos 1999 Çarşamba günü saat 13.00'te başta Ankara, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Adana olmak üzere bütün illerdeki meydanlarda oturma eylem başlatılmasına,

3-Aynı gün saat 13.00'te Emek Platformu Başkanlar Kurulu'nun Güvenpark'ta oturma eylemine başlaması ve saat 14.00'de TBMM'de başlayacak görüşmeleri izlemek üzere Genel Kurul'a katılmasına,

4-Örgütlerimizin bulundukları bölgelerdeki milletvekilleri üzerinde baskı oluşturmaları amacıyla yerel çalışmaların başlatılmasına, taleplerimizin dikkate alınmaması halinde faturanın kendilerine ait olacağı yönünde uyarılmalarına,

5- TBMM Genel Kurulu'nda görüşülme sürecinde taleplerimizin dikkate alınıp alınmaması halinin üretimden gelen gücümüzün kullanılmasını belirleyeceğine karar verilmiştir.

TBMM KÜTÜPHANESİ

TESK' TEN TEMMUZ TEPKİSİ

Derviş GÜNDAY
TESK Genel Başkanı

TÜRK ESNAF VE SANATKARLARI KONFEDERASYONU 26-27 TEMMUZ 1999 BİLDİRİSİ

HÜKÜMETÇE ALINAN SON KARARLAR VE YAPILAN DÜZENLEMELERİ DEĞERLENDİRMEK ÜZERE 26-27 TEMMUZ GÜNLERİNDE ANKARA'DA OLAĞANÜSTÜ OLARAK TOPLANAN TÜRKİYE ESNAF VE SANATKARLARI KONFEDERASYONU YÖNETİM KURULU, AŞAĞIDAKİ TESPİT VE ÖNERİLERİN TÜRK KAMUOYUNUN BİLGİ VE TAKDİRLERİNE SUNULMASINI KARARLAŞTIRMIŞTIR.

Üç partiden oluşan koalisyon hükümetinin, kuruluşundan bu yana geçen kısa süre içerisinde gösterdiği uyum ve performans gerçektende takdire değerdir. Sn. Bülent ECEVİT başkanlığındaki 57. Cumhuriyet Hükümeti ekonomiyi demokrasi içinde yeniden yapılandırmaya çalışmaktadır. Hükümetin, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu temel reformları gerçekleştirmek ve radikal ekonomik kararları alma konusundaki kararlı ve özverili tavrı, toplumda ekonomik istikrarın gerçekleştirilmesi yönünde yeni umut ve beklentiler yaratmıştır.

Sosyal Güvenlik Reformu Yasa tasarısına, çalışan kesimlerce gösterilen tepkiye karşılık "Ekonomik Önlemler Paketi", tüm toplumsal kesimlerce beğeniyle karşılanmıştır. Bu ekonomik kararların 2-3 ay gibi kısa bir sürede piyasaları rahatlatacağı beklentisi vardır. Bu beklentinin gerçekleşmesi halinde, ekonomik sıkıntıların azalacağı, toplumsal refahın artacağı, toplumsal barış ve dayanışmanın güçleneceği kuşkusuzdur.

Hükümetin genelde olumlu olarak değerlendirilebilecek bu çalışmalarında Türk Esnaf ve Sanatkarlarının sorunları maalesef göz ardı edilmiş ve 3,5 milyonluk bu camianın beklentileri dikkate alınmayarak, aile fertleriyle birlikte 20 milyonluk bir büyük kitlenin geleceğe dönük umutları kırılmıştır.

Türk esnaf ve sanatkarlarının, Sosyal Güvenlik Reformu Yasa Tasarısı ile getirilen yeni düzenlemeler konusundaki düşünce ve önerileri, gerek Ekonomik ve Sosyal

Konsey'de gerekse TBMM Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu'nda Konfederasyonumuz Genel Başkanınca dile getirilmiş, maalesef bu düşünce ve önerilerimiz de dikkate ve ciddiye alınmamıştır.

Hükümetimizin esnaf ve sanatkarlarımıza karşı bu ilgisiz ve olumsuz yaklaşımı, ekonomimizin istikrar unsuru esnaf ve sanatkârımızı üzmüş, hükümete duydukları güveni sarsmıştır.

Gerçekten de, her zaman ekonomik ve sosyal istikrardan, laik ve demokratik cumhuriyetten yana olmuş, kavgayı değil, uzlaşmayı tercih etmiş, vatan ve bayrak sevgisini öz çıkarlarının hep önünde tutmuş Türk Esnaf ve Sanatkarları için yaşam, her geçen gün daha da zorlaşmaktadır.

Ekonomideki daralma nedeni ile esnaf ve sanatkarımız gerçekten perişan durumdadır. Mesleki faaliyet alanlarımızdaki büyük işletmelerin, başta 57 meslek dalını ilgilendiren hipermarketler olmak üzere destek görmesi, esnafımızın direncini kırmakta, akaryakıta bir ayda birçok kez zam yapılması şoför esnafımızın belini bükmekte, ayakta kalmasını güçleştirmektedir. Piyasalardaki durgunluğu anlatmaya gerek bile yoktur. Bunun en canlı şahidi, alışveriş yapamayan, taksilere binemeyen halkımızdır.

Esnaf sattığının parasını alamamakta, aldığını satamamakta, sattığını yerine koyamamaktadır. Bize teşkilatımızdan her gün işyeri kapanma haberleri gelmektedir.

Bu ortamda esnaf ve sanatkarımız, büyük umutlarla bekledikleri müjdeli haberlere maalesef bu paketlerde de rastlayamamıştır. Bizi yok saymak, 3,5 milyon esnafı ve aileleri ile birlikte 20 milyonluk bir kitleyi unutmak, demokrasi geleneğine uygun karşılanamaz.

Esnaf ve sanatkarların giderek yok olduğu bu ortamda, hükümetimizden meselelerin bir de bizim için değerlendirilmesini istiyoruz.

Biz, demokratik taleplerimizi sokağa çıkarak değil, ahilikten gelen kültürümüzle sabırla ilgililere anlatmak ve sorunlarımıza uzlaşarak çözüm bulmak istiyoruz. Hükümetimizi, Sosyal Güvenlik Reformu Yasa Tasarısında, ekonomik önlemler paketinde esnaf ve sanatkarları yok olmaktan kurtaracak iyileştirme önlemlerini almaya davet ediyoruz. Bu amaçla ;

1. Türk Esnaf ve Sanatkarlarının biriken sorunlarını içeren ve ilgililere defalarca iletilen taleplerimizin acilen irdelenmesini,

2. Sosyal Güvenlik Reformu ve Ekonomik Paketle ilgili önerilerimizin yeniden değerlendirilmesini,

arz ve talep ediyoruz.

Bu bağlamda olmak üzere;

1) Sosyal Güvenlik Reformu Yasa taslağı ile 1479 sayılı Bağ-Kur Kanunu'nda yapılan değişiklikler, sosyal güvenlik kuruluşları arasındaki norm, standart ve uygulama birliğini gerçekleştirecek şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Bu norm ve standart farklılığı uygulamada açıklanması zor bazı önemli sorunlara neden olmaktadır. Bugün, SSK kapsamındaki bir işçi yararlandığı kural ve olanaklar yönünden, işvereni konumundaki Bağ-Kur'lu bir esnaf ve sanatkara göre çok daha yüksek sosyal güvenlik standartlarına sahiptir. Gerçekten de bu iki sigortalı grubunun gerek yaşlılık aylığının bağlanma koşulları, gerek yararlandıkları yaşlılık aylığı miktarı, gerekse istifade ettikleri sağlık hizmetlerinin kalitesi yönünden, aralarında büyük farklılıklar vardır.

Esnaf ve sanatkarımızın aleyhine olan bu farklılık, mutlaka giderilmelidir.

2) SSK kanunda kayıt dışı istihdamı önlemek amacıyla yapılan değişiklikler, zaten son derece güç koşullar içinde ayakta durmaya çalışan esnaf ve sanatkarımızı piyasaların dışına itici düzenlemelerdir.

Ülkemizde 4,5 milyon olduğu ifade edilen kayıt dışı istihdamın bir bölümünün, ustaçırak ilişkileri çerçevesinde esnaf ve sanatkarımızın yanlarında çalışan işçilerin oluşturduğu artık herkesçe kabul edilen bir gerçektir. Bizim işçilerimizle olan ilişkilerimiz patron-işçi ilişkisi değil, ustaçırak ilişkisidir. Kayıt dışı istihdamın kayıt içine alınması, 507 sayılı yasadaki tanımıyla gelirleri ancak geçinmelerini sağlayacak düzeyde düşük olan ve kendi sigorta primlerini bile ödemekte güçlük çeken esnaf ve sanatkarımızı büyük mali sorunlarla karşı karşıya bırakacaktır.

Bu nedenle; Türkiye ekonomisi içerisinde, istihdamda %45,6, üretimde %37,7'lik bir paya sahip olan 3,5 milyon meslek mensubumuzun, bu yeni reform taslağıyla kayıt içine alınacak istihdam nedeniyle üstlenecekleri ilave prim ve vergi mükellefiyetlerinin en az yarısının devlet tarafından karşılanması yararlı olacaktır.

3) Hükümetçe kamuoyuna açıklanan Ekonomik Önlemler Paketinde esnaf ve sanatkârlarımızın adı dahi yoktur. Meslek mensuplarımızın ekonomik sıkıntılarının hafifletilebilmesi için Türkiye Halk Bankası'nca esnaf ve sanatkarlarımıza kullandırılan kredilerin faizleri Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde %10 diğer bölgelerde %5 oranında düşürülmelidir. Bunun için gerekli kaynağın, Türkiye Halk Bankası'nın 75 trilyondan 250 trilyona yükseltilen sermayesinin Hazinece bankaya ödenmesi suretiyle temini mümkündür.

4) 57 meslek dalıyla ilgili bulunan hipermarketlerin gelişmiş ülkelerde olduğu gibi şehir dışına çıkartılması mutlaka sağlanmalıdır.

Yukarıda özetlemeye çalıştığımız önerilerimizin Hükümetimizce dikkate alınmasını bekliyoruz.

Türk Esnaf ve Sanatkarları ülkede barıştan ve istikrardan yanadır. Biz, ülkemizde barış ve istikrarın sağlanması için her türlü fedakarlığa ve her türlü ekonomik acı reçeteye katlanmaya hazır olduğumuzu defalarca söyledik. Ama fedakarlıklara mahşere kadar katlanan yegane toplumsal kesimde olmak istemiyoruz.

Hükümetimiz, bizleri Türk Esnaf ve Sanatkarlarını ciddiye almalıdır.

Bizim ahi geleneğinden gelen uzlaşmacı ve seviyeli tutumumuzu hiç kimse yanlış değerlendirmemelidir.

Biz yok olmak istemiyoruz ve görünen odur ki sorunlarımıza karşı bu ilgisizlik böyle devam ederse, yaşamak için biz de gerekeni yapmak, kepenk ve kontak kapatma dahil her türlü demokratik hakkımızı kullanmak zorunda kalacağız.

Yönetim Kurulumuz, kepenk ve kontak kapatma dahil her türlü demokratik yönteme başvurma konusunda Konfederasyonumuz Yürütme Kurulunu tam yetkili kılmıştır.

Türk kamuoyunun bilgi ve takdirlerine saygılarımızla sunarız.

SOSYAL GÜVENLİK REFORMU -Yorumlar

Uğur BÜYÜKBALKAN
TÜRMOB Genel Sekreteri

SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİNDE SORUN: KAYITDIŞI İSTİHDAM

Sosyal sigortalar kavram olarak; ekonomik yönden zayıf olan çalışan halk gruplarının iş gücünü korumak, geleceğini güvence altına almak ve böylece toplumsal yaşantısında sosyal güvenliği sağlamak amacıyla kurulan örgütlü ve zorunlu bir sigortadır.

Günümüzde sosyal güvenlik sisteminin gelişmesinde 1942 yılında Lord Beveridge'in hazırladığı raporun büyük etkisi olmuştur. Rapor sosyal güvenliği halkın tümüne yayma ilkesi koymuştur. Böylece herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu fikri bir çok uluslararası anlaşmalarda kabul edilmiştir.

SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ YENİDEN REVİZE EDİLMELİDİR

Ülkemizde sosyal güvenlik yükünün işçi ve işveren üzerinde olduğu bir sigorta sistemi mevcut bulunmaktadır. Devletin sigortanı finansmanına katkısı yok denecek düzeyde bulunmaktadır. Avrupa standartlarının çok üzerinde sigorta primi ödendiği halde alınan hizmetlerin yetersizliğinden söz edebiliriz. Özellikle Sosyal Sigortalar Kurumu'nun verdiği hizmetlerin yetersizliği yadsınamaz bir şekilde ortadadır.

Ülke nüfusunun yüzde 70.50' sine tekabül eden sosyal güvenlik kuruluşlarımızın sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi, kanunlarında yazılı hizmetleri sağlıklı bir şekilde sunabilmesi için sağlıklı bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir.

Günümüzün devlet bütçesinden sonra ikinci büyük bütçeye sahip SSK bütçesi, kuruluşundan itibaren siyasi iktidarların finans kaynağı haline gelmiş bulunmaktadır. Geçmiş siyasi iktidarlar Kurum kaynaklarını farklı yerlerde kullanmıştır.

Sosyal güvenlik kuruluşlarının yapısı değiştirilerek siyasi iktidarların müdahalesinden kurtarılması gerekir. Bunun için milli bir sosyal güvenlik Kanunu çıkarılmalıdır. Çıkarılacak sistem o şekilde olsun ki siyasi iktidarların vatandaşlara ölçüsüz şekilde vaatler vermesine mani olsun.

DEVLET KATKISI

Birçok gelişmiş ülkede devlet sosyal sigortalının finansmanına değişik şekilde ve etkin olarak katılmaktadır. Ülkemizde ise devlet finansmanına katkıda bulunmadığı kuruma yeni yükler getirmiş bulunmaktadır. Sosyal güvenlik sistemine devlet katkısı sosyal devlet ilkesinin bir zorunluluğudur.

EMEKLİLİK YAŞI

Bilindiği gibi bilhassa Sosyal Sigortalar Kanunu'nun en fazla değiştirilen kurallarından bir tanesini emeklilik koşulları ile ilgili 60. madde oluşturmaktadır. Sosyal güvenlik sistemindeki tıkanıklığın baş sorumlusu olarak görülen emeklilik yaşı istatistikler irdelendiğinde sorunun sadece yüzde 5'lik bölümüne tekabül ettiği görülecektir. Sosyal güvenlik sistemindeki aktüarya dengesinin bozukluğunun en önemli sebebi emeklilik yaşının düşük olması değil kayıt dışı istihdamdır.

Emeklilik yaşı elbette ki sosyal taraflarla uzlaşarak gerçekçi bir noktaya çekilmelidir. Ancak sadece bu düzenleme ile sistemin kurtuluşunu hedeflemek yeni çıkmazları da peşinden getirecektir. Bu tür düzenlemeleri yapmak tüm koşulların doğru bir tahlilini gerektirir. Ben yaptım oldu mantığı bu tür düzenlemelerde beklenilenin aksi etkide bulunabilir. Almanya'da Ocak 1992 tarihli reform tasarısı ile 62 olan emeklilik yaşı kademeli olarak 2001 yılına kadar 65'e yükseltilmiştir. Yani üç yıllık bir yaş yükseltme uygulaması 9 yıllık bir programlama ile gerçekleştiriliyor. Ülkemiz uygulamaları ile kıyaslanamayacak kadar farklı bir politik yaklaşım.

SOSYAL GÜVENLİKLE BAĞDAŞMAYAN UYGULAMALARA SON VERİLMELİDİR

Sosyal sigorta fonlarını eriten en büyük etkenlerden bir tanesini de kurumca çıkarılan borçlanma, süper emeklilik gibi uygulamalar oluşturmaktadır. Bu uygulamalarla bazı kişilere imtiyaz tanınarak kurum fonları peşkeş çekilmektedir.

"Ulusal Sosyal Güvenlik Kanunu" çıkartılarak ortak normlar belirlenip ona göre işlem yapılmalıdır. Bu uygulama ile tüm sosyal güvenlik kuruluşlarını eşit hale getirmek için çalışmalar yapılmalı, ayrıca kurumlar arasındaki kaçışı önlemek için mevzuat birbirine yaklaştırılmalıdır.

Kurum fonlarının karlı bir şekilde kullanıldığını kimse iddia edemez. Kurum fonları düşük faiz gelirleri ile değerlendirilmiş, adeta hükümetin ucuza elde ettiği bir kaynak olarak görülmüştür. Kurum fonlarının değerlendirilmesi özerk ve uzmanlardan oluşan bir yapı tarafından gerçekleştirilmelidir.

AKTÜARYA DENGESİ ÜLKE GERÇEKLERİ GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULARAK KORUNABİLİR

Yapılan yeni düzenleme ile yaş konusunda batı standartlarına uyulması hedeflenmektedir. Yalnız burada çok önemli bir sorun bulunmaktadır. Batı ülkelerinde 20 yıl, 25 yıl prim ödenmesi mümkündür. Ülkemizde ise bu işsizlik karşısında, değil 20 yıl, 10 yıl prim ödenmesi dahi mümkün bulunmamaktadır. Hele mevsimlik ve bazı sektörlerde bu prim ödeme gün sayısı hayal dahi edilemeyecektir.

SSK aktüarya dengesi bozuk, bunun düzeltilmesi gerekir. Ancak, ülkemiz koşullarında aktüarya dengesinin düzelmesi bazı sektörlerde ya hiç emekli olunmamak gibi bir durumla karşılaşılacak (mevsimlik işçiler gibi) veya emekli olunca bile emekli maaşı almaya ömür yetmeyecek.

Ülke gerçeklerine göre bu hususun çok iyi analiz edilip, düzenlemelerin kademeli olarak yapılması amaçlanmalıdır. Ödenecek emekli maaşları kademeli tutulmalı, az da olsa sigortalının bir umudu olmalıdır.

TEMEL SORUN KAYITDIŞI İSTİHDAM

Ülke ekonomisinin önemli bir bölümünün kayıt dışı olması ve adeta bunun çeşitli politikalarla desteklenmesi kayıt dışı istihdamın yaygınlaşma zeminini hazırlamaktadır. Bugün ülkemizde yaklaşık dört buçuk milyon kayıt dışı istihdam olduğu tahmin edilmektedir. Bunun bir nedeni ülke ekonomisinin kayıt dışı yapısı ise diğer bir nedeni prim ödentilerinin işçi ve işveren payları olarak çok yüksek boyutlara ulaşmış olmasıdır. Bu kadar yüksek orantılı prim ödeme karşılığında emekli olunca verilen sefalet maaşı sisteme olan güvensizliği arttırarak kayıtdışılığı teşvik etmektedir.

Yapılması gereken, kayıt dışı istihdamı kayıt içine almaktır. Bu aktüaryal dengenin yeniden kurulmasının vazgeçilmez koşuludur. Bunun için yapılması gereken kayıtdışılığı teşvik eden politikalardan uzaklaşmaktan ibaret. Mutlaka işçi ve işveren prim oranlarının düşürülmesi ve tabanın genişletilmesi gerekmektedir.

SOSYAL GÜVENLİK "REFORMU" -Yorumlar

Serhat SALİHOĞLU
Genel-İş Sendikası
Genel Koordinatörü

SSK'NIN "PROBLEM"İ NE?

TBMM'ne gönderilen "Sosyal Güvenlik Reformu" yasa taslağını hazırlayan hükümetin temsilcileri ve onlar gibi düşünen çevreler, bu reform gerçekleşmezse Sosyal güvenlik sisteminin 5 yıla varmadan tümüyle batacağını ve emekli maaşlarının ödenemeyeceğini savundular.

Getirilen önerilerin içeriğine bakıldığında bu savununun gerisinde yatan yaklaşımın hem inandırıcı olmadığı hem de sığ olduğu söylenebilir.

Bir toplumun en büyük, en geniş, en etkili ve güçlü örgütü olan devleti yönetenlerin toplumun ezici çoğunluğunu ilgilendiren yani toplumsal olan alanlarda yapacakları veya yapmayı tasarladıkları değişimler konusunda öncelikle toplumu ikna etmeleri gerekir. Toplum ikna edilmeden, sadece yasa yapma gücüne dayanılarak yapılacak değişimlerin ters tepmesi ve daha büyük sorunlar yaratması kaçınılmazdır.

Değişim planlayan siyasetçinin, değişim konusundaki toplumsal tepkileri mutlaka değerlendirmesi; haklı tepkilerin ve düşüncelerin kendi düşüncesini etkilemesine açık olması gerekir. Çünkü, siyasetçi bilmelidir ki, kendisine verilen yetki tüm ulus adına ve çıkarına kullanılacak "geçici" bir yetkidir.

İktidar erkini kullanan siyasetçi, önemli bir toplumsal sorunu çözmeyi planlarken o sorunun nedenlerini çözümlemek, tarihini irdelemek zorundadır. Bunları önemsiz görerek ve atlayarak atılacak adımların sorunu çözmeyeceğini bilmek siyasetçi için bir akıl ve bilgi sorunudur.

Toplumu bilgi ve akıl ile yönetmeyen siyasetçiler hep toplumun başına dert açmışlardır. Tarih, bu gerçeğin örnekleri ile doludur.

Siyasetçi için bilimsel bakış açısı, toplumsal sorunların anahtarı olmalıdır. Bunun için siyasetçi, toplumsal bir soruna çözüm ararken neden-sonuç bağlantısını kurmalı ve toplumu ikna edecek bir çözüm için sorunu ortaya çıkaran nedenleri irdelemelidir. Bu yapılmadan, ortaya çıkan sonuçlara göre "moda" çözümlere yönelmek kolay gibi gelebilir ama; bu yaklaşımın toplumsal bedeli ağır olabilir.

Bunlardan hareketle sosyal güvenlik alanındaki "reform"u savunan siyaset adamlarını inandırıcı bulmadığım gibi yaklaşımlarının da sığ olduğunu düşünüyorum. Bir adım daha ileri giderek söyleyebilirim ki, "reform" savunucuları toplumu kandırmak ve yanıltmak için de uğraş veriyorlar. Bu saptamaları biraz açalım:

SSK'da Açık Var mıdır?

"Reform"un en önemli gerekçelerinden birisi SSK'nın artık bütçenin kaldıramayacağı düzeyde açık verdiği savıdır. Bu çerçevede, SSK'nın gelir ve giderleri arasındaki negatif fark sosyal güvenlik açığı olarak değerlendirilmektedir.

1996 yılına kadar devlet bütçesinden hiç pay almadan kendi yağıyla kavrulan SSK bu tarihten başlamak üzere çeşitli nedenlerden ötürü kendi bütçesinde açık vermeye başlamıştır. SSK'nın kendi bütçesinde verdiği bu açığı bir kamu açığı olarak değerlendirmek ve topluma böyle sunmak bir yanıltmacadır. Dünyanın her yerinde sosyal güvenlik sistemleri devlet bütçesinden desteklenmektedir. Hatta iktisadi güçlerini göz önüne alarak söylersek, devlet bütçelerinin en önemli harcama kalemlerinden birisi sosyal güvenlik harcamalarıdır.

Bu durumda, devlet bütçesinden sosyal güvenlik sisteminin en önemli kurumuna belirli oranda pay aktarmak bir sosyal devlet görevi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde bu ölçütü kullanırsak devlet ancak son birkaç yıldır sosyalleşmiştir de diyebiliriz.

Burada sorulması gereken soru şudur; Bütçeden SSK'ya ayrılan pay nedir, ne olmalıdır?

1998 ve 1999 yılları Bütçe Kanunları incelendiğinde görülecektir ki, aktarılan paylar aslında sunulduğu gibi devleti batma noktasına getirecek düzeyde de değildir.

1998 yılı Bütçe Kanunu'na göre gider bütçesi 14,749 katrilyon TL. gelir bütçesi 10,760 katrilyon TL'dir.

Bütçeden sosyal transferler için ayrılan pay 948 trilyon TL'dir. Sosyal transfer kaleminden SSK'ya 4792 sayılı Kanunun 19. maddesi gereği ayrılan pay ise 473 trilyon TL'dir.

Oranlayarak ifade edersek; 1998 yılında devlet giderlerinin sadece %6,4'ü sosyal transfer olarak ayrılmıştır. SSK'ya ayrılan pay ise giderlerin %3,2'sidir.

Aynı yıl devlet giderlerinin %40'ı borç ödemelerine ayrılmıştır. İç devlet borçlarının giderlere oranı ise %36'dır.

29 Haziran 1999'da kabul edilerek 30 Haziran 1999'da Resmi Gazete'de yayımlanan ve 01.01.1999'da yürürlüğe giren 1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu'na göre gider bütçesi 27,186 katrilyon TL, gelir bütçesi ise 17,950 katrilyon TL'dir.

Sosyal transferlerin tutarı 1,425 katrilyon TL, sosyal güvenlik ile ilgili ödemelerin tutarı ise 1,380 katrilyon TL'dir. SSK'ya ise 793 trilyon TL. transfer edilecektir.

Bu durumda devlet giderlerinin %5'i sosyal güvenlik harcamalarına ayrılmıştır. SSK'nın payı ise %2,9'dur.

1999 yılında borç ödemelerine 10,300 katrilyon TL. ayrılmıştır. Yani bütçenin %37,8'i borç ödemelerine gitmektedir. İç devlet borçlarının giderlere oranı ise %34,9'dur.

Yaklaşık %38'i bulan borç ödemelerine karşılık 1998'de %3,2 iken 1999'da %2,9'a düşen SSK transferinin devleti batma noktasına getirdiğini söylemek toplumu kandırmaktan başka nasıl yorumlanabilir?

1999 yılı içinde devlet bütçesine %2,9 "yük" bindirecek olan SSK kaç kişiye hizmet vermektedir?

1997 yılı SSK verilerine göre 62,8 milyon olan Türkiye nüfusunun 30,3 milyonuna SSK tarafından sosyal güvenlik hizmeti verilmektedir. Yani SSK, nüfusun %48,2'sine sosyal güvenlik hizmeti sunmaktadır.

Nüfusun neredeyse yarısına bugüne kadar kendi olanakları ile iyi kötü bir sosyal güvenlik

şemsiyesi olan SSK, devlet bütçesine 1999 yılında %2,9 "yük" getiriyor diye devleti yönetenlerce sanki Türkiye'yi kurtaracak formül bulunmuşçasına operasyon masasına yatırılmaktadır. Bunu toplumu kandırmaktan başka nasıl yorumlayabiliriz?

"Reform"u savunan siyasetçi tipi ve hükümet anlayışının özü itibariyle bugüne kadar SSK'nın başına musallat olan tipler ve anlayışlardan bir farkı bulunmamaktadır SSK birikimlerini dilediğince kullanabilen, mevzuatı siyasal çıkarlarına göre değiştirebilen siyasetçi tipi bugün yine karşımızdadır. Bu siyaset anlayışı hiçbir emeği ve katkısı olmadığı halde nüfusun yarısına hizmet veren bir sosyal güvenlik kuruluşunun kaderi ile oynama hakkını kendisinde görebilmekte, her türlü kandırmacaya başvurabilmektedir.

Bunca Israrın Nedeni Ne?

"Reform"u hazırlayanlar da savunanlar da SSK'nın bütçeye ne kadar "yük" bindirdiğini ve bu "yük" nedeniyle SSK'nın ve devletin batma noktasında bulunmadığını pekala bilmektedirler. Ama, emeklilik yaşının, hem de hiç taviz vermeden yükseltilmesi için verdikleri mücadeleyi neden bu denli gözükara yürüttüler? Bu sorunun yanıtını tek bir sözcük içinde verebiliriz: Özelleştirme. Biliyoruz ki, IMF ve onun yönlendirici ve yönetici güçleri olan gelişmiş kapitalist devletler ve çokuluslu şirketler uzunca bir süredir gözlerini kamu hizmetlerine dikmişlerdir. Bugüne kadar kamu eliyle yürütülen eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetleri, hiçbir insanın istese de vazgeçemeyeceği hizmetler olmaları nedeniyle, çokuluslu şirketlerin başlıca ilgi alanı içindedir. Bunlara, yine bugüne kadar kamu eliyle sunulan ve kamu kontrolünde bulunan su, elektrik ve gaz temini ve dağıtımı gibi hizmetleri de ekleyebiliriz.

Özelleştirme bağlamında sosyal güvenlik hizmetleri içinde en gözde olanları sağlık ve emeklilik sigortası hizmetleridir. Hükümetin "reform"unda her ikisi konusunda satır arası laflar edilmişti. Reformun militanlığını yapan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, SSK içinde sağlık hizmetlerinin diğer sigorta kollarından ayrılması ve emeklilik sigortası primlerinin SSK dışındaki kuruluşlar tarafından da toplanması gerekliliğinden bahsetmektedir.

Bugün, özelleştirme virüsünün bulaştığı SSK sağlık hizmetlerinden başka bu virüsün yaygınlaşabileceği diğer bir alanın da emeklilik primleri olduğu ortaya çıkmaktadır. Türkçesi emeklilik primlerinin özel sigorta şirketlerinde değerlendirilmesi olan bu plan, aslında emeklilik yaşının yükseltilmesinden de vahim bir tehlikedir. Çünkü, emeklilik yaşı şimdi yükseltilse bile, ileride yine bir yasa değişikliği ile "mezarda emeklilik" riski bertaraf edilebilir. Ama, emeklilik sigortasına özelleştirme virüsünün girmesi sosyal güvenliğin tamamen ortadan kalkmasının yolunu açacaktır.

Bunun nedeni ise gayet basittir. Çünkü, ortada bugünün parasıyla yaklaşık 2 katrilyon TL. düzeyinde emeklilik sigortası prim gelirleri vardır.

Bu sigorta dalının piyasaya açılması ile oluşacak sermaye, asıl göz dikilen kaynaktır. Bu sigortanın piyasaya açılabilmesi yani bu alanda özel şirketlerin varolabilmesi içinse reformcular, emeklilik yaşının ve prim ödeme gün sayılarının yükseltilmesini kaçınılmaz görmektedirler. Böylece, toplanan primlerin piyasaca değerlendirilebilmesinin yolları döşenmiş olmaktadır.

Bu bakımdan emeklilik yaşının yükseltilmesine karşı gelişen sendikal muhalefetin tezleri arasında bu tehlike arka sıralarda yer alsa bile, bilinmelidir ki, emeklilik yaşının yükseltilmesi hükümetin ısrarla ve kararlılıkla savunduğu sınırlarda özelleştirmecilerin işini büyük ölçüde kolaylaştıracaktır. Emeklilik yaşının ve prim ödeme gün sayılarının hükümet planının altına çektirilmesi ise belki özelleştirmecilerin iştahını bir nebze olsun kapatacaktır.

Bunun içindir ki, sosyal güvenlik "reformu"na karşı gösterilen sendikal ve sınıfsal tepki, aslında tarihsel bir öneme sahiptir.

SOSYAL GÜVENLİK "REFORMU" -Belgeler

TÜRK-İŞ

SOSYAL GÜVENLİK "REFORMU" TASLAĞI ÜZERİNE

[Ekonomik ve Sosyal Konsey'e Sunulan Rapor, 01.07.1999]

BAŞLANGIÇ TESPİTLERİ: TÜRKİYE GERÇEKLERİNDEN KOPUK BİR "REFORM" TASLAĞI

❖ **Gerçek reformun anlamı**

(1) Türkiye'de sosyal güvenlik sisteminin krizde olduğu doğrudur. Ancak bunun sanayileşmiş Batı ülkelerindeki krizle bir benzerliği yoktur. Batı'da aşırı hizmet yükünün doğurduğu bir finansman krizi varken, Türkiye'de sistem yetersiz hizmet üretirken krize düşürülmüştür.

Sosyal güvenlik harcamalarının milli gelir içindeki payı Batı'da yüzde 20-38 arasında değişirken, en gelişmiş Avrupa ülkelerinde yüzde 30'u aşarken, Türkiye'de yüzde 6 dolayındadır.

Bu nedenle, Türkiye'de hizmet arzını arttırmayı hedeflemeyen bir düzenlemeye reform denilmesi mümkün değildir.

(2) Sağlık harcamalarında kamunun sahip olduğu pay da Türkiye'de daha düşüktür. OECD ülkeleri ortalamasına göre, kamu sağlık harcamalarının toplam sağlık harcamaları içindeki payı yüzde 72 iken, Türkiye'de yüzde 62'dir. Bu oran İngiltere için yüzde 84, İsveç için yüzde 86'dır.

(3) Bu göstergeler genelde ekonomik ve toplumsal geriliğin, özelde ise sosyal devlet kavramının geriliğinin göstergeleridir. Böyle bir tabloda hiç kimsenin özelleştirmeyi, kişisel emeklilik programlarını, özel sağlık sigortalarını kurtarıcı çözümler olarak göstermeye hakkı yoktur.

Kamu ve özel toplamı olarak sağlık sektöründeki istihdamın toplam istihdam içindeki payı, OECD ülkelerinde ortalama yüzde 5.2, İsveç'te yüzde 9.9'dur. Türkiye'de ise yüzde 0.9'dur. Yani yüzde 1'in dahi altındadır.

❖ **Türkiye'de sistemi krize sokan gerçek nedenler**

(1) İşgücü piyasasına yeni girişler son 10 yıldır iyiden iyiye kavranamaz duruma gelmiştir. 4.5 milyonu bulan kayıtdışı istihdam giderek kayıtlı istihdam düzeyine yaklaşmıştır. Taşeron uygulamasının da büyüttüğü kayıtdışı ekonomiyle yeterince mücadele edilmemiş, ILO normları yaşama geçirilmemiş, bu nedenle prim girişleri donmuş, aktif/pasif dengesi bozulmuştur.

(2) Kayıtlı çalışanların dörtte birine ulaşan önemli bir bölümünün asgari ücret düzeyinden beyan edilmesinin önüne geçilememiş, düşük ücret ve kısa süreli çalışma gösterme uygulamalarının önüne geçilememiş, prim tabanı giderlere paralel olarak genişletilememiştir.

(3) Sistemin sosyal fonları çok uzun dönemler boyunca negatif reel faizlerle devlet tahvillerine ve kamu bankalarına yatırılmaya zorlanarak, sigortalılardan devlete gelir transferi yapılmıştır. Sadece SSK için 1965-1993 döneminde bu şekilde el konulan fonların tutarı 20 milyar doları bulmaktadır. Sistemin aktüryal dengesinin gözetilememesinin birinci sorumlusu siyasi karar alıcılardır.

(4) Hükümetler sistemin sosyal fonlarına düşük maliyetli kamu finansman kaynağı olarak el koyarlarken, sistemin finansmanına devletin üçüncü bir taraf olarak düzenli katkı yapmasını öngörmemişlerdir. Son taslak da bunu öngörmemektedir. Oysa, bu boyutu taşımayan hiçbir tasarı "reform" olarak adlandırılamaz.

(5) Alacakların takibinde yeterli başarı gösterilememiş, gecikme faizleri çoğunlukla piyasa faizlerinin altında tutulmuş, af ve uzlaşma uygulamalarıyla kamu otoritesi zaafa uğratılmış, üye yükümlülüğünü yerine getirmeyen kesimlere özel yasalarla haklar verilmiştir.

(6) Borçlanma yöntemiyle sisteme sürekli karşılıksız yeni yükler getirilmiştir. SSK'da isteğe bağlı sigortalı sayısı, toplam sigortalı sayısının yüzde 25'ine ulaşmıştır. Sosyal yardım zammı prim karşılığı olmadan yapılmış, daha sonra ise sadece kamu kurumlarına ve yarı-kamusal kuruluşlara yansıtılarak hem sınırlı tutulmuş hem de özel işvereni koruyarak piyasada rekabet ilişkileri zedelenmiştir.

(7) SSK üzerinde sağlık sigortası bakımından tarım sigortalıları, topluluk sigortasından yararlananlar, isteğe bağlı sigortalıların emeklileri ve Bağ-Kur kapsamındakilerin yükleri büyümüş, buna karşılık ya hiç prim alınmamış yada hastalık sigortası primi çok yetersiz düzeyde tahsil edilebilmiştir.

(8) Müflis duruma düşen bankaların özel sandıklarının tüm yükü SSK'ya bindirilmiştir.

(9) Sosyal güvenlik kurumlarının ilaç, tıbbi araç-gereç tekellerince ve son olarak özel hastanelerce sömürülmesine seyirci kalınmış, hatta bu mekanizma teşvik edilmiştir; reform adı altında daha da teşvik edilmek istendiği anlaşılmaktadır.

(10) Emeklilik yaş sınırları ülkenin ve işgücü piyasasının gerçeklerine uygun olarak düzenlenememiş; bu durum yaşlılık aylıklarının düşüklüğü, iş güvencesizliği gibi nedenlerle birleşerek emeklilik sonrası çalışmaları teşvik etmiş, böylece genç işgücü istihdamından sağlanabilecek prim tahsilatı da olumsuz etkilenmiştir.

(11) Sosyal güvenlik kurumlarının yönetiminde sigortalıların yeterli ağırlıkla temsil edilmelerine olanak tanınmamış, liyakata göre personel istihdamı ilkesi tam uygulanamamış, profesyonel yönetim ve kurum çıkarlarının önceliği anlayışı hakim kılınamamıştır.

(12) Bütün bunların sonucunda kurumların sunduğu hizmetlerin niteliği önemli ölçüde aşındırılmıştır. Hastalık ve yaşlılık sigortalarının yetersiz düzeyi, işsizlik ve aile yardımı türü sigortaların yokluğu sisteme katılımın cazibesini azaltmış, sistem dışında kalmayı/kayıtdışılığı özendirir olmuştur. Politik sorumluların yarattığı bu zaafları şimdi iktidarların sistemi kötülemek ve özel sigortacılığı teşvik etmek için kullanmaları içtenlikli bir tutum değildir.

"Sosyal güvenlik reformu" başlığı altında sunulan taslak, sosyal güvenlik sistemi içinde kalmayı caydırıcı düzenlemeler getirmekte; bu biçimiyle sistem dışına kaçışları ve özel sigortacılığı teşvik edici özellikler taşımaktadır. Bu bakımdan sistemin krizini büyütücü yeni bir etken olarak çalışabilecektir.

❖ Konunun çarpıtılmasından kaynaklanan anlaşmazlıklar

(1) Mevcut sistemin 38-43 yaş sınırlarında emeklilik olanağı verdiğini fazlaca öne çıkarmak, gerçek durumu çarpıtmaktadır. 44 yaş ve altında emekli olanların toplama oranı yüzde 7 civarındadır. Oysa, 55 yaş ve üzerinde emekli olanların toplama oranı yüzde 56'yı bulmaktadır. Hatta 65 yaşın üzerinde emekli olanlar bile yüzde 20 düzeyindedir. Türkiye'de fiili ortalama emeklilik yaşı kadınlarda 49, erkeklerde

51'dir.

(2) Emeklilik yaşı için bir tavan konulması 1996 yılında Refahyol Hükümeti döneminde Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun da onayıyla kabul edilmiş ve 50-55 yaş sınırlarını getiren tasarı Meclis gündemine alınmıştır. Bu tasarı 55. Hükümetin, Çalışma Bakanı tarafından da değiştirilmeden yasalaştırılmak istenmiş ancak başarılamamıştır. Eğer bu tasarıyı çalışanlar aleyhine değiştirme çabaları olmasaydı, hiç olmazsa 3 yıldır Türkiye'de ülke koşullarına fevkalade uyumlu 50-55 yaş sınırları yürürlükte olurdu.

(3) Gerçekler böyleyken, 38-43 yaşları fazla bir ağırlığa sahipmiş gibi açıklamalar yapmak, en zayıf görülen halkadan saldırıya geçmek, bugün hiçbir samimiyete sahip değildir. Ne yazık ki medyanın bir bölümü de bu kampanyaya katılmıştır. "Biz Almanya'dan daha mı zenginiz?"; "Kişi başına gelirin 20 bin dolar olduğu Almanya'da emeklilik yaşı 65; 3 bin 200 dolar olan Türkiye'de 43"; "Ya sosyal güvenlik sorunu çözülecek, ya ekonomi batacak"; "Bu kadar erken emeklilik yaşı dünyada görülmemiş şey" türünden sekiz sütuna manşet sansasyonel haberler veya demeçler ne yazık ki bugünlerde kamuoyunu yanlış yönlendirme girişimleri olarak eksik olmuyor.

(4) Bütçeden sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan transfer rakamları Emekli Sandığı'na devletin işveren primi olarak ödediklerini de içermektedir. Bu transferlerin yaklaşık dörtte birini oluşturan bu prim katkılarının etkisini düzeltici rakam sunmamak, bilinçli bir çarpıtma arayışına dönüşebilmektedir.

TÜRK-İŞ, politik sorumluların her türlü eksik, taraflı, dayanaksız ve spekülatif sunuşu veya bakış açısını düzeltici bir tutum içinde olmalarını görmek istemektedir.

TASLAĞIN EMEKLİLİK KOŞULLARINI AĞIRLAŞTIRMASINA TEMEL İTİRAZ NOKTALARIMIZ

TÜRK-İŞ'in "reform" olarak sunulan taslağın özellikle emeklilik süresini uzatan düzenlemelerine itirazları 10 temel noktada toplanabilir:

(1) Türkiye'deki nüfus yapısının özellikleri göz önüne alınmamıştır.

(2) İşgücü piyasasının dinamikleri, çocuk çalışanların yüksek oranı dikkate alınmamış, kayıtdışılığı caydırıcı yeterli düzenleme öngörülmemiştir.

(3) Erken emekliliğin işverenlerin tercihlerinden kaynaklanan nedenleri görmezden gelinmiştir.

(4) Çalışma koşullarının ağırlığı ve istikrarsızlığı hesaba katılmamış ve prim ödeme gün sayısı aşırı arttırılmıştır.

(5) Sistemin erken emekliliğe zorlayan özellikleri (işgüvensizliği, kıdem tazminatı hakkının iğretiliği, zorunlu tasarrufun ancak emeklilikte ödenmesi, vb.) üzerine önlem getirilmemiştir.

(6) İşsizlik sigortası ve aile yardımı gibi sigorta türlerinin eksikliğinin yarattığı çarpılmalar yok sayılmış ve düzeltici önlem getirilmemiştir.

(7) Yaşlılık aylıklarını iyileştirecek ve böylece düşük aylıkların emeklilik sonrası çalışmayı özendirici etkisini giderecek önlem öngörmek yerine, emeklilik aylığı hesaplama yöntemi mevcut sigortalıların emeklilik aylığı düzeyini daha da aşağıya çekecek, hak kayıpları ve teknik yetersizlik gibi ek sorunlar doğuracak şekilde değiştirilmiştir.

(8) Halen çalışan sigortalıların yeni yaş sınırlarına uyumunu sağlayan geçiş süreleri kabul edilemez derecede yüksek hak kayıplarına yol açacak şekilde düzenlenmiştir.

(9) Emeklilik yaş ve sürelerine ilişkin düzenlemelerin sosyal güvenlik sisteminin mali açmazlarına orta dönemde bir çözüm olmayacağı gerçeğinden yola çıkarak devletin üçüncü bir taraf olarak yasal katkı yapması öngörülmemiştir.

(10) Hizmet kalitesi düşük olan sistemde sigortalıların protez vb. iyileştirme araçlarının be-

dellerine iştiraki için yeni yükler getirilmiş, sistemden uzaklaştırıcı ve özel sigorta ve paralı hizmet sunumunu teşvik edici öğeler hakim kılınmıştır.

❖ **Nüfus yapımızın özellikleri dikkate alınmamıştır.**

Birincisi, ortalama yaşam süresinin Türkiye'de hala AB ülkelerinin ortalama 8-10 yaş gerisinde olduğu dikkate alınmak zorundadır. Bu durumda da karşımıza 60-65 yerine 50-55 çıkar. Kaldı ki, Avrupa'da sendikaların savunduğu *"pozitif esneklik"* kavramı içinde haftalık işgücü saatlerinin düşürülmesi talebi yanında emeklilik yaşının aşağıya çekilmesi talebi de güçlü bir yankı bulmaktadır.

Farklılık sadece yaşam süresiyle sınırlı değildir. *Nüfusun yaş piramidi* bakımından da sanayileşmiş ülkeler ile Türkiye arasında 21. yüzyıl ortalarına kadar kapanamayacak bir açıklık söz konusudur. Konuyu Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (ITN/ECE) raporlarından yararlanarak biraz daha açmak mümkündür.

Türkiye'de nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı ancak 2030 yılında 1960'ların Avrupasına benzemeye başlayacaktır. Arada yarım yüzyıldan fazla bir zaman farkı vardır. Türkiye'de bugün nüfusun ancak yüzde 5.7'si 65 yaşın üzerinde bulunurken, bu oran Avrupa'da yüzde 15'e yaklaşmaktadır. 2030 yılında Türkiye'de 65 yaşın üzerindekiler toplam nüfusun sadece yüzde 10.9'unu oluşturabilecektir. Oysa Avrupa'da bu orana 1960'ların ortalarında varılmış olup 2030 yılında nüfusun yaklaşık dörtte birinin 65 yaşın üzerindeki yaşlılar grubunda toplanması beklenmektedir.

Avrupa'da 30 yıl sonra 75 yaşın üzerinde yaşayacak nüfus grubu dahi Türkiye'de 65 yaş üzerindeki nüfus büyüklüğüne eşit olacaktır. Yaşama süresi bakımından arada tam 10 yıllık bir ortalama fark bulunmaktadır. Hatta İtalya'da 75 yaşın üzerindekiler 30 yıl sonra toplam nüfusun yüzde 13.4'üne ulaşacaktır. Buna rağmen İtalya'da emeklilik yaşı kadınlar için 55, erkekler için 60'tır. Türkiye'de bu yaş sınırlarının dahi üzerinde rakamlar teklif edilmesi ciddi bir öneri olarak kabul edilemez.

Eğer ortalama yaşam süreleri arasında 10 yıl fark varsa Türkiye'de bu farkın emeklilik yaşına da yansıtılması şarttır. Türkiye'de bugün fiili emeklilik yaşının 49-51 olduğu hesaba katılırsa, 1996 yılında sosyal tarafların mutabık kaldıkları 50-55 yaş sınırları kabul edilmesi durumunda fiili ortalamaların 53-58'den aşağıda olmayacağı kolayca anlaşılabilir. Bu sınırlar Türkiye koşullarında fazlasıyla yeterlidir ve işgücü piyasamızın koşullarına da daha uygundur.

❖ **İşgücü piyasasının özellikleri dikkate alınmamıştır.**

(1) Türkiye'de çalışma yaşamına başlama yaşı çok düşüktür. İşgücümüzün yüzde 18'i 19 yaşın altındaki çocuklardan oluşmaktadır. Türkiye, çocuk çalışanların oranı bakımından Afrika ülkelerinden bile geridedir. Gelişmiş ülkelerde zorunlu eğitim en az 11 yıl olup, ayrıca mesleki eğitim verilir. Çocuk yaşta işe başlayanlara "62 yaşında emekli ol" denilirse onların çalışma süreleri 40 yıla kadar uzatılmış olacak, böylece sosyal güvenlik sistemine girişi caydırılmış yani kayıtdışılık teşvik edilmiş olacaktır. Çocukluğunu yaşamayan insanların emekliliğini dahi yaşayamamalarına götürecek bir düzenlemenin bu kadar kolay önerilmemesi gerekirdi.

(2) Sanayileşmiş ülkelerdeki emeklilik yaşı sınırlarını esnemez eşikler olarak da görmemek gerekir. Bu ülkelerde daha düşük aylık bağlama oranlarına bağlı olarak daha erken yaşlarda emekli olma olanağı bulunmaktadır. Daha düşük oranlardan bağlanan aylıkların dahi Türkiye ortalamalarının çok üzerinde bir yaşam standardı sağlayabildiği, eğer nesnel bir karşılaştırma yapılmak isteniyorsa, gözardı edilmemelidir.

(3) Türkiye'de asıl sorun işgücüne katılmak üzere emek arzeden gençlere iş bulunmasıdır. Bu nedenle, emeklilik yaşı düzenlenirken gözetilmesi gereken denge şudur: *Emeklileri yeniden iş talep etmeye yönlendirmeyecek, dolayısıyla gençlerin iş bulmalarını olumsuz etkilemeyecek kadar yüksek; gelişmiş ülke insanından daha kısa süreli olmayacak bir emeklilik yaşamını garanti edecek kadar düşük.* 50-55 yaş sınırları bu açıdan da uygundur. Çünkü, emeklilik sonrası yeni bir iş peşinde koşanlar genellikle erkekler olduğuna göre, bu kesim için asgari 55 yaş sınırı (ki bunun fiili ortalamaya yansıması en az 58 olacaktır), ikinci iş bulma umudunu ciddi ölçüde azaltacak bir sınıra karşılık gelmektedir. Buna karşılık, yasal sınırın 60 veya 62'ye taşınması durumunda, emeklilik için gerekli koşulların hiçbir zaman doldurulamaması riskinin büyümesi yanında, genç işgücüyle rekabet eden önemli bir faal nüfusun sistemde tutulmasına yani genç işsizliğin büyümesine yol açacaktır.

(4) Kaldı ki, Türkiye'de faal nüfusun hala yüzde 40'ı aşan bir bölümünün tarımda istihdam ediliyor olması, önümüzdeki 30 yıl içinde sürdürülebilir gibi gözükmemektedir. Kırsal göçün önümüzdeki onyıllarda hızlanması özellikle kırsal kökenli gençlere ve orta yaşlılara kentsel alanlarda büyük istihdam kapasitelerinin yaratılmasını zorunlu kılmaktadır. Ancak emeklilik yaşını 62'ye çıkaran bir Türkiye'de bu konudaki olanaklar da kısıtlanmış olacaktır. Türkiye gelişmiş ülkelerin 19. yüzyılda veya 20. yüzyıl başında tamamladığı kırsal göç sürecini henüz tamamlamamış olduğu için, taslağı oluşturanlar yanlış örneklere bakmaktadırlar.

(5) Genç işsizliğin artışı ve gelir dağılımın bozulmasının en yakın sonucunun toplumsal huzursuzluğun büyümesi olacağı ve bunun bedelinin çok daha yüksek olacağı hatırdan çıkarılmamalıdır. Şunu da unutmamak gerekir ki, İtalya ve Almanya'da yüzyıl başındaki otoriter yönelişler işsizlik ve gelir dağılımı bozulmaları üzerinde yükselmiş, II. Dünya Savaşı sonrasının Avrupasında yüksek sosyal güvenlik standartları bu acı deneyimlerden de ders alınarak oluşturulmuştur.

❖ **Erken emeklilik talebi sadece çalışandan gelmemektedir.**

Emeklilik talep etme hakkı hukuken elde edildikten sonra emeklilik zamanının tayini artık sadece çalışanın takdirine kalmamaktadır. Türkiye'de işvereninin de, özel veya kamu işvereni ayırımı olmaksızın, belirli yaşlardan itibaren çalışanları emekliliğe zorladıkları bilinmektedir. Daha uygun koşullarda genç işgücü istihdamının baskısı sürdükçe Türkiye'de sanayileşmiş ülkelerdekinden farklı bir istihdam yapısının olacağını veri almak zorunludur. Avrupa'da 60 yaşlarında olup da hizmet sektöründe (otel veya lokantalarda, bankalarda, vb. yerlerde) karşınıza çıkan çok sayıda çalışan vardır da acaba Türkiye'de niye yoktur? Bu yaşlarda çalışma yasağı olmadığını bildiğimize göre, acaba sorunun bir yönü de işgücü piyasasının talep cephesinden yani işgücü talebinin özelliklerinden kaynaklanıyor değil midir? Nitekim, Türkiye'de ortalama emeklilik yaşının 50 civarında olması sadece çalışanın tercihi olmayıp, ucuz ve genç işgücünü tercih eden, kıdem tazminatı yükünden kurtulmak için işçi devir daimini arttıran işverenin talepleri doğrultusunda da oluşmaktadır. Ek olarak, kamu kesiminde de çeşitli nedenlerle erken emeklilik programlarının uygulandığı, böylece çalışanların arzusu hilafına erken emekliliğin teşvik edildiği dönemler sıkça yaşanmıştır. Şimdi hükümet edenlerin bunları yok sayarak çalışan kesime erken yaşta emeklilik konusunda yüklenmeleri adil olabilir mi?

❖ **Prim ödeme gün sayısı ve çalışma süresi aşırı arttırılmaktadır.**

Emeklilik yaşının yükseltilmesi yönündeki çabalara, asgari prim ödeme gün sayısında yüzde 116'ya varan bir artışın eşlik etmesi, erkekler için bu sürenin 5000 günden 10.800 güne çıkarılması ve böylece asgari çalışma süresinin 30 yıla yükseltilmesi söz konusu edilmektedir. İşte, emeklilik yaşının yükseltilmesini Türkiye koşullarında çok daha dayanılmaz kılacak ve "mezarda emeklilik" sloganını haklı çıkaracak olan budur. Buna bir de mevsimlik işçiler gibi düzenli çalışma olanağı bulamayanların emeklilik haklarına hiçbir zaman ulaşamamaları eklenirse Türkiye'nin özel koşulları daha iyi kavranabilir. Demek ki *emeklilik yaşındaki artışı tek başına değil, prim ödeme gün sayısına getirilecek artışla birlikte değerlendirmek gereklidir.* Buna

bağlı temel bir soru da şu olmaktadır:

Türkiye koşullarında 55 yaşında işsiz kalıp da iş bulma umudunu koruyan kaç kişi bulunabilecektir?

Kaldı ki, gelişmiş ülkelerde çalışma koşullarının, çalışma güvenliğinin, iş istikrarının bizdekinden çok daha yüksek, iş kazası ve hastalıklarının çok daha düşük, işe başlama yaşının ortalama daha yüksek; bunlara karşılık çalışma zamanı dışındaki yaşam kalitesinin de çok daha yüksek olmak bakımından çalışanın daha az yıpratıcı bir yaşam sürmesi de gözönüne alınmak zorundadır. Bu açılardan bakıldığında da, çalışma süresinin uzunluğu çok abartılı olmakta, Türkiye gerçekleriyle asla bağdaşmamaktadır.

❖ **Sistemin içinde yeralan erken emekliliğe zorlayıcı unsurlar düzeltilmemiştir.**

(1) İşçi açısından kazanılmış emeklilik hakkının çok fazla gecikilmeden kullanılmasını özendiren bir işgüvensizliği yaşanmaktadır. İşçinin bir tür emekli ikramiyesini oluşturan kıdem tazminatı hakkının adeta pamuk ipliğine bağlı olarak elinden uçup gidebilmesine yönelik hükümler bunun temel bir nedenini oluşturmaktadır. Bu kadar temel hakların "üç gün mazeretsiz işe gelmeme" gibi nedenlerle gasp edilebiliyor olması, işçiyi fırsat bulur bulmaz güvenli bir liman arayışına yöneltmektedir.

(2) Öte yandan "zorunlu tasarruf" gibi kesintilerin topluca geriye alınarak sistemden çıkabilme olanağının sadece emeklilik halinde elde edilebiliyor olması ve üstelik bu hakkın dahi her an yeni bir düzenlemeyle çalışan açısından kaybedilmesi olasılığının bulunması da (devlete bu konularda beslenen haklı güvensizlikle birleşince) emekliliğe özendiren bir etken olmaktadır. Demek ki, emekliliğe özendiren unsurlar bizzat sistemin içinde yer almaktadır.

❖ **İşsizlik sigortası sisteme dahil edilmemiştir.**

İşsizlik sigortası ve aile/çocuk yardımı gibi sosyal sigorta türlerinin mevcut olmadığı Türkiye'de emeklilik yaşının uzatılmasının ek toplumsal sorunları olacaktır. Gelişmiş ülkelerle karşılaştırma yapanlar biraz daha nesnel olmak için bunları da gözönüne almak zorundadırlar. 55 yaşında işsiz kalıp da yeni iş bulmakta güçlük çeken, dolayısıyla taslağa göre son yedi (!) yılını tamamlamak isteyen bir işçi işsiz kalması durumunda hangi sosyal sigorta katkısıyla ayakta durabilecek ve ne şekilde asgari prim süresini doldurabilecektir?

İşsizlik sigortasının emeklilik yaşının uzatılmasının kaçınılmaz bir tamamlayıcısı olduğunun yasa taslağınıhazırlayanlarında farkında olduğu, bu nedenle kamuoyuna ve TÜRK-İŞ'e sunulan ilk taslağın bu konudaki düzenlemeyi de içermesinden anlaşılmaktadır. Ancak taslağın son biçiminde işsizlik sigortasına yönelik düzenlemenin metinden çıkarılmış olması, "reform" adıyla yola çıkanların ciddiyetini gölgelemektedir.

❖ **Emeklilik aylıklarının düşüklüğüne çözüm getirilmemiştir.**

(1) Mevcut sistemde emeklilerin yaşlılık aylıkları çok düşük düzeylerdedir. Dört kişilik bir ailenin aylık asgari gıda harcaması tutarı Haziran 1999 itibariyle 97 milyonu, yoksulluk düzeyi de denilen aylık asgari geçim sınırı 295 milyon lirayı aşarken, asgari ve azami emeklilik aylıklarının kurumlara göre dağılımı şöyledir:

	Asgari	Azami
SSK	70 milyon	132 milyon
Bağ-Kur	38 milyon	154 milyon
Emekli Sandığı	95 milyon	324 milyon

SSK'da ortalama yaşlılık aylığı 100 milyon lira iken, yoksulluk sınırı 300 milyon lira civarındadır. Bu koşullarda, insanların yaşamak için ikinci bir iş aramalarına engel olmaya hakkımız olabilir mi? Özellikle işgüvencesi yeterli olmayan bazı ücretlilerin henüz elleri iş tutarken emeklilik talebini gündeme getirmelerini; böylece ikinci bir iş bulmak veya serbest iş kurmak bakımından vaktin çok geç olmamasını gözetmelerini yadırgamamak gerekmektedir. Dolayısıyla, emeklilik sonrası çalışma olanakları daraltılmak isteniyorsa, bunun tek koşulunu emeklilik yaşının uzatılmasında görmek doğru değildir; bu niyetin, insanca yaşamaya elverişli emekli aylıklarıyla desteklenmesi gerekir. Yaşlılık aylığı asgari geçim düzeyine yaklaştırılmadan, emeklilik yaşının 50 sınırının üzerine çıkarılması dahi tartışma konusu yapılmamalıdır.

(2) Ancak, tam tersine, tasarıda yer alan geçici madde 82 ile, sistem içindeki sigortalıların dahi emeklilik aylığı hesaplamalarında hak kaybına yol açacak yeni düzenlemeler öngörülmüştür. Çalışanlar çalışma yaşamına mevcut sistemin koşullarını veri kabul ederek girmekte, yani devletin oluşturduğu kurallarla bir nevi görünmez akit yapmış olmaktadırlar. İşveren kesimiyle yaptıkları iş sözleşmeleri de bu düzenlemeler çerçevesinde yapılmaktadır. Devletin, koyduğu kuralları hak kaybına neden olacak biçimde köklü değişikliklere uğratması sadece kişisel mağduriyetlere yol açmaz, aynı zamanda devletin güvenilirliğine de darbe vurur. Türkiye'de devletin aşındırılan güvenilirliğinin aşındırılmaması, özellikle bu süreçte çok dikkat edilmesi gereken bir husustur.

❖ **Çalışan sigortalılar için öngörülen uyum süreleri aşırı adaletsizdir.**

Aynı konunun uzantısında olan husus, çalışan sigortalıların yeni yaş ve prim ödeme günü koşullarına uyumunu sağlayacak geçiş hükümlerinin önemli hak kayıplarına yol açacak biçimde düzenlenmiş olmasıdır. Yeni işe başlayacaklar için emeklilik yaş sınırlarının belirlenmesinden daha önemlisi halihazırda çalışan sigortalılar için öngörülecek geçiş dönemi emeklilik yaş sınırlarıdır. TÜRK-İŞ camiasının ve tüm çalışanların bu konuda çok daha fazla duyarlı olacakları açıktır. Bu konuda 1996 yılında sosyal tarafların mutabakatıyla hazırlanıp Meclis'e sevk edilmiş bulunan tasarıdaki uyum sürelerinin kabul edilmesi doğru olacaktır. Çalışanlar müktesep haklarından çok fazla ödün vermeye zorlanmamalıdırlar. Çünkü her kayıtlı çalışan, mevcut emeklilik sistemini veri alarak çalışma yaşamına başlama kararını vermektedir. Bununla fazla oynanması durumunda, oluşacak haksızlıklara karşı tepkilerin büyümesi önlenemeyecektir.

❖ **Çalışma sürelerinin uzaması sistemin mali açmazını çözmemektedir.**

Bütün bunların ötesinde, emeklilik yaşı Avrupa düzeyine dahi getirilse, bugün bütçenin uğratıldığı tahribata önümüzdeki 5-10 yıl boyunca asla çare bulunamayacak, hatta Bakanlık raporunda da görüldüğü gibi 2030 yılında dahi sistem açık vermeye devam edecektir. Konsolide bütçenin açıklarının büyümesi ise, sanıldığı ve iddia edildiği gibi popülist politikalar tarafından başlatılmamıştır. Türkiye'de bütçenin bir faiz transferi bütçesine dönüştürülmesi 1984'ten itibaren başlatılmıştır. Ancak iç ve dış borçlanmanın 1984 sonrasında tırmandırılmasında sosyal güvenlik sorunları hiçbir ateşleyici rol oynamamıştır. Şöyle: 1980'lerin sonuna kadar tarımsal destekleme çok daraltılmış ve bu arada sosyal güvenlik sistemi ancak 1992'den itibaren küçük açıklar vermeye başlamıştır (açıkların büyümesi 1995'ten sonradır; ama kuşkusuz yılların birikiminin sonucudur). Buna rağmen bütçenin faiz ödemeleri ve buna bağlı olarak bütçe açıkları 1990'lar sonrasında değil 1984'den itibaren çığ gibi büyümeye başlamıştır. Bütçe açıklarının temel nedeni, vergi almak yerine borç almayı tercih eden politikalardır. 1991 sonrasında bu politikalar ne yazık ki devam ettirilmiştir. Ama sadece devam ettirilmiştir, başlatılmamıştır.

1999 yılının ilk beş ayına bakıldığında faiz ödemelerinin bütçenin yüzde 42.3'ünü kapladığı, buna karşılık sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan transferlerin bütçe giderlerine oranının yüzde 10.7 düzeyinde bulunduğu görülecektir. Faiz ödemelerinin sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan transferlerin 4 katını bulması, yapılabilecek ilk saptamadır. Ancak bunun ötesinde iki saptama daha yapılmalıdır:

İlk saptama, Emekli Sandığı'na yapılan trans-

ferlerin yarısından fazlasının, devletin bu kuruluşun üyelerine bir işveren olarak ödediği primlerden oluşmakta oluşudur. Bunun açık kapamakla bir ilgisi yoktur. 1980'li yıllar boyunca, yani Emekli Sandığı'nın açık vermediği dönemler boyunca, bütçenin ortalama yüzde 4'lük bir bölümü Emekli Sandığı'na devletin işveren prim payı olarak transfer edilmiştir; bundan sonra da edilmeye devam edilecektir. Olayı abartmak isteyenlerin bir çarpıtmaya başvurarak bunu da sosyal güvenlik açıkları arasında göstermesi engellenmelidir. Gerçekte bütçeden sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan açık kapamaya yönelik transfer 1998 yılında bütçenin yüzde 10'unu değil yüzde7'lik bir bölümünü temsil etmiştir.

İkinci saptama şudur: Meclis'teki kanun tasarısı olsun, yerine hazırlanabilecek yeni bir tasarı olsun, mutlaka devletin üçüncü bir taraf olarak tüm sosyal güvenlik kuruluşlarına prim katkısında bulunmasını öngörmek zorundadır. AB ülkelerinde sosyal güvenlik kuruluşlarının gelirlerinin yüzde 30'luk bir bölümü devletin yasal zorunluluğa bağlanmış sistematik katkılarından gelmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de de bu yönde bir düzenleme getirilmesi zorunludur. Böyle bir düzenleme yapılsaydı, artık devletin açık kapamaya yönelik "bağış"larından değil, yasa gereği katkılarından söz edilebilecektir.

Kaldı ki, çok uzun vadeli bir karşılaştırma yapıldığında, kimin kime bağış yaptığı, kimin kimden alacaklı olduğu konusunda şaşırtıcı sonuçlar ortaya çıkabilecektir. SSK'nın kendi hesaplamalarına bakılırsa, SSK'nın fonlarının 1965-1993 arasındaki dönemde ucuz kaynak olarak kullanılmasından dolayı devletin SSK'ya borcu 20 milyar doları bulmaktadır. İşte bu nedenlerledir ki, Türkiye'de milli gelire oranla yüzde 6 dolayında bir sosyal güvenlik harcaması yapılırken sistem krize girebilmiştir.

- **Sosyal sigortayı gözden düşürücü düzenlemeler getirilmektedir.**

Sosyal güvenliğin gerek hastalık gerekse yaşlılık konusundaki hizmetlerinin gözden düşürülmesi, bu hizmetlere erişilmesinin giderek zorlaştırılması, sağlık ve yaşlılık sigortalarının birbirinden ayrılması, bir bütünün parçalarıdır. Hizmetin nicelik ve niteliğinin esasen düşük olduğu sistemde sigortalıların protez vb. iyileştirme araçlarının bedellerine iştirak etmeleri bakımından yeni yükler getirilmesi, paralı hizmet sunumu anlayışının yaygınlaştırılması, sosyal güvenliğin cazibesini azaltıcı özellikler taşımaktadır. Reformun ikinci aşaması olarak sunulan proje, en temel sosyal haklarda özelleştirme ve ticarileşmenin yeni mevziler kazanmasına yöneliktir. TÜRK-İŞ, sosyal devletin sadece korunması değil, aynı zamanda geliştirilmesi mücadelesinin içindedir. Gelişmiş ülkelere özenenlere tavsiyemiz, oradaki sosyal devlet anlayışının tüm unsurlarını birlikte değerlendirmeleridir. Aksi taktirde, sosyal sigorta sisteminin adından başka herhangi bir sosyal yönü kalmayabilecektir.

SONUÇ

Türkiye'de sosyal güvenlik fonlarının yağmalanması, uzun vadeli politika geliştirmede zamanında adım atılmaması ve kayıtdışı istihdamın çığ gibi büyümesine kayıtsız kalınması hatta desteklenmesi gibi çarpık özellikler sorun yumağının ana öğeleri olarak göze çarpmaktadır.

Kayıtdışılığı dizginlemeyen hiçbir önlemin Türkiye'deki sosyal güvenlik sorununun büyümesine engel olamayacağı açıktır. Aynı şekilde, bütçeyi faiz baskısından derhal kurtarmayacak hiçbir düzenleme yapısal reform anlamına gelmeyecek ve Türkiye'nin bağımsızlığı üzerine çöken karabulutları dağıtmaya muktedir olmayacaktır.

Ekonominin kısa vadeli sıkışıklıklarını aşabilmek için Türkiye'nin koşullarına uymayan bir takım dayatmalarla karşı karşıya bulunulmaktadır. Hükümetimizin bu tuzağa düşmeyeceğini ummak istiyoruz. Her durumda, TÜRK-İŞ hem üyelerinin, hem tüm çalışanların hem de ülkenin genel çıkarlarını korumak amacıyla sürdürdüğü sosyal devletin korunması ve geliştirilmesi mücadelesini bırakmayacaktır.

TBMM KÜTÜPHANESİ

SOSYAL GÜVENLİK "REFORMU" -Belgeler

TÜSİAD

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTÜ TÜSİAD'ın 2000'li YILLARI 1997 YILINDA GÖREBİLME GÜCÜ ÜZERİNE BİR BELGE

Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Yeniden Yapılanma Raporu
Ekim 1997 (Yönetici Özeti Bölümü, s.13-16)

"Yalnızca 50 yıllık bir geçmişi olan Türk sosyal güvenlik sistemi, bu alanda önemli gelişmeler sağlanmasına rağmen çok yönlü ve ciddi bir kriz içine girmiş olup, sistemin bugünkü hali ile devam ettirilebilmesi imkânsız hale gelmiştir. Sosyal güvenlik gibi toplumumuzun hemen hemen tümünü ilgilendiren bir konuda *sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemi* oluşturmanın ana şartı, temel sosyal güvenlik prensiplerinin ve evrensel gelişmelerin hayata geçirilmesini sağlayacak bir sosyal güvenlik reformunun gerçekleştirilmesidir.

NİÇİN SOSYAL GÜVENLİK REFORMU?

Sosyal güvenlik sisteminde yaşanan kriz, yalnızca Türkiye ve benzeri gelişmekte olan ülkelere has olmamakla beraber, sistemimizin problemlerini artıran genç yaşta emeklilik gibi Türkiye'ye özgü problemler de vardır. Sistemde reform gereksiniminin esas gerekçesi, temel sosyal güvenlik prensiplerinden sapmalar nedeniyle sistemin rayından çıkarılmış olmasıdır. Nitekim;

➢ Bugün bütün ilgili kesimlerin şikayet ettiği, *hiç kimseyi memnun etmeyen bir sosyal güvenlik sistemi oluşmuştur.* Sistemin doğrudan ilgili taraflarını oluşturan sigortalılar düşük gelir ve yetersiz sağlık hizmetlerinden, işverenler ağır prim yükünden, devlet ise milli gelirin % 3'üne ulaşan finansman açıklarından şikayetçidir.

➢ Yıllar boyu süregelen *popülist politikaların sonucu* olarak sosyal güvenlik sistemimizin temel göstergeleri çok ciddi boyutlarda bozulmuştur: Bu konudaki en belirgin bozulma en az 4 olması gereken aktif/pasif sigortalı oranının 2'nin altına düşmüş olmasıdır. Bu oranla hiçbir sosyal güvenlik sisteminin sürdürülemeyeceği açıktır. Çalışanlarımız 38-43 gibi çok genç yaşlarda emekli olabilme hakkına sahiptir. İşgücünün ancak % 44'ünü kapsama alabilen bir sosyal güvenlik sistemi kayıtdışı ekonominin ve haksız rekabetin kendini

en belirgin şekilde gösterdiği alanlardan birini oluşturmaktadır.

➢ Finansman açıkları ve sistemin içinde bulunduğu mali kriz çok ciddi boyutlara ulaşmış olup tüm makro dengeleri sarsar hale gelmiştir. Zaten %10'ların üzerinde gezinen Kamu Kesimi Borçlanma Gereği (KKBG)'nin üçte birine yakın bölümü sosyal güvenlik açıklarının finansmanından kaynaklanmaktadır. Ancak mali kriz sadece bir sonuç olup, özellikle devletin açık kapatarak finansmana katılmak zorunda kalması, sosyal güvenlik reform arayışlarının tek gerekçesi değildir.

➢ Sosyal güvenlik kurumlarının sağladığı gelir ve aylıkların, sistemin amacını oluşturan "insan haysiyetine yaraşır bir hayat standardı" sağlama amacından çok uzak olduğu bir gerçektir. Gelirlerdeki yetersizlik yanında, özellikle sağlık hizmetlerin de hizmet standardının düşüklüğü ciddi boyutlardadır. Diğer yandan, ülkemizde henüz bir işsizlik sigortası kurumu yoktur.

➢ Sosyal güvenlik sistemi ile ilgili tüm taraflar, sistemin bugünkü yapısı ile sürdürülemeyeceği ve mutlaka ciddi önlemler alınması gerektiği konusunda hemfikirdirler. Yaklaşık bir seneden beri bu konuda kamuoyu oluşmaya başlamıştır. Kapsamlı bir sosyal güvenlik reformu bir an evvel gerçekleştirilmelidir.

NASIL BİR SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ?

Mevcut sistemde kısa vadeli ve dar kapsamlı değişiklikler yaparak problemi çözmek mümkün değildir. Sağlıklı, gerçekçi ve sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemi oluşturmak için kurumsal yapıdan finansman sistemine kadar köklü değişiklikler içeren bir yeniden yapılanma yoluna gidilmelidir. Yeni bir sistem önerirken öncelikler ve hedefler çok net bir şekilde tanımlanmak zorundadır:

➢ Çok ayaklı bir sisteme geçilmelidir. Sistem ve süreç üzerindeki muhtemel politik etkiler en aza indirgenmelidir.

➢ Kapsam genişletilirken, ülkemiz insanlarına çok daha iyi ve güvenceli bir gelecek sunulmalıdır.

➢ Bireylerin kişisel sorumluluk ve inisiyatifleri çok daha fazla ön plana çıkartılmalıdır.

➢ Anayasamız gereği sosyal güvenlik devlet güvencesi altındadır. Ülkemizin sosyo-ekonomik şartları ve günümüzün politik dengeleri çerçevesinde, devletin sosyal güvenlik sorumluluğunun devam edeceği varsayılmalı, ancak devletin rolü ve sistem üzerindeki etkisi yeniden tanımlanmalıdır.

➢ Devlet prim ödeyerek sisteme katılmalı, sistem uzun vadede kamu açıklarını sadece kabul edilebilir düzeye indirgemelidir.

➢ Devletin prime katkısı kayıt içi işçi çalıştırmayı özendirici, teşvik edici bir unsur olarak ele alınmalıdır; bu yolla haksız rekabet koşulları ortadan kaldırılırken, 5 milyon ilave çalışanımızın sosyal güvence altına alınması ve kamu gelirlerinin net olarak arttırılması hedeflenmelidir.

➢ Uzun vadede rekabetçi, göreceli üstünlüklerin illegal, kayıtdışı, yeraltı ekonomik sistemlerde aranması çok büyük bir yanılgıdır.

➢ İkinci ayakta oluşacak bireysel tasarruflar uzun vadeli fon birikimleri yaratarak sermaye ve hisse senedi piyasalarının gelişmesine imkân vermelidir. Uzun vadeli fon piyasalarının oluşmasıyla kamunun iç borçlanma vadeleri ciddi boyutlarda uzatılabilmeli, özelleştirme programı çerçeve- sinde yapılacak hisse satışlarına kanallar açılabilmeli, bütçe dengeleri, enflasyonist beklentiler ve faizler üzerinde olumlu sonuçlar yaratılabilmelidir.

ÖNERİLEN MODEL

Bu amaçlara uygun bir şekilde oluşturulacak olan yeni sosyal güvenlik sisteminin temel çizgileri aşağıda belirtildiği gibi olacaktır.

İki Ayaklı Bir Sosyal Güvenlik Sistemi Oluşturulacaktır

Tek ayak üzerine kurulmuş mevcut sistemin bir sosyal güvenlik sisteminden beklenen sigorta, gelir dağılımı ve tasarruf fonksiyonlarını gerçekleştirmesi mümkün değildir. *Zorunluluk esasına dayanan iki ayak üzerine kurulmuş* bir model önerilmektedir.

➢ Mevcut sosyal güvenlik kurumları SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı birinci ayak kurumlarını oluşturacaklardır.

➢ Tarım kesiminde çalışanlar ve isteğe bağlı sigortalı olanlar Bağ-Kur kapsamına alınacaktır.

➢ SSK Geçici 20. madde kapsamındaki sandıklar da SSK'ya devredilecektir. Birinci ayağın ana felsefesi Dağıtım (Pay As You Go) sistemi olmaya devam edecektir.

➢ Sağlık sigortası birinci ayak kapsamından çıkartılarak, sağlık reformu çerçevesinde ele alınacaktır. Genel Sağlık Sigortası hayata geçirilecek ve Sağlık Finans Kurumu oluşturulacaktır.

➢ İkinci ayak kurumlarının oluşturulması Türkiye için gerçek bir reform niteliğindedir. Çalışanlar ve işverenlerden zorunlu olarak yapılacak kesintiler ile oluşacak fonlar bireysel tasarruf fonksiyonunu gerçekleştirecektir. Son yıllarda giderek popülaritesi artan bireysel tasarruf hesapları yaklaşımının gerek Latin Amerika'da gerekse Orta Avrupa'da başarılı örnekleri oluşmaya başlamıştır.

➢ Bireysel tasarruflara dayalı ve fon esasına göre çalışacak olan bu ayağın harekete geçirilmesi halen zorunlu tasarruf hesaplarında birikmiş olan bireysel tasarrufların bu hesaplara aktarılması ile olacaktır. Uzun vadeli kamu borçlanma senetleri ve belirli vadelerde, aşamalı olarak satılabilecek özelleştirme hisse senetleri yolu ile devletin bu alandaki yükü zamana yayılarak istenen amaca ulaşılabilir.

➢ Bu fonlar özel olarak kurulacak fon yönetim kurumlarınca ve sıkı bir denetim altında yönetilecektir. Fon yönetim kuruluşları bankalar, sigorta şirketleri veya yatırım yönetim şirketlerince kurulabilecek, sadece bu işi yapabilecek ve özel olarak bu amaçla kurulacak bir denetim organı tarafından (ve Hazine Müsteşarlığı, SPK gibi kurumlar yardımıyla) denetlenecektir.

➢ Fon yönetim kurumlarının ana amacı bireysel tasarruflara uzun vadede makul bir reel getiri sağlamaktır. Denetleyici kuruluş, fonların hangi alanlara plase edilebileceğini yönlendirecektir. Enflasyona endeksli uzun vadeli devlet iç borçlanma senetlerinin (Tüfeks) ve özelleştirme projelerinden oluşacak hisse senetlerinin bu alanda çok uygun ve öncelikli mali enstrümanlar olacağı düşünülmektedir. Devlet iç borcunun hacminden öte ana sorunu kısa vadesidir. İkinci ayak birikimleri bu açıdan kamunun iç borçlanma vadelerini çok uzun dönemlere yayarak bu konuda büyük olumlu katkı sağlayacaktır. Hisse senedi piyasalarının ülkemizde arzu edilen seviyelere gelebilmesi için şart olan yurt içi kurumsal yatırımcı kuruluşlar da ancak bu sayede gelişebileceklerdir.

➢ Zaman içinde sistem etkin bir şekilde çalışmaya başladığında, özel sektör borçlanma ve hisse senetlerine, banka enstrümanlarına ve yabancı piyasalara yatırımlara izin verilebilecektir..... "

BİR KİTAP: Kamu Hizmeti ve Tahkim

Kamu Hizmeti ve Tahkim

Prof. Dr. Mümtaz SOYSAL - İlter ERTUĞRUL

KİGEM, Ankara Temmuz 1999

Orhan Veli," her şey birden bire oldu" dese de, hiç bir şey "birdenbire"olmaz. Uluslararası tahkimde, TBMM'de yer alan tüm partilerin 18 Nisan 1999 seçim bildirgelerine birdenbire girmedi ve 57. Hükümet'in Anayasa değişikliği teklifi birdenbire hazırlanmadı.

Bugün gelinen noktanın arkasında; genellikle kamuoyunun gözü önünde cereyan etmeyen, bazen iki satırlık yasa değişiklikleri, bazen Anayasa Mahkemesi'ne ve kararlarına karşı direnme olarak ifade edilebilecek iptal edilen yasaların tekrar çıkarılması, karşılıklı mücadeleler, uluslararası baskılar ve saf değiştirmelerle geçen yaklaşık on yıllık bir serüven var.

Türkiye kamuoyunda daha çok yap-işlet-devret, yap-işlet gibi adlarla bilinen ve başta enerji olmak üzere çeşitli altyapı yatırımlarının yabancı sermayeye açılması için zorunlu olduğu ileri sürülen uluslararası tahkim dünya için de yeni bir şey değil.

Başlangıcı, Soğuk Savaş dönemine, bloklaşmaya, yani II. Dünya Savaşı sonrasına kadar gidiyor. O dönemde Batı'nın uluslararası tahkimi isteme ve bunu uluslararası anlaşma temeline oturtma nedeni, Batı'nın, Doğu'ya ve onun hukuk rejimine duyduğu güvensizlik. Bugün bu güvensizlik, gelişmiş ülkelerin azgelişmiş ülkelere ve onların hukukuna duyduğu güvensizlik biçimine dönüşmüş durumda. Dünya elli yılda böylesine değişirken, kuşkusuz Türkiye'de de bu değişime ayak uyduranlar oldu.

Anayasa değişikliği teklifini hazırlayan hükümetin başbakanı ve DSP lideri Bülent Ecevit 1995'ten önce kamu hizmetlerine tahkimi getirmek üzere çıkarılan yasaların iptali için imza verirken, partisinin 20. dönem milletvekillerinin tamamı, 1996'da, tahkimi getirmek üzere çıkarılmış bir yasa için CHP ile birlikte Anayasa Mahkemesi'ne iptal davası açmış ve iptal ettirmişti. Ancak, uluslararası tahkim hem DSP'nin, hem CHP'nin 1999 seçim bildirgelerindeki vaadler arasında yer aldı.

55. Hükümet'in, yani CHP destekli, ANASOL-D hükümetinin çıkardığı ilk yasa, REFAHYOL döneminde hazırlanan ve termik santrallerde uluslararası tahkimi olanaklı kılan yap-işlet yasasıydı. Türkiye'nin barajlar kralı ve elli yıldır Türkiye'ye hizmet ettiği için fahri kamu yönetimi doktoru ödülü verilen Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, kendi yaptığı barajların da elden çıkması sonucunu verecek uluslararası tahkim her fırsatta savundu ve "ya uluslararası tahkim ya da açlık, işsizlik" dedi.

Ve bugün, Türkiye'ye gelmek için hazır bekleyen milyarca dolarlık yabancı kaynak olduğu halde; sanki sırf Türkiye'de uluslararası tahkim olmadığı için gelmedikleri biçiminde bir hava yaratmak için elden gelen çaba gösteriliyor.

Bu yüzden uluslararası tahkime karşı çıkanlar, Türkiye'ye yabancı sermayenin gelmesini ve dolayısıyla Türkiye'nin kalkınmasını engellemekle de suçlanıyorlar.

Peki, bu ne kadar doğru? Gerçekten, Türkiye'de tahkim özellikle de uluslararası tahkim yok mu?

Hayır,var! Türkiye'de tahkim de, uluslararası tahkim de var. Türkiye, ticari ilişkilerde tahkim baştan beri Hukuk Muhakemeleri Usul Kanunu'nda (HMUK) kabul etmiş, uluslararası yabancı tahkimde hem Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK),hem de TBMM'de onayladığı üç uluslararası anlaşma ile düzenlemiş vaziyette. Ama nedense bu düzenlemeler yetmiyor; kamu hizmeti olan alânlarda ve idarî yönetsel yargıda tahkim isteniyor. Hâkimin yerine hakem, mahkemenin yerine hakem kurulu, kuralların yerine çıkarlar, açıklığın yerine gizlilik geçsin isteniyor. Oysa, idari yargıda tahkim olmaz. Tahkim, bir özel hukuk kurumudur. Kuşkusuz, konunun hukuksal boyuttan daha önemli bir siyasal boyutu var.

Kamu hizmeti alanlarında uluslararası tahkimin kabul edilmesiyle Türkiye, yeniden tam bağımsızlıktan, yabancı sermayenin jandarması haline dönüşecek.

Herhalde, bilmedikleri için Düyûn-u Umumiye'yi bir korku olarak değerlendirenler, Osmanlı döneminde ıslahat, bugün reform diye savunduklarının Batı tarafından dayatılan yeni bir Tanzimat yada Islahat fermanı olduğunu görmemek için olağanüstü çaba sarf ediyorlar.

BİR KİTAP: MAI Anlaşması Ve Yorumu

28 Nisan 1998 Tarihli MAI ANLAŞMASI VE YORUMU

Çeviren: Gaye YILMAZ & Yorumlar : Lorry WALLACH

İstanbul: Birleşik Metal-İş Sendikası, Temmuz 1999

***GAYE YILMAZ**, Ekonomist, DİSK ve Birleşik Metal İşçileri Sendikası Uluslararası İlişkiler Uzmanı; Türkiye MAI ve Küreselleşme Karşıtı Çalışma Grubu Sözcüsü*

İnancım o ki, bu kitapta yer alan, 28 Nisan 1998 tarihli orijinal MAI Anlaşması müzakere metninin Türkçe çevirisini okuduğunuzda kendinize "tüm bu dayatmaların hangi sermaye grubunun yararına olduğu" sorusunu sorduğunuzda, siz de emperyalizmin net cevabını ve ulus devletlerin nasıl bir yapılanmaya kavuşturulmak istendiğini bulacaksınız.

Son dönemlerde ve özellikle de Güney Asya krizinin dünyaya yansımalarının ardından "işçi ile işverenin aynı gemide olduğu", bir işyerinin iflas etmesi halinde sadece işverenin değil, çalışan, işçilerin de zarar göreceği yönünde giderek yaygınlaştırılan söylemler, MAI benzeri anlaşmaların işçiler ve sendikalarına kabul ettirilmesi amacı ile de kullanılabiliyor. İşsizlik, ulus devletlerin "gereksiz" kısıtlama ve uygulamalarına bağlanarak, sözkonusu anlaşmanın dünyayı krizlerden kurtaracağı, işsizliği azaltacağı ve ekonomilere istikrar kazandıracağı iddia ediliyor. Oysa bu kitap okunduğunda, işçi ile işverenin aynı gemide olduğu bir an için kabul edilse bile, bu anlaşma ile işçilerin ve yoksulların ebediyen geminin makine dairesinde kazana kömür atmaya mahkum edildiği, hatta bundan böyle sadece temiz hava alabilmek amacı ile bile olsa güverteye çıkmalarının yasaklandığı görülüyor. Ve bu düzenin hazırlayıcıları geminin kral dairesinde, üstelik kendi içlerinde son derece örgütlü olarak geminin yönünü tek başlarına belirlemektedirler. Gemi herhangi bir nedenle batma tehlikesi içersine girdiğinde ise, hiç kuşku yok ki kurtarma botları ile gemiyi terk edenler de bu grubun mensupları olacaklardır. Onlar, sadece lüks gemilerini kaybederken, kazan dairesindeki işçiler ve tüm yoksul halk yaşamlarını kaybedeceklerdir.

MAI ve Küreselleşme Karşıtı çalışmalar yapmak, ülkemiz ve dünyadaki gelişmeleri yakından izlemek ve sonuçlarını toplumun geniş kesimlerine aktarma amacı ile oluşturduğumuz Çalışma Grubumuz, bu kitapla kuşkusuz emperyalizme cevap aramayı yada emperyalizmi yeniden tanımlamayı hedeflememiştir.

Asıl amaç, bu topraklarda yaşayan her insanı ve özellikle kendini insan, doğa ve emek haklarını savunan yada Vatansever, demokrat ve sosyal demokrat olarak tanımlayan milletvekillerinin ve devlet, hükümet ve bürokrasinin karar mekanizmalarındaki yetkililerin bu yayından sonra *"Anlaşmayı yeterince bilmiyordum"* mazereti arkasına saklanmalarına ve bu anlaşmayı çarpıtıp, farklı biçimde anlatarak toplumu ve kendilerini yanıltmalarına engel olmak ve onları göreve davet etmektir.

MEMUR SENDİKALARI

MEMUR SENDİKALARI VE YÜKSEK YARGI TEHDİDİ

Kamu çalışanlarının sendikal örgütlenmeleri başladığında, Anayasa'da yasak olup olmadığı tartışılıyordu. Kamuoyunda popülist yaklaşımları ile tanınan bir kaç bilim adamı ise, sadece örgütlenmenin değil, grev hakkının da Anayasa'da yasaklanmadığını öne sürüyordu. Onlara göre, mademki açıkça 'yasak' yoktu, öyleyse yasak kafalardaydı. Oysa, demokratik ülkelerdekilerin aksine *'özgürlüklerin istisna, kısıtlamaların asıl'* olduğu 1982 Anayasası, sendikal örgütlenme hakkını *'işçiler ve işverenlere'* tanımıştı.

1990'lı yıllarda kurulan memur sendikaları üzerindeki idari ve yasal baskılar, mühürlenen şubeler, açılan davalar, sürgüne, kıyıma uğrayan kurucular ve üyeler hatırlanacak olursa, sadece Anayasa'nın değil, yasaları uygulamakla görevli her seviyedeki yetkilinin de konuya sıcak bakmadığı açıktı.

1992 sonunda onaylanan 87 ve 151 sayılı ILO Sözleşmeleri, baskılardan bunalan kamu çalışanları tarafından can simidi gibi görülmüş, yasal bir yeni dayanak olarak görülmüştü. Çünkü Anayasa'nın 90. maddesine 'usulüne göre onaylanmış uluslararası sözleşmeler kanun hükmünde' idi. Ve Anayasa'ya aykırılıkları öne sürülemediğine göre, hiyerarşide, kanunların da üzerindeydi. Daha önce kabul edilmiş bir çok uluslararası belge ve sözleşmelerde örgütlenme hakkı *'herkes'* için zaten kabul edilmişti, ama uygulamada bu haklar tanınmamakta ısrar ediliyordu.

Hatta, Danıştay Birinci Dairesinin 22 Nisan 1992 tarihli "1987 ve 151 sayılı ILO Sözleşmelerinin onaylanarak kamu çalışanları da dahil olmak üzere herkese sendika kurma hakkı tanınmasına ve konunun yasal olarak düzenlenmesine anayasal bir engel bulunmadığı" yönündeki oybirliği ile alınan kararı, kamu çalışanları arasında büyük sevinç yaratmıştı.

Bir yandan 'kamu çalışanlarının sendika haklarının olup olmadığı' tartışması devam ederken, öte yandan örgütlenme çalışmaları tüm zorluklara ve idari baskılara rağmen devam ediyordu. Kimi yörelerde sendikaların kuruluş belgeleri bile kabul edilmezken, kimi yörelerde yerel mahkemelerde davalar devam ediyordu. Çoğu lehte çıkan yargı kararları elden ele dolaştırılıyor, bir diğer davada delil olarak kullanılıyordu.

YARGITAY'IN İLK KAPATMA KARARI

Yargıtay Hukuk Daireleri Genel Kurulunun 24 Mayıs 1995 tarihinde üçte ikiyi aşan bir çoğunlukla verdiği bir karar, herkesi şaşırttı. Kararda özetle şöyle deniliyordu: "Anayasa'da yer alan temel hak ve özgürlüklerin bir kısmı, hiçbir yasal düzenlemeye gerek olmadan doğrudan doğruya kullanabilecek nitelikteki özgürlüklerdir. Örneğin, yerleşme ve seyahat, düşünceyi açıklama, din ve vicdan özgürlükleri, önceden herhangi bir yasal düzenlemeye

gerek olmadan doğrudan doğruya kullanılabilecek hak ve özgürlüklerdir. Yasa koyucu bu özgürlükleri, ancak Anayasa'da öngörülen nedenlerle ve hakların özüne dokunmamak koşulu ile kanunla sınırlayabilir.

Anayasa'da yer alan dernek, sendika, siyasi parti kurmak, toplu sözleşme, grev ve lokavt gibi hak ve özgürlükleri ise yasal düzenlemeye dayanmadan doğrudan doğruya kullanılmaları mümkün olmayan özgürlüklerdendir. Çünkü Anayasa'nın 33, 51, 53 ve 54. maddelerinde bu hakların kullanılmasının kanunla düzenleneceği ön görülmüştür. Anayasa'da tanınmış olmasına rağmen henüz yasal düzenleme yapılmamışsa dernek, sendika veya siyasi partinin tüzelkişilik kazanması mümkün değildir.

Öte yandan bir kuruluşun tüzelkişilik kazanması konusunda irade serbestliği ilkesi uygulanamaz. Çünkü gerçek kişiler diledikleri şekilde tüzelkişilik kuramazlar. Bunun için kanunda hangi tüzelkişiliklerin ne şekilde kurulabileceğinin gösterilmesi gerekir. Böyle bir düzenleme yoksa kişilerin bir araya gelip istedikleri gibi tüzelkişilik oluşturmaları mümkün değildir. Yasanın bu konuda irade açıklamasına hukuki sonuç bağlamış olması gerekir. Ayrıca yasada bu hususta irade açıklamasının ne şekilde yapılacağı yani daha açık bir ifade ile, ne gibi belgelerin hangi makama verileceğinin ve hangi andan itibaren tüzelkişiliğin doğduğunun düzenlenmiş olması zorunludur. Örneğin; dernek, sendika, siyasi parti, ticaret şirketleri, vakıf gibi kuruluşların her birisi için yasal düzenlemeler yapılmış olduğundan, bunlar ancak o yasalarda ön görüldüğü şekilde kuruldukları takdirde tüzelkişilik kazanabilirler. Bunların dışında örneğin: aile birliği, miras şirketi, adi ortaklık gibi birlik ve topluluklar, isteseler de tüzelkişilik kazanamazlar. Bütün bu açıklamalardan anlaşıldığı üzere dernek, sendika ve siyasi parti kurma hakkının Anayasa'da öngörülmüş bulunması, bunların tüzelkişilik kazanması için yeterli olmayıp, yasal bir düzenlemeye dayanılması zorunludur. Aksi halde tüzelkişilikten söz edilemez. Bu düşünce anayasadaki demokratik hukuk devleti ilkesine de aykırı değildir. Çünkü, hukuk düzeni bunu zorunlu kılmaktadır. Gerçek kişilerden ayrı bir hukuk ki varlığı olan tüzelkişilerin devlet tarafından kamu yararı düşüncesiyle denetlenmesi, bütün demokratik hukuk devletlerinde kabul edilmiş temel bir ilkedir."

Kararda Türkiye tarafından kabul edilen ILO Sözleşmeleri ile ilgili yorum da dikkat çekiciydi.

"Kısaca ILO sözleşmeleri olarak anılan bu sözleşmeler ile; çalışanlar ile işverenlerin ve kamu görevlilerinin sendikalaşma özgürlüğüne halel getirecek her türlü ayrımcılığa karşı yeterli korumadan yaralanacakları ancak bu sözleşmelerde ön görülen güvencelerin üst düzey görevlilere veya çok gizli görevleri ifa edenlere hangi ölçüde uygulanacağı, keza Silahlı Kuvvetlere ve polise ne ölçüde uygulanacağının ulusal yasalarla belirleneceği; her üye ülkenin ulusal koşullarına göre gerekli uygun önlemlerin alınacağı belirtilmiştir. Görülüyor ki; TBMM'nce kanun ile kabul edilen bu sözleşmeler doğrudan doğruya konuyu düzenlememekte, üye ülkelere gerekli düzenlemeyi yapmak görevini yüklemektedir. Bu sözleşmelerin kabulünden sonra henüz kamu görevlileri sendikası ile ilgili bir yasal düzenleme yapılmadığından, yukarıdan beri açıklanan ve varılan sonuç 151 sayılı ILO Sözleşmesinin kabulünden sonra da, geçerliliğini sürdürmektedir."

Yargıtay Hukuk Daireleri Genel Kurulunun anılan kararında, "Tüzelkişilik kazanmayan böyle bir kuruluşun hukuki varlığının bulunmadığının tespiti ile yetinilmesi doğru görülmemiş kamu düzeni ile ilgili bulunduğu için faaliyetlerine son verilmek üzere kapatılmasına karar verilmesi gerektiği görüşü benimsenmiş", bir sendikanın kapatılmasına karar verilmişti.

SENDİKAL HAKLAR ANAYASADA

Temmuz 1995'te yapılan Anayasa değişiklikleri sırasında, 53. maddenin 2. ve 3. fıkraları arasına yerleştirilen bir fıkra ile sendika haklar Anayasa'da şu şekilde yer aldı:

"128. maddenin ilk fıkrası kapsamına giren kamu görevlilerinin kanunla kendi aralarında kurmalarına cevaz verilecek olan ve bu maddenin birinci ve ikinci fıkraları ile 54. madde hükümlerine tabi olmayan sendikalar ve üst kuruluşları, üyeleri adına yargıya başvurabilir ve idareyle amaçları doğrultusunda toplu görüşme yapabilirler. Toplu görüşme sonunda anlaşmaya varılırsa düzenlenecek mutabakat metni taraflarca imzalanır. Bu mutabakat metni, uygun idari veya kanuni düzenlemelerin yapılabilmesi için Bakanlar Kurulunun takdirine sunulur. Toplu görüşme sonunda mutabakat metni imzalanmamışsa anlaşma ve anlaşmazlık noktaları da taraflarca imzalanacak bir tutanakla Bakanlar Kurulunun takdirine sunulur. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usuller kanunla düzenlenir."

Anayasa'da yapılan bu değişiklik, bazılarınca 'geriye gidiş ve haklara kısıtlama getirildiği' şeklinde değerlendirildi.

YARGITAY'DAN BİR KARAR DAHA

Yargıtay Hukuk Daireleri Genel Kurulu, 6 Aralık 1995'te, Anayasa değişikliğinden sonra verdiği bir başka kararda, yukarıda zikredilen gerekçeleri yinelendikten sonra oy çokluğu ile bir karar daha verdi. Kararda dikkat çeken husus, Anayasa'nın 53 üncü maddesinin yeni fıkrasına da atıfta bulunulmasıydı:

"...davayı açan sendikanın kurulduğu tarihte, henüz kamu çalışanlarının sendika kurabileceklerine dair yasal bir düzenleme bulunmadığı için, yukarıdaki açıklamalara göre bu sendikanın tüzel kişilik kazanamadığının kabul edilmesi gerekir.

Davada sıfat, davanın görülebilirlik koşuludur ve davanın her aşamasında re'sen nazara alınması icap eder. Dava elde iken yürürlüğe göre 2709 sayılı T.C. Anayasasının başlangıç ve bazı maddelerinin değiştirilmesine dair 4121 sayılı kanunun 4. maddesi ile Anayasa'nın 53. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları arasında eklenen fıkra da yukarıda ifade edilen kabulü değiştirecek içerikte değildir."

BİR KARAR DA DANIŞTAY'DAN

Bir başka davada, bir sendikanın idarenin bir işlemi ile ilgili olarak açtığı dava, temyizen Danıştay İdari Davalar Genel Kuruluna geldi. 9 Nisan 1999 tarihini taşıyan ve oy çokluğu ile alınan karar, Yargıtay kararlarından farklı değildi.

"..davacı kuruluşun sendika olarak adlandırılabilmesi, ortada kamu çalışanlarının sendikalaşma faaliyetlerine olanak tanıyan yasal düzenlemenin bulunmasına bağlı olduğundan, böyle bir yasal düzenlemeye dayanmadan oluşturulan davacı kuruluşun, dava tarihinde sendika olarak bir tüzelkişiliği bulunduğundan söz edilemeyeceği, her ne kadar Anayasa'nın 53. maddesine 23.7.1995 günlü, 4121 sayılı yasanın 4. maddesiyle eklenen fıkrada kamu çalışanlarının sendikalaşma girişimleri sonucu sendika ve üst kuruluşların oluşturulmasına olanak sağlanmış ve bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usullerin belirlenmesi yasal düzenlemeye bırakılmış ise de, sözkonusu yasal düzenlemenin henüz yapılmadığı, bu durumda çıkarılacak yasaya uygun biçimde sendika tüzel kişilik kazanmamış olan davacı kuruluşun bu davayı açmakta ehliyeti bulunmadığından ..."

ÖRGÜTLENME HAKKI TEHLİKEDE

Anlatılmaya çalışılan, yerel veya alt mahkemelerin verdiği kararlar ne olursa olsun, içtihat niteliğindeki yüksek yargı kararları, hala kamu çalışanlarının kurmuş olduğu ve çeşitli eylem ve etkinlikler sergileyen, hükümet üyeleri ve devlet erkanı ile görüşen, Başbakanlık Genelgeleri ile etkinliklerine kolaylıklar sağlanmaya çalışılan sendikaların, sendika olarak tüzelkişiliklerinin yüksek yargı organlarınca kabul edilmediğidir. Yukarıdaki örneklere Sayıştay kararlarından örnek eklemeyi gerekli görmedik.

Kararlardan çıkan açık sonuç şudur: Anayasa ve uluslararası sözleşmelerde yer alan hususlar, haklar ve yükümlülükler ne olursa olsun, 'Kamu Görevlileri Sendikaları Yasası' çıkarılmadığı sürece, kurulmuş veya kurulacak sendikalar hukuk açısından tüzelkişiliğe sahip değildir.

Yüksek yargı organlarının birbiri ile örtüşen kararlarının evrensel hukuk ilkeleri, özellikle uluslararası çalışma normları açısından eleştirisi yapılabilir. Kararlar *'mevzuatçı kültür'ün* bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Ama değerlendirme ve eleştiriler ne olursa olsun, Türk yüksek yargısının olaya yaklaşımı budur ve bu yaklaşım ancak sözü edilen yasa çıkarılarak değiştirilebilir.

Sendikal haklar temelde örgütlenme, toplu pazarlık ve grev haklarından oluşan bir sacayağı gibidir.

Dünyanın hiçbir ülkesinde kamu çalışanlarının örgütlenme hakkı, Türkiye'deki gibi, tehdit altında değildir. 21. yüzyıla girerken bu durum, Türkiye'nin ayıbıdır.

Bu durumun aşılabilmesi, örgütlenme hakkı üzerindeki tehdidin ortadan kaldırılması ve kamu çalışanlarının Anayasa'da yer alan haklarının kullanılabilir hale getirilebilmesi için 'Kamu Görevlileri Sendikaları Yasası' *'hemen'* ve *'şimdi'* çıkarılmalıdır.

Sendikalar, üyelerinin ortak hak ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek için kurulurlar. Bunun yolu ise, sosyal taraf olmak ve diğer tarafla, yani işverenle masaya oturabilmekten geçer. Neredeyse 10 yıldır faaliyet gösteren kamu çalışanları sendikaları, yukarıda anlatılan nedenlerle sosyal taraf olamamakta, hükümet ile masaya oturarak sorunların çözüm yollarını konuşamamakta, dahası yasal olarak tanınmamaktadır. Yargıya başvurular bile, anılan kararlar gereği tüzelkişilikleri olmadığı savıyla kabul edilmemektedir. Bu durum, sendikalarından bir şeyler yapmasını bekleyen çalışanların sendikalarından kopmalarına, küsmelerine yol açmaktadır.

Sosyal taraf olmayı sağlayacak tek yol, yasanın çıkmasıdır.

Anayasa'daki hakları yeterli bulmak elbette mümkün değildir. Grevli-toplu sözleşmeli haklar için Anayasa'da değişiklikler yapılması gerekmektedir. Bu gereklilik Anayasa'da yer alan yasaklardan değil, yasakoyucu ve uygulayıcıların *'mevzuatçı'* yaklaşımlarından kaynaklanmaktadır.

Kamu çalışanlarına tanınan sendikal hakların genişletilmesi için yapılması gereken Anayasa değişiklikleri için TBMM'nde gurubu bulunan siyasi partilerin herhangi bir talebi ve isteği olmadığı gibi, mevcut sendikaların da onları zorlayıcı ve sonuç almayı sağlayacak gücü yoktur.

Yasa tasarısı üzerinde geçmişte yaşanan tartışmalar, iktidar koltuğunu bırakmamak uğruna iktidar partisinin, hükümet i dışarıdan destekleyen bir başka partinin şantajına boyun eğmesi sonucu 24 maddesi görüşülmüş tasarının önce askıya alınmasına sonra erken seçim nedeniyle kadük olmasına sebep olmuştur. Yarısı dolu bardağın boş kısmına bakarak bardağın boş olduğunu ileri sürmek ile dolu kısmının fark edilerek geri kalan kısmının doldurulmaya çalışılması arasındaki farkı bazı kamu çalışanların örgütlerinin anlamaması, kamu çalışanlarına en az 3 yıl kaybettirmiştir. Sosyal taraf olmalarını önlemiş, hükümetin tek yanlı kararlar almaya devam etmesini sağlamıştır.

Sonuç itibariyle, sendikal haklar mücadelesi bir süreçtir. Bu süreçte öncelikler sırası iyi tespit edilmeli, 'ya hep ya hiç' yaklaşımına prim verilmeden, siyasi konjonktür iyi değerlendirilerek, alınabilenler alınarak, yeni mevziler kazanılarak mücadeleye devam edilmelidir.

Unutmamak gerekir ki, *'eldeki bir kuş, daldaki iki kuştan iyidir'.*

TÜRK-İŞ'TE GENEL KURUL'A DOĞRU

TÜRK-İŞ' TE BAYRAM MERAL YENİDEN

Türkiye işçi sınıfının örgütlü kesiminin omurgası sayılan Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) 18. Olağan Genel Kurulunu, 1-5 Aralık 1999 tarihlerinde gerçekleştiriyor. Genel Başkan Bayram MERAL seçimlere rahat giriyor. Şu andaki delegasyon desteği %60'ın üzerinde. Asıl mücadele Genel Sekreterlik ve Yönetim Kurulu Üyeliği seçimlerinde yaşanacak.

Bayram MERAL, TÜRK-İŞ içerisinde "klasik çizgi" ve onun devamı sayılabilecek "12 Eylül sendikacılığı"na karşı sınıf ilkeli sendikacılık yada "ileri sendikacılık" denilen hareketin önderlerinden birisidir. 14. Ve 15. Genel Kurullarda filizlenip güçlenen ve 16. Genel Kurul' da Bayram MERAL öncülüğünde TÜRK-İŞ'te ilk kez değişimi yaşatan bu sendikacılık anlayışıdır. "Devlet sözü önemlidir"den , "işçi sınıfı önemlidir" ilkesine doğru ilerleme TÜRK-İŞ için çok önemli bir olaydır. Bu olay Bayram MERAL öncülüğünde başarılmıştır.

Dünyada ve Türkiye'de ulusötesi sermayenin ve küresel kapitalizmin işçi sınıfına karşı yoğunlaşan ekonomik, siyasal ve toplumsal saldırıları TÜRK-İŞ içerisinde sınıf sendikacılığını daha da güçlendirmiş özellikle son 10 yılda bu ilkeler sendikalar geneline hızla yayılmıştır. 17. Genel Kurul ileri sendikacılığın TÜRK-İŞ içerisinde yeni mevziler kazandığı dönem olmuştur. Aralık ayında yapılacak 18. Genel Kurul, işçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadelesinde Emek Platformu ve görkemli 24 Temmuz mitingi ışığında her zamankinden daha fazla sınıf birliğine ve sınıfın öz gücüne güvenmek zorunda olunduğunun bilincinde olarak başlayacaktır. Sosyal güvenlik, uluslararası tahkim, özelleştirmelerin hızlanması, IMF dayatmalı küçültülmüş bir bütçe ve buna dayalı ücretlerde yapılması düşünülen düşük oranlı zamlar, işten atılmalar, işsizlik, TÜRK-İŞ'in gelecek yıllardaki mücadelesinin temel hedefleri olacaktır. TÜRK-İŞ yalnızca işçi sınıfı adına değil, örgütsüz bırakılmış tüm halk kesimleri adına mücadele etmek zorunda kalacaktır. Bu özellikler TÜRK-İŞ' te değişmenin ilk adımı Bayram MERAL'i Genel Başkan' lığa yeniden taşıyacaktır. TÜRK-İŞ içerisinde "klasik" yada "12 Eylül sendikacılığı"nı sürdürmekte direnen az sayıda sendika kalmıştır. Toplam sayıları 10'u, toplam delege sayıları 90'ı bulmaz. 18. Genel Kurul klasik sendikal anlayışın TÜRK-İŞ içersinde kesinlikle biteceğinin sinyallerini vermektedir.

TEK-GIDA-İŞ'TE YENİ BAŞKAN: H.Hüseyin KARAKOÇ

TÜRK-İŞ'in ve işkolunun en güçlü sendikalarından Tek-Gıda-İş'in Genel Başkanlığı'na H.Hüseyin KARAKOÇ getirildi. KARAKOÇ, işçi sınıfını ve işçi sınıfı mücadelesini yakından tanıyan bir isim. Emek Platformu eylemlerine verdiği güçlü destekle bilinir. 1989'da toplanan 8. Genel Kurul'da Sendika Genel Sekreterliği'ne getirilen KARAKOÇ'un Genel Başkan olarak önümüzdeki dönemde başta Tekel işletmeleri olmak üzere tüm özelleştirilmelere karşı etkin mücadele vermesi bekleniyor.

PETROL-İŞ'TE MUSTAFA ÖZTAŞKIN GENEL BAŞKANLIĞA SEÇİLDİ

Petrol-İş Aliağa Şube eski Başkanı Mustafa ÖZTAŞKIN son Genel Kurul'da Genel Başkan'lığa seçildi. Sıkı bir mücadele geleneğine sahip Petrol-İş Sendikası'nın Genel Kurul'u birlik ve dayanışma ruhu içerisinde yeni Genel Başkan'ını seçti. ÖZTAŞKIN, sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerini benimsemiş bir isim. Böylece Petrol-İş sendikal mücadeleyi daha ileri noktalara taşıyabilecek niteliklere sahip olduğunu göstermiştir.

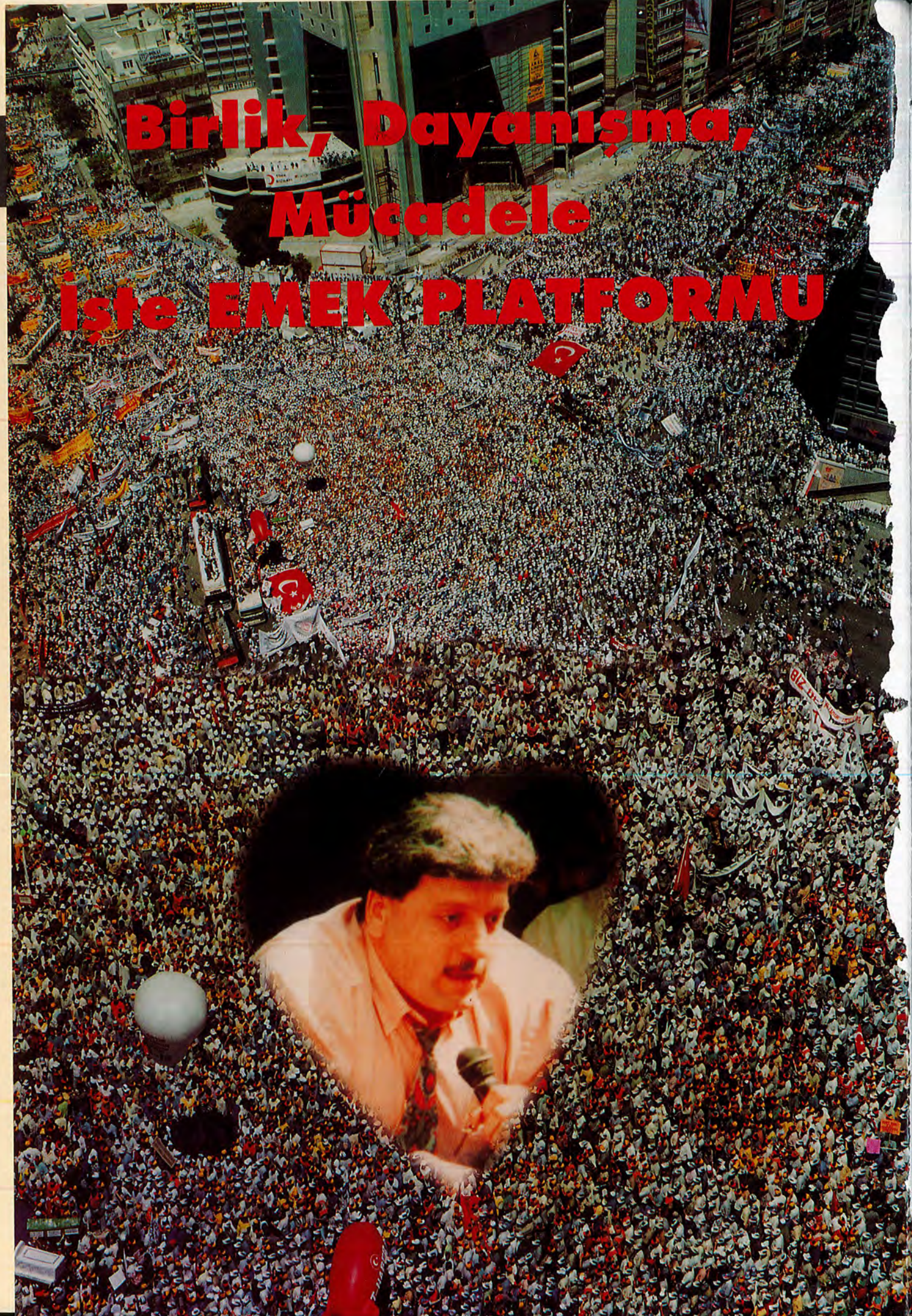
Birlik, Dayanışma,
Mücadele
İşte EMEK PLATFORMU